NIL

Zsurvilág provinciáu

N. M.

191145

OSZK

ZSÚRVILÁG PROVINCIÁN

KISVÁROSI ÉLŐKÉPEK és EGYEBEK.

Irta: NIL.

1904.
DOBAY JÁNOS
GYULÁN.

119 gr.

ZSÚRVILÁG PROVINCIÁN

KISVÁROSI ÉLŐKÉPEK ÉS EGYEBEK.

IRTA: NIL.

1904.
DOBAY JÁNOS
GYULÁN.

ÁRA 3 KORONA.

A M. N. MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

TARTALOM.

1. Zsúrvilág Provincián.

2. Az élhetetlen.

3. A fogadás.

4. A tanács.

5. Április.

R 1965

191145

1904 év 70i sz.

R 2

Cylláéknak

igaz barátsággal ajánloa.

M. N. MÚZEUM
KÖNYV
TÁRA

A SZÉP BALOGNÉ ZSÚRJA

I.

Tágas szalon, három ablakkal a főutcára. Pazarúl, de minden dekorativ érzék híjjával bútorozva. Tucatbéli, sőt parvenü jelleget mutat. Egy lapos cserépkályhánál, — mely kandallót akar imitálni — a szép háziasszony melegedik; viseltes fekete selyem toalett és egy vérvörös pamutsál van rajta. Fejedelmien plasztikus, de irgalmatlanul elfüzött termet, szenvedélyes véralkatra valló arcvonások. Kissé fázósan és kedvetlenül méregeti a vele szemben ülő barátnőjét, Tinit, aki Kelemen Dávid nagykereskedő hitvese a szomszédból. Ez a hölgy izléstelenül és meglehetős lomposan öltözött, fakószőke asszonynép; elég közönséges benyomást tesz az emberre. Hosszú lábai miatt nagyon esetlenül kuporog a piros bársony tabureten. Jolán asszony ásitva, de elég kellemes althangon szólal meg.

— Ugyan Tinikém, mért viseled ezt a förtelmes zöld ruhát? Olyan vagy, mint . . .

Tini (kedélyesen.) Mint egy kis zöld béka? — Azt mondja Parnóy is!

Jolán (magában inkább a varangyhoz hasonlitja a kedves barátnőjét.) Ó, édesem, Parnóyra nincs mit adnod, tudod, ő mindnyájunknak hizeleg, de különben nincs érzéke női ruhákhoz.

Tini (ravaszúl mosolyog.) Az igaz, neki csak a te ruháid iránt van érzéke . . .

Jolán (szeretne elégülten bólintani, de csak vállat von.) Nem tehetek róla. Vagy szememre veted?

Tini. Ments Isten. Tudod, hogy imádlak, te drága! Hát még a férfiak! Még az uram is rajong érted.

Jolán (fanyarúl.) Nagy megtiszteltetés. Az ember nem képzelné, hogy Kelemen szomszéd a cukor és petroleum áringadozásainál egyébbel is törődik.

Tini (sértődve szeretne közbevágni, de a szép asszony türelmetlenül folytatja.)

Jolán. Kérlek, nézz utána, hogy az előszobában is meggyujtsák a lámpákat. Mindjárt öt óra lesz.

Tini. Parnóy nem jön korábban?

Jolán. Minek? Ki nem állhatja Bónissékat. Az igazat megvallva, magam sem. Margit annyira adja a korrektet, hogy az már felháboritó. Pedig hidd el, nem egyébb az egész, mint alattomosság.

Tini (buzgón integet helyeslést, de mivel éppen fát rak a tüzre, nem tud szólni.)

Jolán. Különben ma nem is lesz valami vidám a

hangulat. Horváth Dénes szabadságon van, tehát Margit roszkedvü lesz; Bóniss nem mer nyilvánosan kurizálni Ernának, tehát Erna égre-földre kacérkodni fog a doktorral, meg Parnóyval. Sári és Bébus ásitozni fognak, az asszonyok pedig addig bosszantják majd Karádynét, hogy dühbe jön és hazamennek.

Tini (kötelességtudóan nevet.) Igazán nagyszerü jóslat. De ha szétrobban a társaság, agyonunod magadat az este. Mikorra várod az uradat?

Jolán. Tudom is én. Talán holnap megjön. Maradj itt vacsora után Tini, üzenek a szomszédnak. Éjfélig eldiskurálunk . . .

Tini. Parnóy is itt lesz?

Jolán. Alkalmasint . . . Tegnapról van egy befejezetlen sakkpartink.

Tini (magában gondol valamit a sakkpartiról, de a lehető legártatlanabb arccal bólint.) Persze . . . Csakhogy drágám aligha maradhatok. Az uram oly nehezen nélkülöz.

Jolán (magában: Tessék, a szatócs is be akar már furakodni!) Hát megüzenem, hogy ő is jöjjön át, jó? Kilenc előtt ugy sem kerülünk asztalhoz. Kilenckor zártok, ugy-e?

Tini. Félkilenckor. Megyek szétnézni egy kissé.

A nagykereskedői hitves, afölötti örömében, hogy sikerült a vacsorát megspórolni, sietve vonul ki a hálószobán keresztül, mig az előszoba felől — a középső ajtón — egy jóképü barna ur közeledik. Keresetlenül elegáns, férfias megjelenése van s csinos fekete bajuszát néha maliciózus mosolylyal szokta pödörgetni. A városban

igen jó partinak tartják *Vojnovics* doktort, de még ezideig nem tudható, hol fog lépen akadni. Az asszonyok szivesen kacérkodnak vele s a szép Balogné már maga is gondolkozott fölötte, hogy a doktor jól festene az imádói között. Most is tervszerüen bájos mosolygással nyujtja elébe a kezét, mely nem mondható ugyan kicsinek, vagy formásnak, de jól van ápolva, bársonypuha és forró.

Vojnovics (kézcsók után.) Merre van a hü csatlósa? Nem láttam az ebédlőben, pedig esküt mertem volna rá tenni, hogy a szamovárt smirglizi.

Jolán (nevetve.) Nem engedem Tinit gunyolni. Az egy kedves, ragaszkodó teremtés. A cselédekkel csupa kiméletből vesződik, — hisz tudja, hogy engem minden alterál. Tengerre kellene küldenie, doktor . . .

Vojnovics (a jellemző bajuszpödréshez folyamodik).

Jolán. Különben nálam nem szokták a szamovárt smirglizni. Láthatta, ha megnézte, hogy ezüst.

Vojnovics. Nem néztem, de tudom, hogy nem mind ezüst a mi fénylik. Bocsánat, ez nem a szamovárra szól, hanem a maga kitünő barátnőjére. De ha zokon veszi, ezt is visszaszivom. A magam részéről feltétlen tisztelője vagyok a Kelemen házaspárnak. Összeillőbb alakokat Barnumnál se lehetne válogatni. (A visszatérő Tinihez, lekötelezően): Csókolom a kacsóit, nem ragadt rá krétapor?

Tini. Hol vennék én krétaport?

Vojnovics (naivul.) Hát nem az ezüstöt pucolta?

Jolán. Ne legyen impertinens, Vojnovics.

Tini (lesujtó pillantást vet az orvosra.) Megszokhattuk már. Nem is bánt.

Vojnovics. Ezt nevezem sztoikus nyugalomnak. Mindig mondtam, hogy csak a tót filozófia ér valamit.

Tini (elvörösödik.) Én nem vagyok tót . . .

Vojnovics (megnyugtatóan.) Nem, nem; azt nem is mondtam. Ha ön tót volna, régen kiverte volna már a háziakat. (Hogy megelőzzön egy indulatos kitörést, gyorsan, más hangnemből): Mért nem voltak tegnapelőtt a tanfelügyelőéknél? Érdekes vendégük volt, — egy afrikautazó.

Jolán (hitetlenül, de már az irigykedés egy árnyalatával.) Ne mondja? Ugyan hol vették volna?

Vojnovics. Egyenesen hozzájuk jött, jobban mondva, a Bónissné kedvéért jött le Budapestről, ahol mostanában felolvasásokat tartott a Földrajzi Társaságban, sőt a Park-klubba is meghivták. Nem olvastak az öreg Peterdiről? Nagyon hires ember.

Tini (az irigységtől elsápad.) És az idejött? A Margit kedvéért jött?

Jolán. Ugyan! mesebeszéd. Vojnovics fel akar ültetni.

Vojnovics. Van eszemben. Különben ne törjék a fejüket. Peterdi ezelőtt tizenöt esztendővel tanitotta Bónissnét és állandó levelezésben maradt vele. Azt mondja róla, hogy a legtehetségesebb tanitványa volt tanári pályáján. Hiszen tudjuk, hogy a tanfelügyelőné minden komoly törekvés iránt melegen érdeklődik, tudományos téren épp ugy, mint az irodalmin . . .

Jolán (nem viselheti el tovább a Bónissné dicséretét, gunyosan közbevág.) „Minden komoly törekvés iránt," — hogyne, azért olyan komoly, szigoru erkölcsü delnő!

Vojnovics. Mi baja magának a Bónissné erkölcseivel?

Jolán (kétértelmüen mosolyog.) Nekem? Dehogy törődöm én velük! Ott az ura, — dehát Bóniss barátunk is melegen érdeklődik, bár nem egészen tudományos törekvések iránt . . .

Tini (buzgón, de annyira buzgón, hogy petyhüdt, fakó bőre ezer ráncba szalad hunyorgató szemei körül.) Az ám! Amilyen kékharisnya ez a Margit, senki se hinné róla, hogy egy szimpla kis tollnokocska érdekelje; pedig igaz, épp oly igaz, mint hogy Bóniss uram Karády Ernának kurizál.

Vojnovics. Terringette, mennyit tudnak maguk! — Édes Tini nagysád, ön csókolnivaló, mikor igy nekitüzesedik. Ugyan mondja már, Bóniss Sáriról, meg a kis Karády Bébusról nem tud valami hasonlót?

Jolán (gonoszul.) Sári felől Tóth Pistánál kérdezősködjék!

Vojnovics (közel van, hogy megpukkadjon mérgében, vagy legalább is torkon ragadja a két jóindulatu hölgyet.) Ah, ez pazarul érdekes!

Jolán. De mennyire érdekes! S a miliője a históriának milyen poétikus! Csak képzelje: holdvilágos éjjel, 11 és 12 óra között, a tanfelügyelőék kertjében, a kis pagoda terraszán . . .

Vojnovics (felkacag megkönnyebbülve.) Pompás! — Szemfüles policiájuk van, nagyságos asszonyom, gyöngyvirágom!

Jolán. Gyöngyvirágja az ördög, édes doktor, — mindamellett nem fogadhatom el a bókot. Nincsen policiám, az esetet magától az érdekelt féltől tudom.

Vojnovics. Mennyire hangsulyozza az esetet! Voltaképp mi történt hát?

Tini. Nagyon egyszerü. Sárika randevut adott Tóth Pistának. De egy kicsit hüvös volt az ájer s a lovag dideregve érkezett haza a légyottról.

Vojnovics (a bajuszát pödri.) Már értem. A lovag náthát kapott s a könyörületes szivü háziasszonya teát forrázott neki és ápolta. Eközben önkényt jött a vallomás, nemde?

Tini. Körülbelül.

Vojnovics. No majd megtudakolom Sárikától is a dolgot. Eljönnek ma, ugye?

Jolán (nyugtalankodni kezd, mert Bóniss Endrét mindenki ugy ismeri, hogy nem érti a tréfát és a hugát valósággal rajongva szereti.) Mindenesetre eljönnek; de Vojnovics . . . remélem lesz annyi esze, hogy nem fogja azt a szegény gyermeket zavarba hozni? Végre is ő a legkevésbbé hibás. Amit a sógornőjétől tanul, az ugyan kevés jó . . . és egy randevu . . . nos hát, — még nem a világ . . .

Vojnovics. Egyszóval, hallgassam el mostani szeretetreméltó csevegésüket Sárika előtt?

Jolán. Mondja meg neki, ha lovagiasnak találja.

II.

Az előszobából hangos nevetés és kötődés hallatszik be s a középső ajtón két uj alak érkezik. *Karády Vincéné*, a törvényszéki elnök özvegye, egy javakorabeli, testes asszonyság, divatját multa, de valódi asztrakán bundában, és a leánya, *Bébus* kisasszony, akinek a becsületes nevét a keresztelő levelének tanusága nélkül már az édes mamája se tudná. A kis szőke hölgyet, — aki egy idő óta állandóan kék ruhát visel, — az első társaságbeli szereplésétől (a keresztelőjétől) fogva, mindenki Bébusnak hivja, — annak pedig immáron 17 esztendeje. Rendkivül bájos kis teremtés, ragyogó ibolyaszemei keresve néznek körül a szobában. A hangját egyelőre nem hallani, annál erőteljesebben harsog azonban a mamája őméltóságáé.

Karádyné. Jaj, édesem, micsoda fergeteges idő! Doktor, magának szüretje lesz most. Tinike, felséges az a borjufő a kirakatban maguknál! Csókollak Jolánkám, nem várod Bónissékat? Bébus, egyenesen a hátadat! Doktor, ennek a gyermeknek vasat kell irnia! (Hátrafordul, élénk gesztussal): Erna, ez már szörnyüség, a mit müveltek! Képzeld Jolánkám, egész uton hólabdáztak

Parnóyval, hiába mondtam: ez skoking, ez illetlenség, ők hólabdáztak!

Erna (megjelenik az ajtóban, mögötte *Parnóy Géza* törvényszéki albiró. Ernán müvészi tökéletességü szabóruha van, amely érvényre juttatja alakjának finom, karcsu vonalait. Fényes, fekete haja — à la Vallière fésülve — kissé kócos és szép, kissé gőgös arca szokatlanul ki van pirulva. Parnóy tipusa a vidéki Don Juannak. Elkényeztetett és elbizakodott. Mind a ketten üdvözlik a háziasszonyt.) Tanti desperált, mint rendesen, de mi jól mulattunk, ugye Parnóy? Bébus egyszerüen mamlasz. Hátramaradt. Bezzeg, ha ott van vala Horváth Dénes!.. Te Jolán, nem hallottatok még a Margit zsurjáról? Mesés volt! (Elhelyezkedik a hintaszékben. Parnóy konstatálja, hogy a bokája hihetetlenül karcsu és a cipőjét alkalmasint Párisból hozatja. Önkénytelenül összehasonlitó pillantást vet a szép Balogné helybeli készitésü, kisujjnyi vastag talpu topánjára, mely éppen kétakkorának látszik, mint az Ernáé.)

Jolán (lenézően, de tulajdonképp mérgelődik.) Sok hühó semmiért... Valakit meglátogat a vén professzora és ti ebből mindjárt eseményt csináltok. Ki ez a Peterdi? Időszaki nevezetesség egy pár skribler kölyök jóvoltából, akik reklámot csaptak neki. Bóniss maga sem lehet valami nagy véleménynyel felőle, különben nagyobb lármát ütött a vendégével.

Vojnovics. Fogadja elismerésemet. Igy el-kimagyarázni a dolgokat, ritka talentum.

Jolán. Igen, hiába nevet, jobb emberismerő vagyok

magánál, doktor. Ugyan mondjátok, ha ez az afrikai igazán országos nevü ember, nem azon igyekezett volna Bóniss, hogy a város impozánsan fogadja és ünnepeljék? Es Margit tán nem gondoskodott volna, hogy a zsurja estélylyé nőjje ki magát?

Karádyné. Igazad lehet édesem . . .

Vojnovics. Az ám, ha Bónissék is feltünési viszketegségben szenvednének!

Karádyné (a félbeszakitás miatt bőszülten.) No már én meg azt mondom . . .

Parnóy (közelebb megy Ernához.) Azt az utolsó dobást meg kell váltania valamivel!

Erna (kacérul mutatja a fogait, de a körmét belevágja a Thonet-gyártmány tömören hajlitott fájába.) Egy csókkal persze, — mi?

Karádyné (folytatva.) Azt mondom édes Jolánom . . .

Jolán (Parnóy felé tart.) Mikor jön vissza Horváth?

Erna. Óh, még tegnap este érkezett és Bébusnak azonnal egy csomó uj könyvet küldött. Alkalmasint itt lesz mindjárt.

Jolán. Nos, akkor Bónissné se marad otthon. Láttad ma reggel Sárit? Misére ment Tóth Pistával.

Karádyné (kiabálva.) Mondom, higyje el Tinike, — nem hallgat rám Tinike?

Tini (ijedten.) Hogyne? De kérem méltóságos asszony, hogyne?

Karádyné (bőbeszédüen.) Mert lássa Tinike, maga igen derék, okos asszonyka, magának tapintata van, meg fog érteni . . . Tinike, maga valódi uri hölgy, olyan

szenzitiv érzésü, mondom . . . Te Bébus, ne bámuld azt a Diánát, nem neked való! Igazán, Jolán lelkem, azt a képet bátran kidobhatnád a szalonodból. Nincs egy csöpp müértéke sem, egy szatócsnak való mázolás. Tinike, ne vegye rosz néven, nem akart célzás lenni, — maga valódi uri hölgy . . .

Vojnovics (egy ablakmélyedés felé kiséri Bébust.) Ne féljen Bébus, nem vétkezett az illendőség ellen.

Bébus (szepegve.) Istenem, olyan ostoba vagyok, borzasztóan röstellem . . .

Vojnovics. Nincs mit, sohse restellje. Miről beszéltek Sárikával, mikor a templomból jöttek?

Erna (nevetve Jolánhoz.) Nem megy a fejembe, mért akarod elhitetni velem, hogy Sári szerelmes ebbe a fajankóba?

Bébus (titokzatosan Vojnovicshoz.) Komolyan mondom, Sári ki nem állhatja ezt a Tóth Pistát, de igaz is, oly galád egy alak! Már az utcára se léphet ki, ez az urfi rögtön a nyomában van.

Vojnovics. Nézze Bébus, farkast, azaz csacsit emlegettünk! — (Két zsurozó hölgy mögött feltünik *Tóth Pista.* Mint a *Balog Gábor* gazdasági irnokát, a házhoz tartozónak tekintik és mivel van egy vén, heptikás nagybátyja, akitől 50—60000 forint örökség néz rá, elszenvedik a modortalanságát. Esetlen, közepes termetü fiatal ember. Zöld lóden ruhát visel és állandóan zergeszakállas kalapot. Azt mondják róla, hogy egyszer a kaszinóbálba is azzal ment el.)

Jolán (szeretetreméltóan.) Végtelen kedves, hogy eljöttetek. Emlitette Vojnovics, hogy gyöngélkedtél, édes Marianne!

Karádyné (sikertelen kisérletet tesz, hogy az uj vendégeket lefoglalja.) Csakugyan nagyon is elharapózott már az emancipáció. Az én időmben, — Tinike figyel rám? — az én időmben, mondom, egy fiatal uri hölgy sem engedte volna meg magának . . .

Erna (a hintaszékhez inti az irnokot.) Mondja csak Tóth ur, hány verset irt maga?

Tóth Pista (bambán.) Nem irtam egyet se . . . één . . . becsületemre . . .

Első zsurozó hölgy (fuvolahangon.) Annyira szabadkozik, hogy bizonyossá teszi az embert.

Parnóy (maliciózusan.) De hiszen nyilt titok, hogy a Harsonába te irod a Tatjána-ciklust!

Tóth (ijedten.) Één . . . becsületemre . . .

Bébus (érdeklődve siet oda.) Igazán? maga irja? Az ember nem gondolná . . . Oly gyönyörü versek! Sárival kivülről megtanultuk a negyedik számút . . .

Karádyné (méltatlankodva folytatja.) Ilyen mir-nix, dir-nix modor az én időmben, Tinike . . .

Jolán (egy sarokba inti Parnóyt.) Azt hittem, már végképp odaszerződött Ernához.

Parnóy. Szemrehányás?

Jolán. Azt szeretném, ha sohase nézne más asszonyra! Olyan nagy áldozat volna ez?

Parnóy (magában: Hogyisne!) Tudja, hogy nem ismerek áldozatot, ha magáról van szó. De legyen okos.

Magát kompromittálom, ha a többieket tüntetően mellőzöm. Mit mondana az ura?

Jolán. Az uram! Mióta törődik az urammal? Tudja, hogy Gábor nem gyanakodó természetü.

Parnóg (fanyarul mosolyog és Tóth Pistát nézi, aki immár a sok rábeszélés és dicséret következtében poétai önérzettől dagad.) Szerencse ránk nézve . . .

Jolán. Hát jó, udvaroljon akárkinek, csak Ernának ne! És igyekezzék összeveszíteni Bónissnéval. Terhemre van ez a két asszony, mind a kettő a magas erény piedesztálján mutatná magát, pedig . . .

Parnóy (definiálhatatlan pillantást vet a szép asszonyra, gunyos hangon.) Pedig?!

Jolán (sebesen folytatja, de előbb körülnéz.) Margit szerelmes Horváthba, tudja, éppen a kezeügyébe esik . . . Erna azonban szintén kiszemelte a gyereket, csakhogy ő el akarja magát vétetni.

Parnóy (felszisszen.) Ördögöt?!

Jolán. Nincs benne semmi hihetetlen. Horváthot alkalmasint még az idén kinevezik, van protekciója. Erna alig várhat jobb partit. Az ő multjával . . . jó, hogy Dinike elég naiv gyerek!

Parnóy (a szeme gyülölködve siklik végig Balognén.) Mi van a multjával?

Jolán. Eh, Istenem . . . . ki tudná pozitive. Annyi bizonyos, hogy nem ok nélkül váltak. S az okot aligha az öreg Ambrózy szolgáltatta!

Parnóy. Hm . . . eszerint, ha jól körülnézünk, mai nap már nem is akad tisztességes asszony a társaságban?

Karádyné (egy ottománon trónol és kegyes mosollyal szemléli a mellette kényelmetlenül, de boldogan kuporgó Kelemen Tinit.) Igen, Tinike, én nagyrabecsülöm a kedves férjét is és szivesen látom, ha eljönnek vizitelni. Bár ennek nincs különösebb értelme igy, minden apropó nélkül. De én magát nagyon kedvelem, Tinike, maga valódi urihölgy; okos, szerény, tapintatos, valódi . . . mondom. (Átharsog a pálmás sarokba, ahol Balogné és Parnóy még mindig têt-à-têt vannak.) Jolán kérlek, várod Bónissékat? (Az egyik vendéghölgyhöz, aki Ernának tart divattudósitást): Marianne, te az idén nem jársz a jégre? Jártok? ne mondd! lám, mi észre sem vettünk! Pedig uj kosztümöd van, ugye? (Halkabban): Apropó Tinike, nem kaphatnám meg holnapra azt a pompás borjufőt?

Tini. Már lefoglalta Jolán ugy féligmeddig, de ha parancsolja méltóságos asszony . . .

Karádyné (hirtelen nagylelküségi rohama támad a borjufőre való kilátástól.) Tinike, ugyan ne méltóságozzon! Maga valódi . . .

Tini (aki évek óta lesi ezt a pillanatot.) Ez a jóság! édes Irénem, ha megengeded . . .

Karádyné (elfintoritja az orrát.) Hát hiszen barátnők vagyunk . . . (A tokája kipirosodik és magában szemtelen pugrisnak nevezi a barátnőjét.) Mit szólsz szivem ehhez a Besnyődinéhez? Derék asszony volna, nem tud róla senki semmit, de már ez az őrült divatmajmolása . . .

Tini (buzgón.) Hogyne édesem! Lehetetlen, hogy az ura győzze . . .

Karádyné (pukkadozik a méregtől, hogy nem engedik kibeszélni.) Csitt, kedvesem, az ilyesmit legfeljebb gondolni szabad!

Tini. Ah, drága angyalom, ily bizalmas csevegés közt . . . (fölemeli a hangját): Bizalmas barátnők vagyunk édes Irénem!

Karádyné (vérvörös arccal gondolja: arcátlan.) No persze . . . hát a borjufőt megkapom? A számlát majd a többivel . . .

Tini (lelkesen.) De angyalom, mit gondolsz?

III.

Bónissné és *Bóniss Sárika* együtt jönnek, nyomon követi őket egy csinos, gyalogos főhadnagy. Bónissné rendkivül disztingváltan öltözött, kellemes szőke asszony, vonzó mosolylyal üdvözli a társaságot. Sárika szintén szőke, de a gesztenyésbe hajló árnyalattal, eleven, szimpatikus fiatal hölgy. Valami utánozhatatlan decens báj van a modorában. A szeme mély és csillogó, a haja dus, a fogai pompásak, a bőre üde. Kicsit sovány. Kevésbbé szép, mint amennyire tetszik. Futó köszönés után egyenesen Bébushoz siet és összebujnak az ablakfüggöny mögött. A szép Balogné tüntető barátsággal foglalkozik a tanfelügyelőnével.

Erna. S az uradat otthon hagytad! Ez perfidia, Margit asszony.

Margit (jókedvüen int a hintaszék felé.) Helyette azonban elhoztam Berghammer főhadnagyot s ez is valami, nemde?

Jolán. Ah . . . hoztad?

Margit. Voltaképp Sárit illeti a hála.

Vojnovics (odamegy az ablakfülkéhez.) Igazán? — Maga szedte fel ezt a nyurga bakát?

Sári (nevet.) Uristen! nem lehet mindenki cibil és akkora embonpointje sem, mint magának készül!

Vojnovics. Remélem, nem fog belészeretni?

Sári. Az a körülményektől függ. Te Bébus, mondd meg a doktornak, mi van a muffomban. (Ernához közeledik.)

Tóth Pista (elragadtatva nézi Sárit.) Nagysád olyan, mint Vénusz lehetett, ha Spitzer-kenőcsöt használt!

Sári és *Erna* (egyszerre, kacagva,) Anachronizmus.

Tóth Pista (kijön a textusból.) De olyan üde . . . . één . . . becsületemre . . .

Parnóy (Karádynét interpellálva.) Nem fognak ma kártyázni?

Karádyné. Hogyne? Talán ki is van már a parti, nem? Szegény Fruzsinka holtáig fogja sajnálni, amit elmulaszt, de ma végképp nem jöhetett. Igaz, Bónissné, nem néztetek be hozzá? Mindig megteszem szegénynek, ha arra járok; miért ne szerezném meg neki ezt az örömet, mikor . . .

Második zsúrozó hölgy (aki dermedten hallgatta ezt a szóáradatot.) Mi baja Fruzsi néninek?

Bónissné (mosolyog.) Igen nagy baja van. A fogaival. Szokása ellenére nem ült az ablaknál s mivel Berghammer is velünk volt, nem nézhettünk be hozzá.

Jolán. A foga fáj Fruzsinak?

Vojnovics (a főhadnagyhoz, elég hangosan.) Fáj a ménkü t! Mind a két sor foga hamis, aztán most becsapta valami svindler. Két metszőfog helyett berakott neki hármat nagy szimmetriával s magától rá sem jött volna. Addig nem mozdul ki a házból, mig a tévedést nem „rektifikálja."

Első zsúrozó hölgy. Fruzsi néni hijján is elegen vagyunk. Nem akartam kezdeményezni, de igazán gondoltam már rá . . .

Karádyné (lelkesedik.) Persze, persze! egy kis kártya füszere az életnek! Különben roppant unalmas volna ám egy-egy zsur! Fogadni mernék, Erna, hogy nem játszol?

Erna. Természetesen, tanti. De átengedem Tóth urat, a poétát.

Tóth Pista (mentegetőzik.) Één nem tudok . . . becsületemre . . .

Karádyné (megvetéssel.) Nem is való az akárkinek! Itt maradunk?

Jolán. Nem, nem, a kis nappaliban kényelmesebb. A lányok ugy sem bánják, ha magukra maradnak.

Első zsúrozó hölgy (maliciózusan.) Erna majd gardirozza őket!

Erna (őszintén.) Kecskére a káposztát . . . jól csináljátok. No azért csak menjetek, legalább nem unatkozunk.

Második zsúrozó hölgy. Kedves vagy!

Erna (szeliden mosolyog.) Parnóy is azt tartja. Nem viszed el őt is Jolánkám? Bónissné itt marad zongorázni, ő már szokva van, hogy feláldozza magát.

Karádyné. Nem, nem, a partit nem szabad csonkitani. Tini ugy sem kártyázik soha.

Bébus (Vojnovicshoz.) Pompás. Tini egy fél óra mulva az uzsonna után lát.

Vojnovics. Biztositom, hogy még hamarabb.

Erna (visszadől a hintaszékbe.) Hát legyen Tini a chaperonne. Nekem tökéletesen mindegy. Remélem, főhadnagy, magának is?

Parnóy (idegesen.) Talán mégis inkább itt kellene? Be van fütve a kis nappali?

Karádyné. Az igaz! Nem szeretnék meghülni.

Jolán. Légy nyugodt, mindenütt egyforma a hőmérsék.

Második zsúrozó hölgy (menetközben odaszól Bónissnéhoz.) Hallottam az illusztris vendéged felől . . .

Első zsúrozó hölgy (az ajtótól kacérul int a doktornak.) A páciens most kibicet keres!

Vojnovics. Csókolom a kezeit. (Halkabban): Megy a ménkü.

Karádyné. Bébus, a válladat egyenesen! — Erna, hagyj békét a főhadnagynak! Tinike, az én teámat csak citrommal!

Tini (hangos készséggel.) Amint óhajtod, édes!

Karádyné (dühösen mormogja.) Tolakodó perszóna.

A társaság egy része kivonul a szalonból; Kelemen Tini fotografiákat rendezget; Erna, Bébus, a főhadnagy és Tóth Pista egy csoportban állanak; Vojnovics Sárival suttog. Parnóy az ajtóból visszafordul.

Jolán (a kis nappaliból.) Parnóy, osztunk!

Parnóy. Erna, egy percre kérném.

Erna (nem néz oda.) Mit akar?

Parnóy (izgatottan siet hozzá.) Szeretnék mondani valamit.

Erna. Tessék . . .

Parnóy. Eh, lehet is itt. Nem látja azt a zöld kabócát? Ide fülel most is.

Erna (kacag.) Tinit aposztrófálja igy? Tudná csak Jolán!

Parnóy. Bánom is én! Hol beszélhetek magával?

Erna (nagyon sápadtan.) Randevut akar?

Jolán (megjelenik az ajtóban.) Ah, — Parnóy el van foglalva?

Erna (nyájasan.) Nem, édesem, viheted. Parnóy dühösen rágja az ajkát, de szó nélkül halad kifelé. A háziasszony magához inti Kelemen Tinit és suttogva tárgyal vele, azután eltünik Parnóy után. Tóth Pista a falon függő Diána képen bámészkodik el, mig a két leány az ansichts kártyákat válogatja egy kis asztalon. A főhadnagy köteles udvariassággal lép Tinihez.

Berghammer. Nagysád a barátnő ideálja. Tökéletesen fölmenti a háziasszonyt . . .

Tini (boszusan legyint.) Föl hát. Kölcsönbe esik. Ha nálam vannak sokan, Jolán segit.

Berghammer (hitetlen arcot vág.) Valóban? Ez már ritka barátság. Hanem őszintén szólva, nem is tudtam, hogy nagysád szintén fogad. Csak itt volt még szerencsém . . .

Tini (keserüen.) Persze, az egész város holmi grájzleros népségnek tart minket! (Hirtelen, előkelő könnyedséget akar affektálni): No hát most hiteles forrásból hallja, hogy ezután minden páros kedden fogadok . . . Meglátom, ott lesz-e? (Hatásosan.) Irén barátnőm, tudniillik Karádyék, szintén fölkeresnek.

Vojnovics. Megigérte a méltóságos? Ne bizzék tulságosan, Erna exclusiv a végletekig!

Erna. Rólam beszélnek? Ó, csak minden tartózkodás nélkül. Tinike, maga prenumerált a főhadnagyra? Jól van szentem, csak egy icipicit hagyjon nekem is belőle.

Tini (megbotránkozva csapja össze a kezét.) No, aki ezt hallja . . .

Erna (vigan.) Az roszabbnak gondol a hiremnél is, ugye Tinike? — à la Stuárt Mária. Vagy nem ismerős ezzel a hölgygyel Tinike? Magának előkelő barátnői szoktak lenni.

Tini. Kérem, Stuárt Mária valami hercegné volt!

Erna. Följebb valamivel, Tinike, de az nem tesz semmit. Nagyjából eltalálta. Lássa, arra is kigyót-békát kiáltottak ám a jóbarátai, akár csak maguk! De nekem ez tetszik, mert maguk azért valamennyien szeretnének az én bőrömbe bujni. Maga is, Tinike, ne tagadja!

Vojnovics (Sárihoz.) Valószinü, miután az övé elég fonnyadt és fakó.

Sári. Maga irgalmatlan rosz nyelvü.

Vojnovics. Muszáj. Másképp ők csepülnek le engem, — minket. Tudja mit beszélnek magáról? Hogy nemrég, holdvilágos éjjel, randevut adott Tóth Pistának!

Sári (rémült arcot vág.) En? . . . ennek? Tóth Pistának? . . . De hiszen . . .

Vojnovics (mosolyog.) Hát persze, hogy nem Tóth Pistának.

Sári. De ki mondta? Ki látott bennünket?

Vojnovics. Nem sejti? — Ez a fajankó meglesett akkor este és renommirozni akart. Különben lehet, hogy épp oly ártatlanul került Don Juan-dicsőségbe, mint előbb poétahírbe. Balogné elég ravasz volt, hogy kifakgassa; ki tudja, nem ő ugratta-e a furcsa természetü vallomásba?

Sári. És maga ezt eltüri? Ilyen nyugodtan?

Vojnovics. Kis csacsim, minek néz maga engem?

Sári (megszeppenve.) Mit akar tenni? Én nem engedem, hogy kihivja! Én féltem . . .

Vojnovics (kötekedve.) A Tatjána-dalok költőjét?

Sári (érzékenyen.) Még kigúnyol. Igazán nem érdemli, hogy . . .

Vojnovics (csillog a szeme.) Hogy szeret?

Sári (elforditja a fejét, de meglátszik a fülén, hogy elpirult.) Hogy olyan nagyon szeretem.

Vojnovics. Helyes. Maga sem érdemli, — de nem, ma nem tudja meg!

Sári. Nem? Hát nem is vagyok kiváncsi. Es mára haragban vagyunk.

Vojnovics. Úgy? Majd kárpótolom magamat Bébussal.

Sári. Ohó, ne bizakodjék el tulságosan. Mindjárt itt lesz Dénes. (Az előszobában csengetés.) Nem mondtam? Ez ő. Jön és birtokba veszi jogos tulajdonát. A főhadnagy Ernát cernirozza . . . én megvigasztalom Tóth Pistát, — magának Kelemen Tini marad, — jó mulatást!

Vojnovics. Sárika, ne bolondozzék!

Sári (kecses pukkedlit csinál.) Allons!

IV.

Bóniss Endre, nagyon magas, impozáns megjelenésü uriember, mélabus, komoly arccal. *Horváth Dénes* dr. szép. szőke fiu; a modora egészen a principálisáé, fiatalabb kiadásban. Mivel Horváth is szabolcsi dzsentri fajta, — a tanfelügyelő a lehető legszivesebb baráti viszonyban van a tollnokával. Most is együtt érkeznek s a redingotjuk is teljesen egyforma szabásu. Horváth hangjegycsomóval jön. Erna nagyot lódit a hintaszékén s a cipője hegyével meglöki a Bébus karját. Tini szánalmas erőlködéssel igyekszik adni a dame d' honneurt. Bóniss gyöngéden simitja végig a Sári kipirult arcocskáját.

Erna (ügyesen távolabb manőverezi magától a főhadnagyot.) Csakhogy itt vannak, végre! Egy kis pedagógiát, uraim, rajongok a pedagógiáért!

Bóniss (elhelyezkedik a közelében.) Előbb egy kis fejmosás következik, kérem.

Bébus (lesütött szemekkel suhan a zongorához, közben odaszól Tóth Pistának.) Mulattassa már Kelemennét egy kicsit!

Tóth Pista (esetlenül.) Parancsol?

Tini (sugva.) Üljön Bóniss mellé és figyeljen, hogy mit beszélnek.

Tóth Pista. Már mint één? . . . . Hátha terhükre leszek?

Tini (gonoszul nevet.) Terhükre lesz. Csak menjen. Balogné akarja.

Tóth Pista (kötelességtudóan letelepedik Ernával szemben és elfojtott ásitozással, hallgatja kettejük diskurzusát.) De nehéz is az a pedagógia . . .

Vojnovics (Tini felé tart.) Megint abból az istentelen komisz teából fognak forrázni? Legyen könyörületes, ne itasson velünk füzfalevet!

Tini (a vállát vonja.) Mit akar? Jolán a kalapjai árát a konyhapénzből spórolja ki; csak nem adhat maguknak nyolc forintos Peccot?

Vojnovics (őszinte bámulatot mutat.) Ne mondja? (Bünbánóan.) S én azt képzeltem, hogy maguknál veszi azt a száritott füvet, Pecco árban természetesen.

Tini (dühösen.) Hallja . . .

Vojnovics. Ne haragudjék, hiszen belátom, hogy tévedtem! Fogadni mernék, hogy az ön legelső zsúrja lefőzi Balognét?

Tini (önérzetesen.) Meghiszem azt! Direkt rendelem

a cakes-et a teához, direkt Londonból! Egy ismerős prágai cégtől kapom a sonkát jutányosan . . .

Vojnovics. Jutányosan? Nagyszerü! Csak a befőttjein aggódom, egyszer azt mondta Balogné, hogy minden üvege felforrt, némelyikről pedig leitták a szirupot az inasok.

Tini (magánkivül.) Azt mondta? Hazugság! Sohase forrt fel én nálam semmi. Mondom magának, hazugság! Hiszen minden üveg, amit Jolánnál felbontanak tőlem való, én tettem el! Na tudja . . . Jolán szereti adni a jógazdasszonyt néhanapján, — de dunsztja sincs a háztartásról, dunsztja sincs! Majd nézze meg ma azt a zöld paradicsomot, amit feladunk és itélje meg . . . megyek is . . . (Tini hirtelen eltünik.)

Vojnovics (nevetve lép a zongorához, amely nem a háziak, hanem a vendégek kedvéért áll ott a szalonban. Bébus és Horváth nagyban tanakodnak a hangjegyek fölött): Mit mondtam, Bébus? A macskát elriasztottam, cincogjanak bátran!

Bébus (szórakozottan keresgél tovább.) Köszönöm

Horváth (jóakaratulag.) Nem foglalkozol Sári kisasszonynyal. Te, az olyan szeretetreméltó leány, — roppant intelligens. Téged nagyrabecsül . . . az ebédnél is emlegetett . . .

Bébus. Jé! majd elfelejtettem . . . Sári egy angol lapot hozott magának doktor, — gondolom, a Grafic-et . . . A muffjában van, keresse meg odakint.

Horváth (szemrehányón.) És ezt csak most mondja! Siess, keresd meg, barátom.

Vojnovics (kacag.) Ertem, . . . barátom . . . sietek. (Az előszoba felé indul.)

Bébus (félreteszi a hangjegyeket.) Egyiket sem. Unom ezt a sok bolondos operettet. Azt a cigánynótát szeretném megtanulni.

Erna (odaszól.) Ugyan, — csak nem fogsz itt kalimpálni? Tanuld meg otthon.

Bóniss. Sohse bántsa őket. Még nincs vége. Tudniillik, nekem az a meggyőződésem, hogy ez a fölvett szerep méltatlan önhöz.

Erna (összeszoritja az ajkát s egy darabig a szőnyeget nézi): Tóth ur, legyen szives innét elkotródni!

Tóth Pista. De kérem . . . één . . . becsületemre . . .

Bóniss. Fiatal barátom, nézzen föl a kaszinóba s ha az alispán keresni talál, ekszkuzáljon előtte.

Tóth Pista (meg van hatva.) Az alispánt . . . megszólitsam één . . . ?

Bóniss (nyugodtan veri le a hamut a szivarjáról.) A nevemben, persze. Menjen, kedves barátom, lekötelez.

Tóth Pista. Igenis . . . csókolom a kezüket, hölgyeim . . . a viszontlátásra . . . één . . . (Miközben kibalánszirozik, azt gondolja, hogy a Kelemen Tini fáradsága kárbaveszett és mivel ösztönszerűleg gyűlöli a háziasszony hű csatlósát, igen elégedett magával.)

Bóniss (odafordúl Ernához.) Ismétlem: ön komédiát játszik mindnyájunkkal. Szándékosan hírészteli ki magát kacérnak, könnyelmünek, holott . . .

Erna. Holott? . . . (kacag.) Mit tudja, hogy minő vagyok? Egy elvált asszony, aki minden útjába akadó

emberfiának elcsavarja a fejét, hogy a legkedvesebb barátnőit bosszantsa.

Bóniss. De éppen ez nem igaz! Én a feleségemtől tudom, hogy önnél melegebb, gyöngédebb szivű teremtés nem létezik a földön!

Erna (hirtelen.) És egyebet mit mond rólam Margit?

Bóniss (nagyon komolyan.) Higyje el, mind csak olyat, ami a legmélyebb tiszteletet keltheti föl ön iránt. Ha barátainak tekint minket, engedjen meg egy jó tanácsot . . .

Erna. Menjek férjhez mielőbb, ugye? Ezt már ismerem. Tantitól Kelemen Tinkáig mindenki ezt ajánlja.

Bóniss. Nem ezt akartam tanácsolni. Egyebet. Hasznosítsa az életét . . .

Erna. Például? Ne adjon fel találós mesét!

Bóniss. Nem képzel olyan helyzetet, amely megfelelőbb volna önnek a mostaninál? Ön büszke és önérzetes; hogy érzi hát jól magát a nagynénjénél, ahol mégis csak függ?

Erna (a torkát keserű emlékek fojtogatják, de azért verőfényes mosolylyal felel, mivel a főhadnagy, aki Sárival képes lapokat nézeget, figyelmesen szemléli pár perc óta.) Ó, függök . . . de mennyire! Nem vette még észre, hogy Tanti a dresszuránál tovább nem törődik velem? Az utcán hólabdáznom egy fiatalemberrel, az „shoking", de ha ugyanazzal a fiatalemberrel viszonyt kezdenék, a tanti csak természetesnek találná.

Bóniss. Vádol!

Erna (gyorsan.) Ej, dehogy! A tanti nagyon derék

asszony, jó anya és kitünően neveli Bébust. Nagy áldozat tőle, amit én teljesen méltánylok, hogy megtűr a házánál; engem, a minden roszra hajlandó kokettet!

Bóniss (kedvetlenül és némileg professzoros arckifejezéssel.) Ha ezen a hangon folytatja, elmegy a kedvem a megbízatásomtól.

Erna. Ah? . . . A megtérítésemre van kiküldve? Ki bízta meg?

Bóniss. A feleségem. Jobban mondva, együtt határoztuk el, hogy komolyan kérjük önt . . .

Erna. Engem? tőlem? Adhatok én valamit?

Bóniss (melegen és nagyon becsületesen, úgy, hogy Ernának minden gyanúja véglegesen eltűnik.) Igen, visszaadhatja a régi, bizalmas barátnőt Margitnak! Ön egy idő óta tüntetően kerülte a feleségem társaságát, azért nem volt bátorsága nyíltan beszélni ezekről . . .

Erna. Ellenben önt minden alkalommal kitüntettem s ez most feljogosítja a morálprédikációra. Hát folytassa.

Bóniss. Egész röviden: a zenére akarom fordítani a figyelmét. Miért nem tanúl tovább? Az ön tehetsége mellett aránylag rövid időn sokra vihetné. Egyébiránt nem okvetlen szükség, hogy mindenkiből egy Menter Zsófia váljék; ha tanítana pl. a zeneakadémián, az is nagyon szép, — sőt nézetem szerint még nemesebb karrier volna.

Bébus (próbálgat a zongorán, Horváth pedig teljes odaadással dúdol.) Hogy van az a nóta? Tudja, az a szomorú . . .

Horváth (énekel.) Volt egyszer egy szegény, szegény cigányleány . . . A, Bébus, A . . . vigyázzon! (Halkabban

beszél, de olyan elragadtatással, hogy Bébus a haja tövéig elpirúl és Sári diszkrétül fordítja el a fejét.) Milyen ragyogó a haja, Bébus! Aranyszálakból fonott Gretchenfrizura . . .

Bébus (megszeppenve pillant Ernára.) Hogy van tovább az a nóta? (Olvadékonyan súg valamit Horváthnak.) A maga bajúsza éppen olyan színű!

Erna. Lehet, hogy igaza van . . . Mindenesetre köszönöm, hogy megmutatta, menynyit érhetnék. Az is megeshetik ám, hogy egy szép napon jóllakom a zsúrteával s az idegeim nem viselik el tovább a zsúrtónust. Nincs kizárva, hogy belefáradok a kacérkodásba is, jobban mondva, kivénülök belőle és végső menedékképpen a művészethez folyamodom . . .

Bóniss. Ne hagyja végső menedéknek, ami betölti a lelkét!

Erna. Azt hiszi? Tudja, mi tölti be most a lelkemet? Azon jár az eszem, hogy Parnóyt miképp csaljam el Balognétól.

Bóniss (idegenül nézi a fiatal asszonyt.) Szeretném tudni, mikor beszél komolyan?

Erna (föláll.) Soha, barátom, biztosítom, soha. Jőjjön, ezóta Jolán asszony veszett hírünket költötte. (Bóniss karjába ölti a kezét és átmennek a kártyaszobába.)

Vojnovics (bejön az előszobából és Sári felé tart, aki láthatólag roszúl mulatott a főhadnagygyal.) Képzelje Sárika, a mi bájos viceházisszonyunk befogott a teritéshez. Kitalálná, milyen elővigyázati intézkedéseket eszközöltem?

Sári. Képzelem. A zöld paradicsomot a kezeügyébe helyezte.

Vojnovics. Egyéb se kéne! De ezenkivül — nem sejti?

Sári (nevet.) Körülbelül . . . Bébus és Horváth Dini egymás mellé kerülnek . . .

Vojnovics. Nem, ők egymással szembe. Nekik még elég ennyi.

Sári. Vajjon? És tovább?

Vojnovics. Berghammer a háziasszony és Besnyődiné közé jut . . .

Berghammer (felsóhajt.) Csak jutnék már!

Sári (jókedvően.) Ó, ha arra vágyik, menjen és kíbiceljen Vojnovics helyett, fölhatalmazzuk.

Berghammer (udvariasan meghajlik.) Örömmel maradnék, azonban ha elküld Sárika nagysád . . . (Elvonúl.)

Vojnovics (ujjongva.) Sárika, adja ide a kiskörmét, hogy megcsókoljam! Ezt remekül csinálta.

Sári (csodálkozást tettet.) Nem értem. Azt hittem, haragot tartunk?

Vojnovics. Persze, azt kellene, de maga oly bájosan mosolyog rám . . . kitünő gondolat volt ez a Grafic! Képes volnék hálából az egészet kivülről megtanúlni.

Sári. Ó, annyit nem kivánnék magától soha!

Vojnovics. Ez a kijelentés egyértelmű a papucs kizárásával?

Sári (zavarba jön.) Minek beszél arról? Mi egymás mellett ülünk az asztalnál?

Vojnovics. Természetesen. És én vezetem magát és nézze csak, az ebédlő ajtón olyan széles a függöny, egészen eltakarja az embert . . .

Sári (megbotránkozva.) Mire gondol? Maga illetlen!

Vojnovics. Nem látom be, micsoda illetlenség volna abban, ha én magát megcsó . . .

Sári (suttogva.) Csendesebben! Maga borzasztó vigyázatlan.

Vojnovics. Maga meg borzasztó előrelátó!

Sári. Ne veszekedjék, hanem nézzünk a fiatalok után.

Vojnovics. Nos, mennyire vagytok a cigányleánynyal?

Bébus (zavartan néz a hangjegyek közé.) Valamenynyire tudom már . . .

Horváth (zavartan néz Bébusra.) Egy kissé nehéz . . .

Sári (gonoszúl nevet.) Hja, az autodidaxis!

Vojnovics (pödri a bajúszát.) Hát fújjátok el!

Bébus (szégyenkezve.) Roszúl megy . . .

Sári (jólelkűen megsimogatja a Bébus piruló arcocskáját.) Sebaj, inkább én is zengek hozzá egy kicsit.

Duett: Sári és Horváth. Bébus kiséri őket a zongorán, Vojnovics verí a taktust. Erna és Parnóy sétálva jönnek elő. Erna föltünően sápadt, Parnóy pedig föltünően izgatott . . .

V.

Parnóy. Ezt a hirtelen támadt szeszélyét meg nem foghatom. Mi üldözi el Karádyéktól? Hiszen nagyon szeretik.

Erna (erőltetve mosolyog.) Nekem az kevés. Azt akarom, hogy ezrek szeressenek. Szinésznő leszek.

Parnóy. Dehogy lesz. Maga csak az életben tud komédiázni, szinpadra túlfinom. Ott elsőrangú művész, de emitt nem állaná meg a helyét.

Erna. Szép az őszinteség. Igaza van, dehogy leszek! Hanem azért mégis el fogok menni Dombszögről. Utoljára iszom a Jolán felülmúlhatatlan teájából.

Parnóy. Holnapig mást gondol.

Erna. Milyen jól ismer. Tanúlmányozott? Tehát itthon maradok, de ehhez a házhoz nem jövök többet.

Parnóy (önkénytelenül örömmel.) Azt jól fogja tenni.

Erna (rábámúl.) Maga mondja ezt?

Parnóy (kissé zavarba jön.) Mert lássa . . . Balogné nem érti meg magát, azt tartja, hogy . . .

Erna. Ne fáradjon. Tudom mit tart rólam. Szerencsére kevesebb joggal tart annak, aminek, mint amennyi joggal őt tartják korrekt asszonynak. (Elneveti magát.) Ne vágjon olyan ijedt ábrázatot, Parnóy. Maga is azt gondolja amit én, — hanem persze, nem mondja ki. Lássa, ez a zsúrnyavalya. Mindenki mást beszél, mint amit gondol.

Parnóy. De maga nem tesz föl komolyan roszat Balognéról?

Erna (hideg arcot ölt.) Semmi jót nem teszek föl róla. Kiváncsi az őszinte véleményemre? Elmondom. Nézze, ezek a boldog gyerekek érzelegnek a cigányleányról, akinek sírba fájt a szíve . . . Vojnovics a maga korában van és milyen igazán tud egy poétikus dalt élvezni. Maga nem, ugye, nem? Maga egészen blazírt, Parnóy és nem fog megjavúlni soha. Magát elrontották az asszonyok; nem a hozzám hasonlók, mert ugye tőlem még

aprópénzt sem igen kapott? Nem az ilyenek, mondom, hanem a Jolán-fajta szende némberek, akik híres jógazdasszonyok, kikiáltott mintafeleségek, akik szivesen és látszólag teljes hivatottsággal csapnak fel erkölcsbiráknak, ha egy árva, bohémlelkű teremtésről van szó, aki nehezen illeszkedik a zsúrkompániák miliőjébe s akinek hirtelenebb a modora, mint a cselekedetei. Sőt az sem kell okvetlenül, hogy valaki kacér legyen, mint jómagam. Elég, ha szellemileg különb a Jolánoknál, — már kész az itélet: feszítsük meg! Ugyan kérem, jusson eszébe Borsodyné! Ki üldözte el a városból, ha nem Jolán? És mondja, ki tudott arról az asszonyról roszat? Emlékszik még arra a pálcatörésre? Hatásos tabló volt! Jolán rendkivül imponált vele az urának és nyilván nem akart egyebet . . .

Parnóy (akinek szintén volt némi része a Borsodynéval összefüggő tabló rendezésénél, mint valamennyi delikát esetnél, amit a szép Balogné improvizált időnként, — nagyon kényelmetlenül érzi magát.) Maga a multak árnyait idézi . . .

Erna (nevet.) Szellemidézés, persze . . . Legszivesebben Machbet boszorkányait látnám, ha a Jolánokért jönnének. (Hirtelen.) Meggátolná, Parnóy?

Parnóy (vakmerően.) Egy esetben — nem.

Erna. Elég, ismerem az — esetet. Ha én vállalnám a Jolán szerepét, ugye? (Sápadtabb lesz egy árnyalattal, de a hangja gúnyos és metsző.) Maga szörnyen korlátolt, édes Parnóy.

Parnóy. Valószinü, mivel járom a bolondját a maga nótájára.

Erna. Nem azért. Hanem, mivel belátni enged a kártyáiba, anélkül, hogy nagyon erőltessem az agyvelőmet. Magának, édes úr, tetszem egy kicsit s mihelyt lélekzeni hagyom, azonnal vérmes reményektől duzzad. Mert az asszonyok közül csak a szép Balognékat ismeri. Jolánba szerelmes, a maga módja szerint és Jolán is szereti magát, szintén az ő módja szerint.

Parnóy. Erna, kérem, biztositom . . .

Erna. Ne papoljon. Nem én vagyok Balog, hogy felelősségre vonjam. Én csak a tényeket összegezem. Ez a furcsa viszony, amelyet maguk ideális barátságnak keresztelnek, de amelyről mindenkinek megvan a maga véleménye, tulajdonképpen csak előttem világos. Mert én látom, hogy mit eredményez. Azt, hogy Jolán kétségbeesett erőlködéssel igyekszik a talajt megszilárdítani a lábai alatt. Gyanúsít minden asszonyt, sőt a lányokat sem veszi ki a maga kategóriájából. Ugye elhiszi bizonyitás nélkül, hogy Bónissnénál korrektebb asszony nem létezik? És maguk őt is be akarják feketíteni . . .

Parnóy. Szavamra mondom, nem!

Erna. Mindegy akármit mond. Ha Jolán azt akarja, maga sem akar egyebet. Jolán pedig azt akarja. Sőt még Sárira is utaznak.

Parnóy (hevesen.) Maga rémeket lát!

Erna (komolyan bólint.) Egy egész vad csordát . . . igen. Hát nézze, még valamit mondok: Jolán gyülöli Kelemen Tinit, de türi, sőt becézgeti olykor, mert ő a — dekorum. Vagy nem ő ellenőrzi a maguk sakkpartiit?

Parnóy. Kérem, Erna, maga rettenetes . . .

Erna. Ó . . . hát nem ilyennek képzelt? Persze, különben nem pazarolt volna rám annyi érdeklődést. Lássa, ha maga méltó akar lenni a Jolán barátságára, nem szabad eltürnie, amiket mondtam! Lovagias ember maga? Hogy hallgathatja el?

Parnóy. Ha parancsolja, elégtételt kérek valakitől, csak jelölje ki az illetőt.

Erna. Ez a maguk lovagiassága . . . jegyzőkönyvekkel intézik el a sérelmeket.

Parnóy. Kész vagyok vérrel is, a legsulyosabb feltételekkel . . .

Erna (nevet.) Hagyja el, hiszen maga nem viv, hanem trancsíroz, mint egy szakácsné, sőt Herceg Ferenccel szólva, mint egy kisegítő béresasszony . . . Ne tüzeljen, édes úr. Nem akarok botrányt, Isten őrizz! Hanem egyet megigérek: ha Balogné ki nem hagyja a kis játékaiból Bónissékat, megszöktetem magát.

Parnóy (mosolyog és a nyakkendőjét igazítja.) Ezzel az eshetőséggel szemben rajta leszek, hogy mielőbb bekövetkezzék.

Erna. Ne nagyon igyekezzék . . . megjárhatná . . .

Parnóy (öntelt indiszkrécióval.) A cserével?!

Erna (idegesen karcol végig egy feketére lakkozott dobozfedelet. Sötétpiros lesz az arca, és fojtott hangon, de végtelen megvető kézmozdulattal felel.) Egyelőre jusson eszébe, hogy én nem vagyok Balogné és nem türök arcátlanságot!

Parnóy (hirtelen megbánással a keze után nyúl.) Bocsásson meg Erna . . . igazán nem akartam megbán-

tani . . . . Maga túlságosan izgatott . . . . Úgy csillog a szeme . . . .

Erna. Persze, sírhatnék. Hozzon vizet.

Parnóy (indul.) Bocsásson meg . . .

Vojnovics (aki szemmel tartotta őket.) Nagyon élénken társalogtak.

Erna. Ködfátyolképeket mutogattam Parnóynak.

Vojnovics. Nem fél a szép Balognétól? Az ő területén nem tanácsos cserkészni.

Erna. Ó, Parnóy ezidőszerint szabadon futhat. Most maga kerül vadásztilalom alá. Szegény doktor!

Vojnovics. Mit akar ezzel mondani?

Erna (gyorsan, komolyan.) Nem tudom, Balogné miben töri a fejét, de annyit látok, hogy magát kész zsákmánynak tartja. Legalább is úgy tünteti fel, mint boldogtalan szerelmest.

Vojnovics. Csak nem teszi fel rólam, hogy valami könnyelműséget követtem el?

Erna (mosolyogva rázza a fejét.) Nem. maga megbizható ember s nem féltem a Sárika jövőjét. Hanem Balognéra vigyázzon. Neki mániája, hogy nagy hatalom a szépsége s hogy minden férfi bolondul utána. Az ura még legyezi a hiúságát s a barátja szintén.

Vojnovics. Parnóy? Hm . . . ő talán több is, mint barátja, a szegény tatár!

Erna (felváltva sáppad és pirúl; látszik, hogy küzd magával. Végre határozottan szól.) Nos, igen. Nem akartam eddig hinni, nem akartam . . . Bónissnénak is az a meggyőződése, hogy Jolán csupán hiú, fölületes, de alap-

jában tisztességes. És ezt a jóvélekedést rám is szuggerálta, pedig az első benyomásom egészen más volt erről az asszonyról . . .

Vojnovics. Emlékszem . . . éppen jelen voltam az ön első vizitjénél. Látszott, hogy alig birja leküzdeni az ellenszenvét. Nem is viszonozta a szép asszony tüntető csókjait.

Erna. Volt is mit hallgatnom tantitól. Szóval az első benyomást ma igazolta a véletlen.

Vojnovics (figyelmesen.) Észrevett valamit?

Erna (fátyolozott hangon és keserü mosolylyal.) Parnóy árúlta el magát. (Megrázkódik.) Iszonyú.

Vojnovics. Ne vegye tragikusan. Úgyis komédia. A fejemet tenném rá, hogy egyiknek sincs a szive érdekelve. A szép asszony szemtelenül hiú és elég közönséges perszóna hozzá, hogy a hiúságát megfizesse. Nem is gondolja ám, hogy minő kapós gavallér volt itt Parnóy, mikor kinevezték! A szép Balognénak persze, hogy ő kellett.

Erna (elutasitó mozdulattal.) Ne beszéljen róluk. — Undorító.

Vojnovics (erősen szemügyre veszi Ernát.) Deö nt érdekelte Parnóy?

Erna (gőgösen.) Engem? a más jószága?

Vojnovics. Pardon, nagyságos asszony . . .

Erna (a zongorához lép.) Sárika, még egyszer a kedvemért! (Duett. A recitativòt Erna is velük énekli: „Nagyon fájt a szíve, nem gyógyúlt meg soha, levitte bánata, le a sötét sírba.") Az enyém is ilyen ostoba sziv. (A belépő főhadnagyhoz, mosolyogva.) Ozsonnához visz?

Szegény Tini, holtra fárasztotta magát ezóta. Gyerekek ti is jöjjetek.

Tini (kipirúlva halad keresztül a szalonon.) Asztalhoz hölgyeim és uraim! Ilyen kevesen vannak? Úgy, Erna őnagysága már kilebegett? Hát csak ti is előre, Bébus.

Horváth. És a nagyságos asszonyék?

Tini (mérgesen.) Még mindig a blattot ütik! Igazán nevetséges, amennyire túlhajtják. Adna nekem az uram . .

Sári. Szegény Margit rendesen betege lesz egy-egy kártyapartinak. Mi élvezetet találnak benne a többiek?

Bébus (naivul.) Mama azt tartja, hogy tisztességes mellékjövedelem.

Vojnovics (nevet.) Praktikus felfogás. (Sárihoz, sugva.) Jöjjön már s a függöny mellett . . . vigyázzon . . . (Sárival elmennek.)

Tini. No Bébus . . . én eloltom az egyik lámpát, Jolán nem szereti a pazarlást, pedig éppen a petroleum a legkevesebb a specerájkontóiban.

Horváth (maga előtt bocsátja Bébust.) Pardon, a gallérja elcsúszott . . . (Megigazitja a fiatal lány széles poentlesz gallérját.) Milyen rózsás a füle, Bébus. Tudja, hogy verset lehetne írni róla?

Bébus. Ó, ha én hozzám írták volna a Tatjánadalokat!

Horváth (elpirúl és hirtelen meleget érez a szíve táján.) Tetszenek magának?

Bébus. Tetszenek-e? Rajongok értük! Kivülről tudom mind a nyolcat! (Az ajkát bigyeszti.) Én nem is hiszem hogy Tóth Pista irta volna!

Horváth. Tóth Pista? Hogy jönne versekhez az a szamár? Pardon, Bébus . . .

Bébus. Azt mondja, ő írja Sárihoz . . .

Horváth (dühösen.) Felelősségre vonom a fickót! A verseket Bébus . . . . én írtam . . . . ha megengedi, — magához . . .

Bébus (szótlan gyönyörrel néz a lovagjára, aztán zavartan kapaszkodik a karjába.) Siessünk, hívnak!

Tini (a második lámpát is eloltja.)

A TANFELÜGYELŐÉK ZSÚRJA

I.

Négy nappal később, mint a Balognéé. A tanfelügyelő irodája. Jobbról ajtó a szalonba, középen az előszobába. Balról kertre néző ablakok. A falnál nagy iratszekrények és állványok. Az egyik sarokban álló ruhafogas, rajta egy bunda. Két iróasztal. A rendesebbik a kertre néző ablakok előtt. Óriási bőrkarosszékek. Az ajtó mellett mosdóasztal vízcsappal. Az egyik szekrény nyitva, a padlón egy fölbontott láda. *Sári* egyszerü piros vászon pongyolában, — mert Sári télderekán sem szokott fázni, azonkivül a tanfelügyelői irodát jól fűtik, s végre Sárinak nincs túlságos választéka pongyolák között, — a láda előtt térdepel. A kezében egy füzet. *Terka* egyenként rakosgatja a könyveket a szekrénybe. Terka igen jóképű szobalány; ha nem is éppen a „művelt, sikkes“ fajtából, de meghatóan hű és ragaszkodó, aminő cselédek manapság már

igen ritka helyen vannak, hanem Bónissné éppen azok közül az asszonyok közül való, akikért tűzbe mennének a cselédei.

Terka. Siessünk, kisasszony lelkem, siessünk. Nekem még a cukrászhoz kell futnom, a kisasszonynak meg öltözni muszáj.

Sári (szórakozottan bólint.) Igen . . . „A traumatikus törések és ficamodások alapvonalai“. . . (belenéz a füzetbe) megvan . . . (egy könyv címét nézi) „Epityphlitis“. . . . Úristen! micsoda hülyeség . . . „A központi idegrendszer morfológiája“. . . .

Terka (türelmetlenül.) E' már a százhuszadik, kisasszony. Még mindig van abban a ládában? Minek az a sok porfészek?

Sári. Nem ért maga ahhoz, Terka. Menjen csak, ezekkel már magam is elkészülök.

Terka. Jó, jó, de aztán itt ne felejtse magát a kisasszony. És tessék fölvenni a selyemblúzát, hogy meg ne szólja a Balogné nagysága.

Sári (jókedvűen.) Mit mond, Terka?

Terka. Nem én mondom, hanem a Balogné nagysága. (Kicsit túlozva, de elég sikerülten imitálja a szép Balognét.) Ah édes Sárim, minő bájos vagy ebben az egyszerű kis ruhában! Olyan vagy, aranyos szívikém, mint egy üde rózsabimbó! De bezzeg, ha összeülnek a bótosnéval! Na tudod, Tini, volt rajta egy kis mosott rongy, még kapcának se való, mégis úgy henceg ez az arrogántos kis béka!

Sári (szigorú arcot vág.) Nem szabad pletykázni, Teréz!

Terka. No én ugyan nem! A pletykát, kisasszony, az ilyenféle nagyságák találták ki maguknak, mint ez a Balogné. Szegény embernek nem való, igazi úr meg nem csinálja. De szemtúl-szembe csókolódzni, a háta mögött pedig lehúzni a sárgaföldig, — nálunk így szokták az úriasszonyok.

Sári. Menjen már ne fecsegjen hiába.

Terka. Én jót akartam, kisasszony. Nem veszi be a gyomrom ezt a nagy divatot. A mi nagyságos asszonyunk már csak igazi úrinő, csupa jószív és finomság; a többi mégis bántja. Csak azért mondom, hogy azt a két jó szomszédnét nem kellene beereszteni a házhoz.

Sári (megrezzen.) Ki bántja a sógornőmet?

Terka (hirtelen.) Csak úgy eljárt a szám. Hát persze, hogy bántják. Leszólják a ruháit, meg az uzsonnáit, meg hogy olyan okos . . . Csak tessék fölvenni szépen a selyemblúzát! (Kimegy.)

Sári (egy ideig gondolkozik a Terka ingerült kifakadásai fölött, később újra belemerül a könyvek rakosgatásába. Közben félhangosan ismételgeti a címeket és összehasonlítja a kezében levő füzettel.) Laufenauer, Moravcsik, Krafft-Ebbing, babarci Schwartzer . . . Ide a németek: Bock, Billroth, Hensel, Platen . . . Ez érdekes lehet: Crocqu: „De l' hypnotisme scientifique"! . . . Charcot, Brissaud, Legrand du Saulle . . .

Horváth (benyit a középajtón, nagy meglepetéssel.) Ni, Sárika! mit csinál?

Sári. Látja. Megjöttek a szegény apus könyvei. Bandi

azt mondta, pakoljam csak ide egyelőre ; a maguk aktáival úgyse lesz tele soha.

Horváth. Persze, mi lehetőleg kerüljük a hosszas aktamanipulációkat. Nem vagyunk bürokraták és csakis ez a szellem lendíthet a népoktatáson. A princi a legtöbb ügyet a helyszinén intézi el, azért vagyunk annyit úton. (Felsóhajt.)

Sári (gonoszkodva.) Bébus is roppant kellemetlennek találja a hivatalos kiküldetéseket . . .

Horváth (zavartan nézegeti a könyveket.) Csupa orvosi munka ! Darwin, Duchesne . . . „Genése et nature de l' hystére" Solliertől . . . Mit akar ezekkel Sárika ?

Sári. Ó . . . most csak elraktározom őket s később naponként utána fogok nézni, hogy a moly meg ne rongálja. Ez a könyvtár a hozományom, tudniillik, tehát ügyelni kell rá !

Horváth (szórakozottan.) Mindenesetre, az igen fontos . . . Sárika, sok vendég lesz ma ?

Sári (fölugrik.) Teremtőm, majd elfelejtettem, hogy ma zsúrolunk ! Micsoda megpróbáltatások hétről-hétre . . . s az ember, mint társas lény, nem vonhatja ki magát a társadalmi kényszerüség alól . . . Ó, ezek a dombszögi zsúrok ! Nem bírnám ki holtomig, higyje el ! Adieu, — vitesse ki kérem ezt az üres ládát és zárja be a szekrényt. (Az ajtóból mosolyogva szól vissza.) Ne aggódjék, annyian bizonyosan leszünk, hogy zavartalanúl muzsikálhassanak Bébussal !

Vojnovics (egyszerre lép be Berghammer főhadnagy-

gyal.) Szervusz, — nem a házikisasszony sleppje tünt el amott a küszöbön?

Horváth (izgatottan.) Mit végeztetek?

Berghammer. Természetesen kard, bandázs nélkül, szúrást kivéve . . .

Vojnovics. Nono . . . első vérre mindössze . . .

Horváth (hevesen.) Kár volt! Mondtam, hogy a legsúlyosabb feltételekhez ragaszkodjatok!

Vojnovics (szárazon.) Persze, harcképtelenségig . . . ne mindjárt pisztolyra is? Ne dühöngj, öreg! Látszik, hogy az első párbajod.

Horváth (idegesen.) Kérlek! . . .

Vojnovics. Sohse kérj. Igaza van Karády Ernának, még borzasztóan zöldek vagytok. Ne fortyanj fel, Dini, hiszen Bébus úgyis tudja, hogy a Tatjána-ciklust te írtad és Tóth Pistát úgyis hülye állatnak tartja mindenki.

Berghammer (valami lekötelezőt akar mondani.) Még a kadét sem volt hajlandó szekundálni neki.

Horváth. Úgy? E szerint?

Vojnovics. Balog ugrott be másodiknak. Természetesen a felesége kommandírozta. Tóth Pista nagy kegyben van. Na, — holnap reggel nyolckor, a kaszárnyában. Egyedül fogok érted jönni, hogy föltünést ne keltsünk a házban. Bóniss tud róla?

Horváth. Semmit! Kizárólag veletek közöltem. Ha lárma lesz belőle, még egyszer fölképelem azt a maflát.

Vojnovics. Ne, barátom; ha valaki fecseg, az csupán a két ideális barátnő lehet. Jolán asszonynak nincs érzéke

a gavalléria hoz, Tini nagysámnak pedig, hogy saját szavaival éljek: dunsztja sincs. Különben mi ujság nálatok?

Berghammer (kaszárnyabeli elmésséggel mutat a nyitott könyvszekrényre.) Mi volna egyéb? Papiros.

Horváth (szórakozottan.) Most érkezett. A Sárika hozománya . . .

Vojnovics (érdeklődve vizsgálódik.) „Pathologie des émotions" Férétől . . . a manóba? Leroy Dupré: „Anatomie pathologique". . . hogy jut ezekhez Sárika? Vagy úgy! az édes apjuk főorvos volt nálatok Szabolcsban, ugye?

Horváth. Igen. Nálam maradtok? Akkor jertek föl az én szobámba, mert . . .

Bónissné (benyit a szalonból. Nagyon izléses, de rendkivül egyszerű háziruhában van. Szőke haja kétfelől lazán a halántékára fésülve. Roppant szolid, de bájos viselet és pompásan áll neki.) Ah, konferencia? (Mosolyogva fogadja az üdvözléseket.) Sári természetesen félig végezte el a dolgát, itt még rendet kell csinálni. (Csönget.)

Horváth. Megyünk az útból mindjárt nagyságos asszony. Tulajdonképpen csak azért jöttek be ide barátaim, mert . . . én . . .

Bónissné (mosolyog. Üde, szép szája van és gyönyörü fogai. A mosolygás megszépiti, azt állitják róla az asszonyok; de férfiaknak és lányoknak komoly arccal is tetszik.) Csak nem fog mentegetőzni, Dénes? Természetes, hogy itt keresték fel. Most meg már átjöhetnek hozzám, nem sokáig fognak az én társaságomban unatkozni . . .

Vojnovics. Tisztelettel protestálunk az ellen, hogy az

ön társaságában unatkozni lehetne. Mindamellett kérnem kell, hogy engedje ezeket útjokra, mert nekem fontos közlendőim vannak.

Bónissné. Kétségbeejtően ünnepélyes! És közlendői nem tűrnek halasztást?

Vojnovics (a két barátjához.) Mégis itt vagytok? (Horváth és a főhadnagy nevetve vonúlnak ki.)

Bónissné (csodálkozva.) De mi leli magát Vojnovics? (Az ajtóban megjelenik Terka.) Hívja be Zsuzsit és vigyék ki ezt a ládát. A kisasszony nem jöhet még be?

Vojnovics. Instálom hagyja most azt a ládát és ne sürgesse Sárikát. (Bónissné elé tol egy karosszéket.) Üljön ide szépen és hallgasson meg tíz percig nyugodtan. (Bónissné intésére Terka eltűnik.)

II.

Bónissné (leül.) Figyelek.

Vojnovics. Aligha mondok ujságot önnek azzal, hogy szeretem Sárikát? Azt is tudja, ugyebár, hogy elég tisztességes ember vagyok? Eszerint meg fogom becsülni és nem lesz velem boldogtalan. Persze, quinternót éppen nem csinál velem, mert szegény ördög vagyok s a jövedelmem éppen csak hogy kifutja négy szobás lakásra, — abból is egy a rendelő. Girardi-féle toalettek, vagy akár csak Probszttól is . . .

Bónissné (nevetve közbevág.) Látott maga valaha ruhát Sárin, amit nem az ő két kis keze varrt meg?

Biztosítanom kell magát, hogy Sárinál igénytelenebb, dolgosabb és praktikusabb kis gazdasszony nincs a vármegyében?

Vojnovics (ragyogó szemmel nézi Bónissnét.) Tudom! Hála Istennek, hogy úgy van. Sári . . . egyszóval: Sárit az Isten is nekem teremtette! Engem csak az bánt, hogy Sári nálam százszor különb embert kaphatna és önök is bizonyosan másforma jövőről álmodtak az ő számára.

Bónissné (komolyan.) Sári nekünk éppen olyan drága, mintha saját gyermekünk volna s éppen azért a jövőjét elsősorban boldognak kívánjuk. Maga szereti őt, ezt jól tudom és hogy magáról hogyan vélekedünk, ezt fölösleges mondanom. Pártiról ne beszéljünk. Ebben az értelemben Sári sem az. Egy fillér hozománya sincs.

Vojnovics. Vajjon melyik valamire való férfi gondol a hozományra, ha szeret? Nincs annak vére, aki lemond a szerelméről, mert az imádott lányt nem akarja nyomorúságnak kitenni. S hogy a poézist megöli a próza, azt csak a rosz gyomrú emberek találták ki a maguk vígasztalására. Higyje el, — csak egy igazság van a földön; az, hogy mindannyian a boldogság után futunk! Minden más szofizma. S ha az én boldogságom egy leány, akit szeretek, akkor van bátorságom és lesz energiám megküzdeni érette az élettel!

Bónissné (kezet nyújt.) Köszönöm, Vojnovics. Ezek nem szavak, ez érzés. Én is érzem. Meg vagyok nyugtatva. Maga el fogja tartani a feleségét, — tehát nekünk nincs okunk aggódni Sári miatt. A kérdés azon fordúl meg, szereti-e magát?

Vojnovics (elővesz egy fotográfiát.) Ezt a szép Balognénál kaptam tőle. A muffjában csempészte oda, hogy itthon észre ne vegyék.

Bónissné (mosolyogva olvas a képről.) Toujours à toi! Hallja, Vojnovics, ez sok! És ezért akarta mindenáron olvastatni magával a Ruskin essay-jét a Graficból . . . Az uram ugyan váltig mondta, hogy maga nem olyan lelkes angol . . . Tehát meg van oldva a kérdés!

Vojnovics. Hm . . . nincs olyan nagyon megoldva. Én szeretem Sárit és Sári szeret engem, ezt régen tudjuk, de . . . —

Bónissné. Régen? Gyarló gárdedámnak bizonyúltam.

Vojnovics (őszinte lelkesedéssel gondol a sok irodalmi vitára, amikor a tanfelügyelőné rendesen a könyvtárhoz folyamodott döntő argumentumokért s őt egyedül hagyta 5—10 percre Sárikával.) A legtökéletesebb gárdedám a világon! Különben is, tudja, — ez relativ fogalom. Van, akinek percekre sem lehet önállóságot engedélyezni, és van, akit az őrzésnek bármily diszkrét látszata is halálba sérthetne. A neveléstől függ és ön ebben a tekintetben már new-womannek nevelte Sárit, a szó legjobb értelmében!

Bónissné (mosolyog.) Azt hiszem, egyébként sem lesz panasza a nevelési rendszerem ellen.

Vojnovics. Nem, soha! Ismerem Sárit, önt, Bandit s az egész házuknak a szellemét. Előkelőbb és tisztább levegőben kevés leány nőtt fel, mint Sári . . .

Bónissné. Előkelő?!

Vojnovics. Hisz ön megért engem! A belsőségekről

beszélek s az előkelőséget nem tartom azonosnak a plüss-garniturával!

Bónissné (nevet.) Barátom, maga elmaradt a világtól! Plüss-garnitura!

Vojnovics. Hát legyen szmirna, — bánom is én. Ami nekem gondot ád, az, hogy Sári *egyelőre* nem akar hozzám jönni.

Bónissné. Igazán? és mi az oka? Amit egyszer Sári a fejébe vett, attól el nem áll; igaz ugyan, hogy kicsinyes szeszélyek sohase háborgatják! És meddig akarja magát várakoztatni?

Vojnovics. Várakoztatni? Mondja inkább, hogy kínozni, gyötörni, koplaltatni! Segítsen rajtam, egyedül ön segíthet!

Bónissné. Meglátjuk. Hát micsoda feltételeket szabott Sári?

Vojnovics. Nevetséges ostobaságokat! Azaz, voltaképpen minden helyes és szép, sőt nagyon helyes és nagyon is szép, de . . . (kitörve) bátran hagyhatta volna az esküvő utánra! Öntől függ a boldogságom!

Bónissné (bámúl.) Mennyiben? Én igazán mindent megigérek, ami tőlem függ.

Vojnovics (diadalittas felkiáltással kezet csókol és boldogan pödri a bajúszát.) Olvassa el ezt a levelet, mondjon rá igent és ámen és akkor három hónap mulva megesküszünk!

Bónissné (nagy csodálkozással futja át az odanyujtott levelet.) Sommer és Weisz hajlandók kiadni egy kötet útleirást, ivenként száz forinttal honorálva és a továbbiakra határozott, sürgős választ kérnek? Mit jelent ez?

Vojnovics (diadalmasan.) Azt jelenti, hogy a kis pagodából kiloptuk az ön „Nílusi emlék"-eit, amiket a nyáron írogatott. Én lemásoltam és elküldtem Sommerékhoz. A válasz íme: „Az útleírás okvetlen nagy sikert fog aratni, H. úr bámulatos megfigyelő képességet, ritka poétikus érzéket és ragyogó stílust konstatált benne." — Az eszme különben a Sárié és igaza volt; kár volna, halálos vétek volna az ön nagy tehetségének az asztalfiókban maradni. Az igazságtalanság ott kezdődik, hogy a könyv megjelenéseig hallani sem akar az esküvőről. Fejébe vette, hogy „híres asszonyt" csinál önből s maga akarja a kötetet illusztrálni. De hát ezt megtehetné az esküvő után is, — nem?

Bónissné (elmosolyodik.) Kérdés, volna-e rá ideje azután? Hanem maga igazságtalan, ha ezt Sárinál szeszélynek véli. Én jobban tudok ennek a gyermeknek a szívében olvasni! (Meghatott hangon.) Nem veszi észre? Sári a kelengyéjéről gondoskodik ezzel a kötettel! Tudja, hogy nekünk semmi privátvagyonunk nincs s a jövedelmünk elfogy anélkül, hogy megtakarítani tudnánk valamit. Neki sincs semmije, fiatalon veszítették el a szüleiket szegények. Lássa, Sári oly végtelen finomérzésű lélek, hogy nem viselné el, ha nekünk nagyobb gondot kellene okoznia! Ezzel a könyvvel segíteni vél a bajon s amellett, azaz egész bizonyosan: elsősorban az én állítólagos írói talentumom fölfedezésére gondolt. De hogy jutottak a kézirathoz?

Vojnovics. Tudtuk, hogy ön privát passzióból leírta az egyiptomi útjokat. Sári-jött rá, hogy ki kellene adatni.

Persze sejtettük, hogy ön nehezen egyeznék a dologba s azért már fait accomplival akartuk meglepni. Sokáig kerestük mindenfelé, míg ráakadtunk a kis pagodában, ahol a nyáron írogatta. Ugyan, hogy lehetett ennyire mostoha az elsőszülöttje iránt?

Bónissné (bájos egyszerűséggel.) Nem tartok róla semmit s érthetetlen előttem a mi nagy írónk hizelgő kritikája a kisérletezéseimről.

Vojnovics. Önnek, mint az abszolut szerénységnek, még szobrot fognak állítani! Igy lenézni a saját talentumát! De a kiadók nem szoktak ám csak úgy potyára bókolni ismeretlen szerzőknek és száz forintos honoráriumok Magyarországon nem éppen a napi árfolyamot jelentik, azt elhigyje!

Bónissné. A nevemről nem volt említés?

Vojnovics. Minden a legteljesebb diszkrécióval! Hármunkon kivül eddig nem ismeri más a „Nilusi emlékek" iróját. Ha akarja, kiadhatja álnéven is . . .

III.

Sári (belép a szalonból, világoskék flanell házi ruhában, amely kiemeli bőrének hamvas tisztaságát.) Hogyisne! Ez már perfidia, doktor! Ilyesmire nem szabad biztatni kismamát. A kötetnek teljes hosszú neveddel ellátva kell megjelenni, Margitom. (Odasimúl a sógorasszonyához, gyöngéden megölelik egymást.) Bízd ránk édes, meglátod, micsoda pompás gseftet csinálunk vele!

Bónissné (melegen.) Te kis alamuszi, így szedtek rá a hátam mögött? És sohase vallottad be, hogy mennyire vagy a doktorral!

Sári (megszeppen.) En? a doktorral? (Elneveti magát.) Ne haragudj, hiszen úgyis láttad, ha akartad! Ugye nincs kifogásod? Hiszen örülnöd kell, hogy megszabadulsz egy vén lánytól és Laci, az istenadta, nagyon roszúl jár, mert egy makacs, házsártos hölgyet kap feleségül, aki amellett még nagyzási hóbortban is szenved és müvészi hajlamokat affektál . . .

Vojnovics. Ne rágalmazza magát, mert . . .

Sári. Mert? Csak semmi zsarnokoskodás, uram! Itt ül a szigoru anyós! Te szegény jó Margit, mit kell megérned!

Bónissné. A vőlegényed hozzám folyamodott segítségért . . .

Vojnovics (sebesen.) Es ön meg is igérte életre-halálra.

Sári (ujjongva borúl a sógorasszonya nyakába.) Igazán megigérted, kismama? Azt hiszem, nem is állottam volna ki addig! Ki tudja, egy év is beletelik tán, mig a kötet megjelenik?

Vojnovics. Annyi nem, de szép, hogy igy elárúlta magát. Már most mondja meg, hogy mikor tartjuk az esküvőt?

Sári. Csak ne olyan rohamosan! Először az eljegyzés következik, annak rendje-módja szerint pezsgősvacsorával, tósztokkal . . .

Vojnovics (szemrehányóan.) De Sárika, azon már túl vagyunk!

Bónissné (jókedvüen.) Igazán? Már most valljatok be mindent! Mióta?

Sári (gyorsan.) Ó, kérlek, ne gondolj semmi roszat! Lacinak csak úgy eljár a szája. Arra céloz, hogy a kis pagoda előtt . . . (Zavartan elfordúl, a fülehegyén látszik, hogy elpirúlt.)

Vojnovics. No igen, ott jegyeztem el Sárikát. Emlékszik? Mikor a nagy zsúr volt, Balogék nélkül? Ma három hete éppen. Sári azt mondta, hogy a háznál nincs meg a kézirat, a pavillonban kellene megnézni. Ajánlkoztam, hogy lekisérem. Bogáthy Pimpi énekelt és igy nem vették észre, hogy mi eltüntünk a társaságból. Sári azonban roppant könnyelmű volt, nem hozott kendőt és azon a fagyos januári estén . . . Mire megtaláltuk a kéziratot, egészen megdermedt szegényke és én, hogy felmelegedjék . . .

Sári (közbevág.) Mekkora feneket kerit! Hát igen, megcsókolgatta . . . a kezemet, (elpirul) aztán betakart a köpenyébe és felhozott a kertből. Voilà tout!

Bónissné. Voilà tout . . . meg lehetek nyugodva. Jól van fiaim, én boldog vagyok a ti boldogságotoktól. Most nem beszélhetünk erről tovább, amott jönnek Karádyék és valaki éppen befordult a kapun. Este azonban Laci itt marad és Bandit is beavatjuk a titokba. Egyelőre legyen csak titok. Nem akarom, hogy már ma elkezdjék a mendemondát. Gyorsan végezzetek!

Bónissné nevetve visszatér a szalonba, Sári fölkél a helyéről, Vojnovics odalép hozzá és minden teketória

nélkül átöleli. Sári okos leány és prüd akarva sem tudna lenni a vőlegényéhez.

Vojnovics. Öt percünk van. Azután megint föl kell ölteni az illedelmes ábrázatot.

Sári (kényelmesen megtámasztja a fejét a Vojnovics vállán, de azért szigorúan felel.) Nos, ami azt illeti, az magánál elég ritka látványosság!

Vojnovics (kötekedve.) De csak vallja be, hogy így jobban tetszem?

Sári (impozánsúl.) Egyáltalán nem tetszik nekem!

Vojnovics. Kisasszony, ez erkölcstelen beszéd!

Sári (felkapja a fejét.) Megbolondúlt Laci?

Vojnovics (nevet.) Magába, igen. De hát hogy lehet a felesége valakinek, aki még csak nem is tetszik magának?

Sári (bölcsen.) Nem az a fő, hogy tetszik-e, hanem, hogy szeretem-e?

Vojnovics. No erről vannak némely bizonyitékaim! (Előveszi az arcképet.) Tudja mit, Sárika? Nem magázom tovább, csak még a mai unalmas, ostoba délután. Lássa, a németek az igen után nyomban tegeződnek, pedig már csak elég erkölcsös és illedelmes népek!

Sári (gondolkozik.) Akkor nekünk három hét óta tegeződnünk kellene . . . (hirtelen) de nem fogunk, mert az kiszámítható következéseket vonna maga után! A férfiak mind zsarnokok alapjában véve, maga is valóságos Caligula és ha megengedem, hogy tegezzen, hát nem azt fogja többé mondani „kis csacsim", hanem „te szamár! . . ."

Vojnovics (kacag.) Ó kis csacsim, mi jut az eszedbe?

(Megcsókolja Sárit egyszer, kétszer, háromszor; tovább nem ellenőrizhető a szaporaság miatt.)

Sári (megnyalja a szája szélét.) Brr! Nikotin és kalodontízű . . . az első mégis más volt Laci!

Vojnovics (jókedvüen gondol a Sári vakmerő hazugságára.) Az első, amivel a kezedet melegitettem, ugye? Sárika, mit gondoltál, mikor rádborítottam a kabátomat?

Sári (behunyt szemmel simul közelébb, szőke feje meglepően illik a doktor sötét saccojára.) Azt, hogy milyen jó volna, ha így vinnél messze, messze . . . sokáig . . . örökké . . .

Vojnovics. Úgy foglak mindhalálig, az egész életen keresztül, Sárika!

Sári (értelmetlenül suttog valamit, minden harmadik szó körülbelül: édes!)

A szalonból a Karády Erna hangja hallatszik; Sári ijedten menekül a láda mellé s a csomagoló papirosok között kotorász. Vojnovics zavartan bocsát vizet a mosdótálba.

Erna (belép.) Szervusz, Sári . . .

Sári (föláll.) Isten hozott! Bébus nem jött?

Erna. Törődöl is te most Bébussal, kicsikém . . . A szemedből látok mindent, de azért ne pirulj el megint. (Megöleli Sárit, kicsit szentimentálisan.) A lelkem mélyéből kivánom, hogy mindig ilyen boldog maradj! (Kezét Vojnovics felé nyújtja.) Doktor, az Isten áldja meg, ne pancsoljon hiába, úgy sem hinnék el, hogy maga ide a kezét mosni jött! Ne félj Sári, én el nem árúlom a titkotokat. De meglátják rajtatok, ha igy fogtok ragyogni!

Sári, terólad száz lépésről mosolyog valami . . . valami napsugaras, illatos . . .

Sári (ijedten Vojnovicshoz.) Nem mondtam ?!

Vojnovics (nevet.) Erna nem úgy érti, Sárika, legyen nyugodt. A kalodontnak nincs olyan erős parfümje. Hanem egy kicsit poéta lett a mi szép barátnőnk a meghatottságtól, mert nagyon is a szivéből jött a jókivánság. (Kezet csókol Ernának.) Ugyanilyen boldogságot kivánok önnek, kedves barátnőm.

Erna (pillanatig Sárit nézi ; fellobbanó keserüséggel.) Nekem nem nyit az a virág. Különben nem is érdemelném. Sári fiam, kerítsd elő valahonnét Dénes urat, mert Bébus oly árván ül a zongoránál, hogy az embernek a szive fáj. Mért nem fogadtál szót Terkának ? Panaszolta, mig lehúzta a sárcipőmet, hogy nem vetted fel az új selyemblúzt.

Sári. Terka ostoba. Ez a legkedvesebb ruhám. (Vojnovicsra néz.)

Vojnovics (helyeslően bólint.) Ez áll magának legjobban.

Erna (gyanusan nézi a két emberfiát.) Ez tán amaz emlékezetes toalett, amelyikben Tóth Pista látott három héttel ezelőtt ? (Utánozva az érdemes fiatalembert.) Olyan volt, mint egy világoskék kisértet . . . de olyan szép . . . één . . . becsületemre . . . Mi volt ez, Sári ?

Sári (zavartan.) Majd elmondja neked Laci, igazán muszáj Bébus után néznem . . .

Erna. Ne gondolja, hogy kiváncsiskodom. Tudom, hogy csakis maga lehetett akkor este Sárival és hogy

nem közönséges randevuról volt szó. Hanem Balogné és Kelemen Tini azt állitják, hogy Sári Tóthnak adott randevút és ez a majom jelentősen mosolyog hozzá és hebeg: „becsületemre, één . . .“ Vérlázitó volt! Kedvem támadt arcúlütni. Hanem utóbb vallatóra fogtam és kisült, hogy egyedül Sárit látta, magát nem. Jolán ugratta be, hogy fecsegjen. Alkalmasint szivesen vállalta volna a maga helyét. Sári nagyon tetszik neki.

Vojnovics (komolyan.) Köszönöm, hogy ennyi barátsággal van hozzánk. Csakugyan nem volt randevú. Többet most még nem mondhatok, de ön ugyis mindent meg fog tudni később Bónissnétól. Tóthtal mindenesetre végezni fogok.

Erna (vállát vonja.) Kár volna lármát csapni. Üsse nyakon, négyszemközt. Jolánt egyébiránt halálba meg fogja lepni a maguk eljegyzése. Ő még abban a hitben ringatózik, hogy maga a valóságos belső titkos imádói közé tartozik.

Vojnovics. Nem, kedves barátnőm, ezt Balogné maga sem hiszi. Valószinüleg féltékenynyé akar tenni valakit, ha ilyesmiket hiresztel.

Erna (bólint.) Meglehet. Parnóy feltünő rezerváltan viselkedik pár nap óta. Tegnap megfigyeltem őket a jégen. Parnóy ásitozott. Jolán csaknem vigyázatlan lett mérgében. De azért mégsem fog szabadúlni soha; Jolán nem bocsátja és Parnóynak nincs energiája kibontakozni, ha tán megúnta is ezt a viszonyt. Gyönge és gyáva karakter.

Vojnovics. Nem annyira, mint gondolná. Mindenesetre

szerencsétlensége ez a viszony, de ha igazán szeretne valakit, aki jó feleség, jó asszony tudna lenni, Géza egészen megváltoznék. Voltaképpen sok tiszteletreméltó vonás van ő benne, de hiányzik belőle az akarat és az önbecsülés. És mind a kettőt ennél az asszonynál vesztette el. Parnóyt csak egy ártatlan, de igazán szerető leányszív válthatná még meg.

Erna (elfordúl és nagyon halkan szól.) Talán Bébus?

Vojnovics. Bébus gyerek. Kár is volna elválasztani Dinitől. Meglátja, egy-két év múlva milyen helyes párocska lesz belőlük! Parnóynak nem bakfisszerelem való, hanem valódi, komoly szenvedély, amely megtisztít.

Erna. Egyelőre ne bolygassuk az ügyet. Parnóynak nem kell a mi gondviselésünk. Eszében sincs komolyan szeretni, vagy pedig komolyan szereti Balognét.

Vojnovics. Higyje el, hogy nem! Jobban ismerem Gézát. Ez az asszony soha ki nem elégitené a lelkét. Hiszen csaknem müveletlennek mondható!

Erna. Dehogy! „Sliff"-je van és igen ügyes. Összeszedi a mások szellemi morzsáit és pikáns mártással, a saját főztjéből, föltálalja. Innét tartják elmés asszonynak. És az is.

Vojnovics. Már bocsánat! De akármilyen legyen is, ujra állítom, hogy Parnóy Géza nem szereti.

Erna. Mindegy. Hozzá van kötve. Néha ugyan próbálgatja a szárnyait, legalább utóbbi időben udvarolgatott imitt-amott . . .

Vojnovics (fürkészve.) Önnek is? Tudja, kedves barátnőm, én remélni kezdek!

Erna (feszes arcot ölt.) Kérem, hagyjuk ezt. En megvetem Parnóyt. Azonkivül a jövő héten Bécsbe megyek a zeneakadémiára.

Vojnovics (örömmel.) Komoly elhatározás? Mit szól hozzá a méltóságos?

Erna. Nincs beleszólása, de azt hiszem, örül. A Bónissné kedvéért teszem. Azt akarom, hogy Margit ujra becsüljön.

Vojnovics. Ujra? Hogy jön ilyen abszurd gondolatra? Bónissék nagyon szeretik önt és ragyogó karriert jósolnak.

Erna (kurtán.) Lehet. Csakhogy karrier még nem boldogság . . . (fölkacag.) De mit is akarok én a boldogsággal? Mikor azt a nagyot és mértéktelent, amelyikben részem volt, magam dobtam el!

Vojnovics (komolyan.) Aki ismerte az ön férjét, tisztában lehetett a boldogságuk minőségével és mértékével. Ne csináljon magának lelkiismeretfurdalásokat. Jogosan és helyesen cselekedett; senki sem ítélhet önről másképp.

Erna (gúnyosan.) De másképp ítélnek! Balogné például azt mondogatja, hogy megcsaltam az uramat s az uram megvert. Ezért váltunk.

Vojnovics (mosolyog.) Balogné a hozzá legközelebb fekvő eshetőségre gondolt. De ön tán csak nem törődik azzal, hogy mit beszélnek az emberek?

Erna. Persze, hogy nem. Legalább azt mondom. De ki tehet róla, hogy mi asszonyok csupa következetlenségből és ellenmondásból vagyunk alkotva! Mig a szemébe kacagok a világnak, recte a zsúrkompániámnak, a

szívemet, lelkemet gyötri az a tudat, hogy roszabbnak tartanak, mint a minő vagyok!

Vojnovics (halkan.) Pedig . . .

Erna. Pedig magam is megerősítem őket a hitükben, ugye? Mindenesetre! Ha félnek a nyelvemtől s ha féltik az udvarlójukat, kevesebb roszat mernek kimondani. Annál többet gondolnak, persze. De hát most vége lesz. Másfél évi vendégszereplés után itthagyom Dombszöget. Magukat sajnálom csak, meg Bébusékat.

Vojnovics (mosolyogva.) Már t. i. Bébust Horváthtal? A méltóságos nem éppen persona grata?

Erna. Tanti nekem egészen közömbös. Annyira más a gondolkozásunk, mások az érzéseink. Soha sincs egy közös témánk. Elmondhatom különben, hogy az egész városban csak Bónisséknál találtam megértésre.

Vojnovics. Remélem, csekélységemet is ideérti?

Erna. Természetesen. Roppant érdeklődéssel kisértem magukat. Tudja, néha szivesen intrikálok a szerelmesek mellett . . .

Vojnovics. És ellenük?

Erna (csúfondárosan nevet.) Nem tapasztalta még az asszonyok magatartásából? Én mindenkivel kacérkodom, elvből, mindig. A szivemet persze nem viszem a játékba. Ebben hasonlítok Jolánhoz.

Vojnovics. Ne fesse az ördögöt a falra! Nem hasonlít, dehogy hasonlít . . . Engedelmével azonban követem a menyasszonyomat, mert ha sokáig nem látom, nem tudok elég elfogulatlan arcot vágni. Hölgyeink pedig meglehetősen szemfülesek . . .

IV.

Erna mosolyogva néz a távozó Vojnovics után, de a szeme csakhamar könybelábbad s arcát a kezébe rejti. Vagy öt percig ülhet igy, mikor az előszoba felől hirtelen zaj hallatszik; lépések, beszéd. Erna megismeri a Parnóy hangját s a szalon felé suhan, de még idejében eszébe jut, hogy az asszonyok vallatóra fognák. Egy percig tanácstalanúl néz körül s mikor kopognak, hirtelen elhatározással a bunda alá búvik. A bunda oly nagy és egészen a földig lóg, hogy tökéletesen elrejti az Erna nyulánk alakját. Parnóy és Tóth Pista belépnek a középső ajtón, mind a ketten felöltő és kalap nélkül.

Parnóy. Üres. Biztosra vettem, hogy még itt találjuk a segédeket.

Tóth Pista. Dehogy, mindjárt félhat, ezóta valamennyien a szalonban vannak, csudálom, hogy még itt nem gyujtottak lámpát.

Terka (behoz egy Auer-égős kézilámpát.) Méltóztassék a szalonba. Most érkezett Balogné nagysága is. (Impertinensül végignézi Parnóyt és eltünik.)

Parnóy (fojtott méreggel.) Ostoba liba . . .

Tóth Pista. Én nem tudom, bemenjek-e? Hogy találkozzam én most Horváthtal? Ez olyan különös . . . becsületemre . . .

Parnóy (türelmetlenkedik.) Ne légy olyan bárgyú! A hölgyekre nem tartozik, hogy te párbajt fogsz vívni s éppen azért teljes elfogulatlansággal kell vele érintkezned, ha már nem maradtál otthon. Ennyit csak tudhatnál.

Tóth Pista. Één . . . igen . . . de kérlek, mikor pofonütött!

Parnóy (megvetően végigméri.) Úgy! Doboltasd ki a városban. Alapjában véve igaza van Dénesnek, szemtelenül plagizáltál.

Tóth Pista (siralmasan.) De kérlek . . . één . . . becsületemre . . . én nem akartam . . . Ti fogtátok rám, hogy én irtam a verseket . . .

Parnóy. Hát minek ugrottál? Most már edd meg, amit főztél. Ne félj, nem lesz nagy vérengzés, legföljebb lecsíp egy kis darabkát a füledből, vagy az orrodból.

Tóth Pista (a fülét és az orrát tapogatja nagy rémülettel.) De kérlek . . . ez nem tréfa . . . één . . . becsületemre . . .

Parnóy. Hagyj most békét a becsületednek. Holnap reggel kireparálhatod. Ülj le, majd én körülnézek, hogy bent van-e Dénes. Vagy inkább eredj kérlek, haza; ott felejtettem a cigaretadobozomat az ebédlőben.

Tóth Pista (ártatlanúl.) Nem a kis nappaliban? Mivel egész délelőtt ott voltál őnagyságával . . .

Parnóy (dühösen.) Egyszóval: hozd elő!

Parnóy átmegy a szalonba, Tóth Pista gyűlölködve

néz utána, egy darabig félhangosan dünnyög. Ez a szokás nebuló korából maradt meg nála, akkor is dünnyögve magolta a leckéit. A leckék nyoma — sajnos, — nem maradt meg.

Tóth Pista. Hogy parancsolgat . . . Mintha ő volna a gazdám . . . Vagy az is félig-meddig . . . Kelemenné tudja! (Szétnéz az irodában és megbotránkozik a rendetlenség fölött. Sorba szemléli a könyveket s a francia címeket nyakatekerten olvassa.) Ez mind kell a tanfelügyelőknek? Teremtőm, milyen okos ez a Dénes! . . . Één . . . becsületemre, nem tudnék egy verset megírni . . . Nem csoda, ha Sárika szereti . . . És mindennap láthatja, a gazember . . . Nem hiszem, hogy Bónissnéba volna szerelmes, akármit mond őnagysága. A versek a kékruhás leányhoz szólnak. (Babrál az ablakelőtti iróasztalon.) Ugyan van-e itt is valami rigmus? (Csalódottan.) Csupa kék papiros . . . mi lehet ez? Jé! . . . Bébus, Bébus, Bébus . . . legalább ötszázszor Bébus . . . (A meglepetéstől nyitvafelejti a száját.) Bébus! . . .

A szalonajtóban hirtelen ruhasuhogás zaja és a szép Balogné behizelgő althangja; „Csak öt percre, barátom". Tóth Pista még sincs annyira korlátolt, hogy a szituációt meg ne értse s mivel kiváncsi a bekövetkezendő párbeszédre, leleményessé válik. Gyorsan felemeli a láda tetejét és belekuporodik, aztán félig magára húzza. Ugyanakkor megjelenik az irodában a szép Balogné s mögötte Parnóy, fáradt, únott arccal.

Balogné (leül a középen álló karosszékbe s a ruháját hatásosan eligazítja. A vékony selyemposztó puha kontú-

rokban adja vissza az idomait, de Parnóy ma határozottan figyelmetlen.) Géza, maga hallatlanul elhanyagol! Ez a barátság?

Parnóy. Egész délelőtt a lábainál ültem. Még Tóth Pistának is föltűnt.

Balogné. Az a fajankó? (A láda teteje recscsen.) Ugyan Géza. És azt hiszi maga, nekem elég, ha egy pár óráig ott ül, mint aki karót nyelt és az esze Isten tudja, merre jár, kinél?

Parnóy (vállát vonja.) Istenem, csak nem kívánja, hogy soha semmi egyébre ne gondoljak?

Balogné. Minden gondolata az enyém legyen!

Parnóy. Sajnos, nem lehet. Nekem váltóim is vannak, amelyekre gondolnom muszáj, bár ezt legszivesebben engedném el. Aztán hivatalos gondolkozni valóm is csak kerül . . .

Balogné (nevet.) Azt hittem, a hivatalára gondol legkevesebbet.

Parnóy (ingerülten.) Bocsánat! nem vagyok egészen olyan hitvány, aminőnek látszom.

Balogné (édes mosolylyal teszi a kezét a Parnóy karjára.) Géza, ne legyen roszkedvű. Ki ismeri magát jobban, mint én?

Parnóy. Jobban, azaz jobbnak, — bizonyára senki. Léha és jellemtelen fráternak tartanak és igazuk van . . .

Balogné (aggodalmasan.) De ki? de kik? Ne legyen gyermekes, édes. Magát mindenki nagyrabecsüli!

Parnóy (gúnyosan.) Igen . . . maga meg Gábor . . . meg talán Tóth Pista. Sőt bizonyos fokig Kelemenék is.

Balogné. És ez nem elég? Miért törődik rajtam kivül bárkinek a véleményével? Nem vagyok én magára nézve mindenki?

Parnóy (keserűen.) Ó, hogyne?

Balogné (felugrik és a vállához simúl.) Micsoda hang ez? Magát elcsalták tőlem! Erna? ugye, hogy ő? Mindig gyülöltem azt a kígyót!

Parnóy. Hagyjon békét Karády Ernának. Annak az sem kell, aki maga kinálkozik.

Balogné (görcsösen kacag.) Maga próbálta? Kinálkozott neki? És visszautasitotta?

Parnóy (tompán.) Én nem vagyok becsületes férjnek való. Eljátszottam a jogot, hogy egy tiszta kezet a magaménak kivánjak . . .

Balogné (halkan, de alig fékezett indulattal.) Szerelmes Ernába, ne tagadja!

Parnóy (végigsimít a homlokán.) Ó, nem. (Hirtelen fölpattan.) Minek kínoz? Nem látja, hogy anélkül is deprimált a hangulatom?

Balogné (a vállára hajlik suttogva.) Edes . . . Mondja, szeret?

Parnóy (erőltetve a vígságot.) Soha senkit mást ebben az életben! Felejtse el, ha bolondot beszéltem, sok boszúságom volt. Meg néha elővesz holmi szentimentális borongás, mintha az édes anyám számon kérné, miért nem házasodom meg? Pedig őrültség! Belőlem sohase lenne jó férj, jó családapa, nincsenek filisztertempóim.

Balogné (fenyegetően.) Nem is tanácsolnám, Géza . . . Magának nem való a házasélet . . .

Parnóy. Ne féltsen! Hagyjuk abba Jolán . . . (Idegesen, szinte durván magához öleli a szép asszonyt.)

Balogné. Ha ezt hallották volna! (A láda recseg és a bunda megmozdúl.) Ne legyen könnyelmü. (Kibontakozik.)

Parnóy. A hölgyek nem jönnek ide, a fiuk pedig a Dénes szobájában vannak.

Balogné (nevet.) Szeretném látni a mérkőzést. Milyen figura lesz az én majmom! Géza, magával vihetné a Horváth amatőrapparátusát. Csináljon egy pár érdekes pillanatfölvételt.

Parnóy. Tóth Pista pazar látványosság lesz. Kár, hogy nem rezerválhatok magának páholyt. Már most is a hideg rázza szegény fiút. Szinte sajnálom, hogy beugrattuk ebbe a szamárságba.

Balogné. Úgy kell neki. Valóságos rinocerosz ez a fickó. Hinné-e? Komolyan szerelmes Sáriba!

Parnóy (szörnyűködést mutat.) Nem magába? Kvalifikálhatatlan szemtelenség.

Balogné. Csak gúnyolódjék. Tóth Pistára persze nem volna féltékeny, de mit szólna Vojnovicshoz, mint riválisához?

Parnóy (fásúltan.) Vojnovics? . . . Bánom is én, ha fejtetőre áll is az egész világ! (Észreveszi a szép asszony kedvetlenségét.) Maga azért hű marad?

Balogné (kacérúl és minden tartózkodás nélkül. Ebben a percben utálatos.) Hm . . . attól függ, hogy jobban viseli-e magát? Ernát állandóan kerülnie kell!

Parnóy (felsóhajt s a keze ökölbe szorúl.) Erna a jövő héten Bécsbe megy. Talán évekig se fogjuk látni.

Balogné. Ez a legokosabb, amit tehet. Egy művésznő erkölcseit nem veszik olyan szigorúan. Ha ugyan művésznőnek lehet őt nevezni a kalimpálásával . , .

Parnóy (idegeskedik.) Nézze, Jolán, ne biráskodjék mások fölött, az olyan visszás . . .

Balog Gábor belép a szalonból. Robusztus termet, gazdászos öltözet, deresedő fej, joviális modor, öblös hang. Kissé korlátolt, de nagyon jószivű ember. A feleségét imádja és Parnóyra a lelke üdvösségét is rábízná.

Balog. Itt vagytok, asszonykám ? (Széles gesztussal a keblére öleli az asszonyt. A szép Balogné lesüti a szemeit, mint a németalföldi mesterek madonnái.) Azok az incifinci lányok mind a divatlapokat nyakgatják és sugdosódnak. A hölgyek kártyáznak és Bandit sürgősen elhivatták a szerkesztőségbe. Az ember megúnja az életét ezeken a zsúrokon. (Megcsípi a feleségét.)

Parnóy. Sőt egész kedélyesen el lehet beszélgetni, éppen . . .

Balogné. Éppen a párbajról volt szó.

Balog. Püff ! szamárság az egész. Horváthnak persze hasznot hoz, mert a kis Bébus még jobban fog lelkesedni érte.

Balogné (kételkedve mosolyog.) Nem hiszem, hogy Horváth különös súlyt fektessen a Bébus kegyeire . . .

Balog (egy kicsit bamba lesz a meglepetéstől.) Nem ? hát nem szeretik egymást ?

Balogné (a vállát vonogatja.) Sokat muzsikálnak és

ábrándoznak együtt s a látszat kedvező Horváthra. Takarója az igazi szerelmének.

Parnóy (kedvetlenül.) Ez új. És ki volna az „igazi“ ?

Balogné. Ki más, mint Bónissné ? Egy szikra éleslátással nyomban fel lehet fedezni, hogy mi van kettejük közt ! A Bónissné „anyai“ modora és a Horváth ájtatos tisztelete legalább is gyanús.

Balog (őszinte lelkesedéssel bámúlja a hitvese éles elméjét.) Milyen asszony barátom ! Milyen ész ! Egy prókátor veszett el benne !

Parnóy (fanyarúl mosolyog.) Egy közvádló . . .

Balog. Láttál valaha a feleségemhez hasonlót ? Van a városban még egy ilyen szép asszony ? (Boldogan szemléli a feleségét.) Ilyen formás nyakat . . . Bizony Isten nem csodálnám, ha egy tucat udvarlója volna. És az olyan vékony deszkakeritésnek kurizálnak ? Szegény Bandi .

Balogné (cinikusan.) Miért szegény ? Nem tud semmit.

Balog. Az igaz. Amig az ember rá nem jön, hogy meglopták, addig nem hiányzik semmije. Hanem azért még sem szeretnék a Bóniss bőrében lenni. (A láda újra recseg.)

Parnóy (idegesen.) Puszta föltevések. A nagyságos asszony elfogúlt Bónissné iránt.

Balogné. Isten ments ! Gábor, mondd meg, hogy nyilatkoztam-e valaha Margitról roszúl ? Hiszen én nagyon szeretem és roppant sajnálom szegényt ! Az ura elhanyagolja és én, aki olyan boldog vagyok, lehetnék-e szigorú birája ? Nem tudom, mi lenne belőlem, ha Gábor nem

szeretne? Mi az első találkozásunk óta oly ideálisan, oly mérhetetlenül szerettük egymást . . . (Ellenállhatatlan pillantást vet az urára, aki elvörösödik a meghatottságtól.) A miénk nem is ebből a világból való szerelem . . . az valami eszményi, étheri . . .

Balog (átfogja a szép asszony derekát; cuppanó, szörnyen izléstelen csókok.) De bizony megköszönném, ha csak úgy a másvilágról, étherileg volnál az enyém, asszonykám!

Parnóy (magában csömörletesnek találja a családi jelenetet és felháborodik a szép Balogné arcátlan komédiázásán; kissé gunyosan szólal meg.) Valóságos Othelló vagy, öreg. A nagyságos asszonyt feltartóztatod ömlengéseiddel, pedig odaát a tisztek ugyancsak epednek a látásáért.

Balog (naivul.) Azt hiszed, nem illett kijönni? Hát Isten neki, gyerünk be ujra. Majd megpróbálkozom Fruzsi nénénknek kurizálni . . .

V.

Parnóy kinyitja az ajtót, a szép asszony egyetértő mosolygást lop feléje és elsiet mellette; leghátul távozik Balog Gábor. Tóth Pista kidugja a fejét a ládából, hallgatódzik, nyujtózkodik, végre nagy nyögéssel kimászik. Dünnyög.

Tóth Pista. Egészen elzsibbadtam . . . De nem sajnálom, ebből kapitálist csinálok . . . (Mérgelődve gondol az

ellesett titulusokra és egyenként sorolja elő magának.) Fajankó? Rinocerosz? ohó, nagyságos asszonyom! . . . Majom, figura . . . és tegnap még „meghitt barátom" voltam . . . Szaladok a cigarettaetuiért, hanem elteszem corpus delictinek. Ohó . . . táncoltok ti még bagóért is. Hogy én félek! één . . . No majd kigondolok valami okosat . . . valami kolosszálisat . . . . becsületemre . . . . valami hasznosat . . . (Eközben leveri a port a nadrágjáról és elégült arccal távozik.)

Erna (kilép a bunda alól; alakján, arcán meglátszik, hogy az utolsó negyedóra emóciói megviselték. Leül az iróasztal előtt. A lámpa fehéres világitása éppen a lehajtott homlokára esik; olyan, mintha márványból volna faragva. A szeme csupa köny. Összekulcsolja a kezét.) Ó Istenem . . . Istenem! . .

Horváth (megjelenik Bébussal a szalon felől; rezignáltan.) Itt találjuk meg Erna nagysádat . . .

Erna (gyorsan lecsavarja a lámpát s a pillanatra beálló homályban megtörli a szemeit. Aztán mosolyogva néz rájuk.) Ahol legkevésbbé kerestek, mi? Ne szontyolodj el, Bébus, elpárolgok, ha utban vagyok.

Bébus. De Erna, éppen nem . . . . Olyan régóta keresünk . . .

Horváth. Parnóy azt állitotta, hogy hazaszökött.

Erna (fölpattan.) Én? Elment az esze?

Bébus. Ne haragudj, talán csak tréfált! És ha tényleg hazamentél volna . . .

Erna (nevet.) Akkor ti most zavartalan têt-à-têtben mulatnátok.

Bébus (lángvörös lesz és könyek potyognak a szeméből.) Igazán nem értelek . . .

. *Horváth* (akadozik.) Erna őnagysága egy kicsit heccelni akar minket . . .

Erna (komoly arccal.) Bébus, mutatok itt neked valami nevezeteset. (Fölvesz egy teleirott lapot a Horváth asztaláról.) Egy különös hivatalos akta, nesze.

Horváth (nagyon kényelmetlenül érzi magát és valósággal drukkol.) Bébus, kérem ne olvassa el . . . úgysem érti ! . .

Bébus (tizenhét esztendejének egész méltatlankodásával.) Nem értem ? Azért is. (Belenéz ; hirtelen.) Jesszuskám . . . (Zsebredugja az irást. Nem mer fölnézni.) Erna, láttad Sárit ? Olyan különös volt, nem tudom, mit gondoljak . . .

Erna. Tedd össze a kezedet és mondj el egy miatyánkot, hogy nemsokára éppen olyan különös légy te is . . . Kártyázik Balogné ?

Horváth. Abban a percben ült le, mikor mi idejöttünk.

Erna. Helyes. Ma én is játszom. (Magában azt gondolja, hogy ez va banque lesz és összeszoritott szájjal megy be a szalonba.)

Bébus (zavartan.) Erna néha olyan furcsa . . .

Horváth. Kegyetlenül tud gúnyolódni és ugy bánik magával, mintha most is rövidruhás bébé lenne.

Bébus (sóhajt.) Magát pedig most is diáknak nézi.

Horváth (mérgesen.) A filozófia doktora vagyok és jövőre okvetlen ki fognak nevezni segédtanfelügyelőnek. Két-három év mulva meg is nősülhetek, Bébus.

Bébus (elpirul, mert ennél okosabbat a lányok ugysem tudnak tenni.) Az igazán kellemes kilátás . . .

Horváth (boldogan.) Úgy találja, Bébus? Lássa, én nagyon sokszor elképzelem magamnak a jövőt! Valahol a felvidéken, vagy Erdélyben, — szóval mindenesetre a hegyek között fogok lakni; valami régi, ódon házban, ahol minden ósdi lesz és egyszerü, de végtelen poétikus. Nyáron sok-sok vadrózsa az ablak alatt, télen pattogó tüz a kandallóban . . . oly szép lesz, Bébus, mint egy tündérmese . . .

Bébus (önfeledt elragadtatással bólint.)

Horváth (nekibátorodva folytatja.) Aztán elindulok és megkeresem azt, aki eljön velem a kis hajlékomba . . . Aranyhajú, sötétkék szemü kis lánynak kell lennie, aki csodaszépen énekel, kék a ruhája és kivülről tudja a verseimet.

Bébus (boldogan, behunyt szemmel recitál.)

„Mikor először jött utamba,
Világoskék ruhát viselt
S oly szépen nézett, hogyha láttam
Szerelmes szívem dalra kelt . . .“

Horváth (folytatólagosan.)

Azóta nagysád lett belőle,
Hideg és büszke, mint szokás . . .

Bébus (mosolyogva rázza a fejét.) A rege igy szól: „Volt egyszer egy lány, ábrándos, szőke, kékruhás . . .“ Ó, én minden versét kivülről tudom!

Horváth (meghatottan.) Aranyhajú, gyönyörü kis Bébus.

Bébus (töri a fejét valamin.) Két év alatt egész kötet verset lehet írni, ugye?

Horváth (a poéta önérzetével.) Nekem már is van egy kötetrevaló . . .

Bébus. Igazán? Remek! Adja ide, én mind megakarom tanúlni!

Horváth (érzékenyen.) Bébus, hát el fog jönni az én kis kunyhómba?

Bébus. Elmegyek-e? Eszébe jutok-e, ha majd fölépíti a tündérpalotáját?

Horváth. Nem lesz palota, Bébus . . .

Bébus (a Buch der Lieder-re gondol, amit Ernától csempészett el a napokban és mámoros gyönyörüséggel nyujt kezet.) A boldogság királyi kastélya lesz, Dénes . . .

Horváth (akinek mindig volt egy kis hajlandósága az extremitáshoz, most valóságos trubadurnak érzi magát és térdre borúlva csókol kezet Bébusnak.) Maga lesz a királynő, az én királynőm, Bébus, egyetlenem! . . .

Erna (bedugja a fejét az ajtófüggönyök közt s amint meggyőződik róla, hogy megint alkalmatlanul érkezett, gyorsan behúzza maga után az ajtót.) Szállj le felhőtrónusodról Bébus és segits Sárinak a teát kiönteni.

Bébus megriadva eltünik az előszobán keresztül; Erna jóakaratú maliciával mustrálja végig a fiatal embert, aki felváltva sáppad és pirúl.

Erna. Hallja, Horváth, ne csavarja el a gyerek fejét! Bébusnak még az iskolapadon volna a helye, a jövő hónapban lesz tizenhét esztendős. Maga pedig egyelőre minden más, csak nem pártiképes fiatalember.

Horváth (sértődve és mérgesen.) Erna nagysád, a kritikái némelykor elviselhetetlenek. Ha szabad kérnem . . .

Erna. Nem szabad! Mit akar? Ha most telebeszéli a Bébus fejét, az két esztendeig, vagy háromig, szóval ameddig maga partra nem vergődik, nem lesz beszámítható állapotban. Versek és nóták, szerelmes levelek és ábrándozások, sóhajok és könnyek — ez lesz a napirend. És amellett elmarad minden praktikus dolognak a megtanulása, amire egy jövendő háziasszonynak múlhatatlan szüksége van. Láthatja, hogy jót akarok. Mit szólna hozzá, ha Bébus az új otthonban csakugyan trónust keresne és adná a királynőt? A tót vagy oláh szolgáló pedig azalatt főzne maguknak szörnyen izletes puliszkát.

Horváth (méltósággal.) Az én feleségem mindenesetre királynője lesz házamnak és szivemnek. Ha Bébusnak nagyobb kedve van a versekhez, mint a praktikus tudnivalókhoz, az engem csak boldogit. A nő arra van teremtve, hogy megédesitse, megaranyozza az élet keserü, szürke prózáját.

Erna (a vállát vonogatja.) Javithatatlan. No, majd csak megérik maga is . . .

Horváth (elvörösödik.) Kérem, Erna nagysád, én huszonhárom és fél éves vagyok! azonkivül a filozófia doktora . . .

Erna (nyugodtan bólint.) Kir. tanf. tollnok és a Tatjána-dalok költője, tudom! Ad vocem: Tatjána-dalok. Maga ezekért holnap párbajt fog vivni, ami mellesleg mondva ismét csak a zöldségét bizonyitja. És mégis

elég könnyelmü ma egy gyereknek házasságról beszélni. Hogy függ ez össze a filozófiával?

Horváth (megadással lehajtja a fejét.) A szerelem nem filozofál . . .

Erna (hirtelen elkomolyodik.) Igaz. Ne búsúljon, Horváth, én magukkal tartok, és ha arra kerül a sor, elbánok a tantival. Hanem legyen okos. Még mind a ketten roppant fiatalok, korai minden tervezgetés. Szeressék csak egymást versekben . . . étherileg . . . Most pedig szaladjon megvigasztalni Bébust.

Horváth (hálásan és elérzékenyülve.) Erna nagysád, igazán nem hittem, hogy maga ilyen jó! Tehát megyek, ha megengedi . . .

Horváth az ajtóban szinte beleütődik Parnóyba. Erna összefont karokkal támaszkodik az iróasztalhoz. Egész tartása merev és visszautasító. Parnóy nagyon sáppadt és szó nélkül áll meg Erna előtt.

Erna. A mondanivalója? Remélem nem hosszú? Ez a szoba tele van bacillusokkal . . . Három vallomás hangzott el itt ma délután . . .

Parnóy (a büntudat kiül az arcára és bizonytalanná teszi a hangját.) Úgy? Engem mindenesetre inficiáltak már . . .

Erna (megvetéssel mosolyog.) Mindenesetre. Különben mit akart?

Parnóy. Gyáva leszek maga előtt, Erna. Kivált, ha így néz rám. A maga szemeiben van valami magnetikus erő . . . . én magam sem tudom, de magával szemben elvesztem minden biztosságomat . . . akár egy diák.

Erna (hidegen.) Azt hittem, fontos a mondanivalója.

Parnóy (keserüen.) Csak rám nézve az, magának, látom, közönbös. Szeretem magát.

Erna (kacag.) A póz tökéletes volt, Parnóy. Beregi sem csinál különbül egy-egy vallomást. De minek erőlteti magát, kedves barátom? Egy negyedórával ezelőtt jelentette ki, hogy sohase szeret mást, mint . . .

Parnóy (rémült zavarral közbevág.) Hogy jut maga ehhez?

Erna. Ott voltam a bunda alatt. Korántsem hallgatózási szándékkal, hanem menekülésből. A szalon tele volt vendéggel, mikor maga és Tóth bejöttek és én nem akartam embert látni. Azt hittem, hogy maguk is csak keresztülmennek.

Parnóy (izgatottan.) De azután? miért maradt ott azután?

Erna (gúnyosan nevet.) Mert Tóth ur nem ment a cigarettadoboz után, hanem egyenesen beleült a könyvesládába. Nyomban azután jöttek maguk.

Parnóy. Eszerint mindent hallott? Nemcsak maga, hanem Tóth is?

Erna. Nos, az én diszkrécióm felől biztos lehet. — Különben is elmegyek, Jolánnak nem lesz módjában közvetlenül birálni az erkölcseimet. Hanem arra emlékezzék, amit Balogéknál mondtam. Bónissnénak hagyjanak békét!

Parnóy (tréfa kisérletével.) Különben beváltja a fenyegetését?

Erna. Azt nem. Hanem Balognét lehetetlenné teszem

a társaságban. Érti? Azt hiszem, nincs egyéb, a mit mondhatna? (Az ajtó felé tart.)

Parnóy. Gyülöletes, hitvány ember vagyok a szemében, Erna . . .

Erna (visszafordul.) Amig Bónissnéról van szó, igen. Azontul teljesen közönbös.

Parnóy. Utólér a sorsom . . . (Szünet után.) A kezét sem szabad megcsókolnom búcsúzóra?

Erna. Teremtőm! Parnóy szentimentális lesz! (nevet) A bacillusok . . . adieu . . .

Parnóy (összeszorítja az öklét.) Most fölképelem Tóth Pistát.

Erna eltünik a szalon ajtajában, Parnóy lassan követi. A társaság zajos diskurzusa beszürődik az irodába, de nincs, aki hallgassa . . .

A KARÁDY MAMA KERTIZSÚRJA

I.

Félesztendővel később, miközben számtalan zsúr lefolyt Dombszögön, több vagy kevesebb érdekességgel. Hangulatos, szeptembervégi alkonyat, de még egészen világos van. A Karádyék kertjében egy fa alatt ülnek Erna és Kelemen Tini ; körülöttük fehér kerti padok és székek. A verandán kártyáznak Karádyné, a szép Balogné, nehány zsúrozó hölgy, (a többi közt Fruzsi néni az uj fogsoraival) és Tóth Pista. A veranda korlátjára dőlve olvas Bébus, félig a vadszőllőgallyak oltalma alatt. Mindenfelé nagyszabású előkészületek nyomai. Fehér köténves cselédek futkosnak, többnyire Kelemen Tinitől nyerve utasitásokat.

Tini (láthatólag élénk beszédet folytat.) És a párbaj után nyomban áthelyeztette magát és egyetlenegyszer sem jött ide azóta. Még búcsúzni sem volt Balogéknál. Hogy mi történhetett köztük, arról dunsztom sincs, mert ha

Tóth Pista tudott is már akkor mindent, nem volt még ideje sem elárulni. Balog egészen más oldalról hallott valamit, gondolom, Fruzsi néni pletykázott . . . De azért nem volt semmi baj. Jolán nagyon okos asszony, rendezett egy pár ájulást, görcsöket kapott és annyira kiabálta, hogy imádja az urát, hogy a jámbor utoljára is elhitte. Ma is nevetek, ha eszembe jut az a komédia! Mind ott állottunk az ágya körül, tépdeste a haját, meg a hálókabátja csipkéit, sikoltozott és hánykolódott. Balognak úgy potyogtak a könyei, mint egy nyári felhőszakadás. Vojnovics a vállát vonogatta és grimászokat vágott. Csak mikor Jolán elkezdte Bónissnét átkozni . . .

Erna (közbevág.) Undorító!

Tini (bámul.) Úgy? Persze, nagysád nem ismerte olyan közelről Jolánt, mint én . . . Higyje el, roppant közönséges! A cselédjeit pofozza, vagy bizalmaskodik velük. Amilyen édes tud lenni, épp oly durva kifejezésekkel él otthon. — Ahogy mondom, átkozta Bónissnét, mintha az terjesztette volna a hireket Parnóyról, meg ő róla. Pedig hiszen a félvármegye tudta és beszélte évek óta! Na, Vojnovics aztán méregbe jött és alaposan megmondta a magáét. Nem is rendelt neki semmit. Balog maga rohant el az öreg Braunért, aki egészen megrőkönyödött, mikor Jolán rugdalódzott előtte. Végre kisütötte, hogy idegbajos és mandulatejet rendelt, meg vizesborogatást. A nyáron meg a Tátrában gyógyitotta az idegeit a lelkem . . .

Erna. És a házibéke teljesen helyreállt?

Tini (csúfondárosan.) No persze . . . A Parnóy eluta-

zása után egyideig Berghammer vigasztalta Jolánt, később pedig . . . miért, miért nem? és hogy jött a dolog? dunsztom sincs róla, — de tény, hogy most Tóth Pista az ideális barát a háznál. Balog a tenyerén hurcolja, mert abban a hitben él, hogy Tóth Pista a felesége védelmére verekedett Parnóyval és iszonyuan imponál neki ez a párbajhős. Hogyne! két párbaj egymásután . . . És tényleg nem is olyan buta már.

Erna (mosolyog.) Jolán kinevelte. Igazán mulatságos, Tinike, hogy maga ismertet meg a cronique scandaleuse eseményeivel. A részletekről nem tudtam semmit, oly ritkán leveleztem Bébussal. Nagyon elfoglalt a tanulás. A napokban tudtam meg a Bónissné nagy sikerét is. A könyvről persze olvastam a megjelenésekor, hiszen határozottan irodalmi esemény számba ment a „Nilusi emlékek" megjelenése, — de ki hitte volna, hogy a jelentéktelen pseudonym mögött Bónissné rejlik? Mondja, Tinike, milyen arccal fogadták a könyvet Dombszögön?

Tini. Hogy fogadták? Biz azt alig olvasta végig mindenki. Az igazat megvallva, nem értünk mi hozzá. Csak Balogné simfelt rá, hiszen tudja, hogy ő mindenkire irigykedik, aki különb nála. Szegény Bónissnét mindenáron hírbe akarta hozni Horváth Dénessel. Irt is egy névtelen levelet Bónissnak, hogy a párbaj Margitért volt.

Erna (haraggal.) Ocsmányság! S hogy jöttek a nyomára? Azóta tart a harag?

Tini (rázza a fejét.) Még azelőttről. Alkalmasint Vojnovics szólhatott a görcsös komédia után, mert Margit azontul meg se látta Jolánt és Bóniss nem fogadta a

Balog köszöntését. A névtelen levélre nem adtak semmit, nem is beszéltek róla, de én tudom, hogy van valami a dologban, mert láttam a Jolán asztalán egy Bónissnak cimzett boritékot. Egyéb mi lett volna benne? Na, mondhatom, Bónissnénak nincs párja, az egy finom teremtés, én mindig is nagyon ragaszkodtam hozzá . . .

Erna (irónikusan.) Azt hittem, Tinike, maga Balognéhoz ragaszkodott azelőtt?

Tini. Azelőtt! igen, azelőtt! De már tisztában vagyok Balogékkal. Csak képzelje: két évig hordatták tőlünk a specerájt és nem fizettek! Jó, mi türelmesen vártunk; hál' Istennek, várhattunk. Kértem is az uramat, hogy csak hagyja őket nyugton. És mit csinál Jolán? Egy pár hónapi tej árával adósa maradtam, mert egy kicsit . . . . hogy is mondjam? . . . valamivel rendetlenebbül költöttem, mióta én is fogadok . . . . Szóval, Jolán átizen egy reggel, hogy fizessek, mert nem vár tovább. De ilyet! Ötször annyival tartozott ő nekünk és ilyen módon rámizenni! Természetesen az uram is azonnal bepörölte őket.

Erna (kacag.) Tinike, hát a maguk ideális barátsága ilyen szomoru véget ért? Sohase fogok a legjobb barátnőmtől tejet hordatni, soha!

Tini. Könnyü rajtam nevetni, de mondhatom, nekem elég sokba került ez a barátság! (Panaszosan.) Én nem is értem . . . velem mind ugy vannak az asszonyok. Ha valami kell: szaladj Kelemennéhez! És jóban vagyunk, egészen intim barátnők vagyunk, mégis megtörtént egy párszor, hogy Besnyődiné az utcán nem vett észre. (Keserüen.) Persze, az alispánnéval sétált! És Fruzsi néni

is olyan arrogáns néha, pedig mit arrogál? Neki meg az apja volt kereskedő; nem is, csak egy szatócs . . .

Erna (titkos jókedvvel.) Hát tanti? Tantival meg van elégedve, Tinike?

Tini. Ó, Irén nagyon, nagyon jó hozzám! Minden nap el kell jönnöm, hogy elmondjam, amit megtudok Balogék felől. Ha aztán néha összetalálkozunk itt Jolánnal, hát beszélünk éppen . . . Egy kicsit furcsa, de Irén nagyon tapintatos tud lenni ilyenkor . . .

Erna (kételkedve gondol a Karády mama tapintatosságára.) Csakugyan! Azért is rendezte ezt a mai kertizsúrt. Tudja-e Tinike, hogy Bónissék is meg vannak hiva és Vojnovicsék is?

Tini (elképped.) Ne mondja!

Erna (bólint.) De . . . tanti azt tartja, előbb-utóbb találkoznak valahol társaságban, tehát jobb, ha először nála esnek át rajta. A tapintatában bizakodik. Sőt az a gyanúm, hogy tanti szivesen látna holmi kiengesztelő scénát is . . .

Tini (mohón.) Az nem is volna rosz; utóljára a társaság kedvéért muszáj valamit elnézni. Most már fél év óta olyan furcsa a helyzet, szinte két pártra szakadt a társaság . . . Irénnek igaza van és ő, aki úgyszólván első asszony a társaságban, legügyesebben intézheti ezt.

Erna. Maga egészen beletanult a tanti tónusába, Tinike. A „társaság" és megint a „társaság"! Mit gondol, megér a társaság akkora áldozatot, mint egy nőnek a jóhire?

Tini (értelmetlenül.) De erről szó sincs, csak hogy kibéküljenek . . .

Erna (hevesen.) Bónissné soha, soha nem fog kibékülni! Nagyon roszúl ismerném, ha föltehetném róla, hogy lealacsonyodik Balognéhoz. A sértést, amely őt illette, meg tudja bocsátani, bár soha el nem felejtheti is. De hogy ő Balognét, akit ilyen botrányos oldalról ismert meg, — valaha még barátnőjének nevezze . . . . hamarább lesz magából excellenciás asszony, Tinike!

Tini (édes ábrándokba merül.) Csak legalább udvari szállitók lehetnénk . . . (Szünet után.) Hát azt hiszi, nem jönnek el?

Erna. Mindenesetre eljönnek. Margit nem hátrál meg a szép Balognétól. De nem lesz kellemes találkozás és tanti az egészet elhagyhatta volna.

II.

Bébus, aki pár perc óta az udvar felé figyelt, könyvével a kezében lejön a veranda lépcsőin. Horváth Dénes uz udvar felől érkezik ugyanakkor. Bébus megáll és bevárja, mig Horváth sorba kezet csókol az asszonyoknak. Ezt Dombszögön fej- és kegyvesztés terhe alatt egyetlen fiatal embernek sem szabad elmulasztani. Kivált a Karády mama házánál. Itt felségsértés számba menne egy szimpla shake-hand. A köteles tisztelgés után a karját nyujtja Bébusnak és levezeti a kertbe. Erna nevetve int feléjök.

Tini. Bébust már nem is lehet könyv nélkül látni.

Erna. Még nem tudod kivülről most sem? Dénes, ha maga félévenkint fog egy-egy kötet verset produkálni, ezt a szegény gyermeket tönkreteszi a tanulás!

Bébus (sértett önérzettel.) Úgy látszik, Erna, téged a müvészet sem javitott meg; most is a régi csúfolódó vagy. A Dénes verseit én hamarább tudom, mint a hogy megjelennek nyomtatásban. Az eredeti kéziratot én kapom.

Erna. Természetesen hallatlanúl büszke is vagy a poétádra? Ki hitte volna, hogy ebből a varjúfészekből ennyi sörényes zseni fog kikerülni! Első helyen mindenesetre Horváth Dénes, a költő, hogy Bébus meg ne apprehendáljon. Aztán Margit asszony, a kitünő irónő; Vojnovicsné őnagysága, a jeles illusztrátor .... mellesleg mondva a „Nilusi emlékek" karcsú fellah-leányaihoz Bébus szolgáltatta a modellt ... És végre magam, aki szintén a halhatatlanság felé vitorlázom. Pozitiv eredményekről, sajnos, nem számolhatok be ...

Horváth (élénken.) Hát a kamara-hangverseny? A lapok egyértelmüen tüneményesnek irták a játékát.

Erna. Ej, dehogy! Addig kacérkodtam a zenereferensekkel, mig valamennyit meggyőztem a talentumom felől.

Bébus (szemrehányón.) Erna, ha ezt Bónissné hallaná!

Tini. Bónissné úgyse hinné el! Én se hiszem el! Erna csak tréfál.

Erna (nevet.) Köszönöm a jó véleményét, Tinike. Nézzünk már fel a társasághoz, ahogy maguk nevezik a kártyázó és pletykázó kompániájukat.

Karonfogja Tinit és elvezeti, Bébus egyedül marad Horváthtal és legujabb elhatározásához hiven úgy ül a padra, hogy a lakkcipőcskéje és a kékselyem harisnyája megvillanjon a fehér batisztruha fodrai közt. Ezt a manővert a szép Balognétól látta s ugyancsak a szép Balogné világositotta föl arról, hogy egy darabka a harisnyából képes „megőrjíteni“ a férfiakat. Bosszusággal és csalódottan kell azonban tapasztalnia, hogy Horváth nem hajlandó megőrülni, mert ügyet sem vet a fodrokra. — Egyenesen a Bébus szemeibe néz, ami tulajdonképpen sokkal kellemesebb Bébusnak.

Horváth. Úgy tünik föl nekem, mintha Ernát ez a félesztendő nagyon megváltoztatta volna. Olyan áttetsző sápadt az arca és valami fájdalmas vonás van a szája körül. A szemei is olyan fáradtak, szomorúak . . .

Bébus. Megerőltette magát. Folytonosan tanúlt, gyakorolt. Nem járt levegőn. Látja, egészen megsoványodott. Különben a régi maradt, mindig gúnyolódik. Aki nem ismeri, azt hihetné, rosz szivü.

Horváth (melegen.) Pedig ritka jószive van és nagyon egyenes lélek! Attól tartok Bébus, hogy Erna boldogtalan. Valami szomorúsága van, higyje el. A jókedve is olyan erőltetett, talán azért is ment el itthonról?

Bébus (nagy szemeket mereszt.) Szerelmes volna? De kibe? Ernának csak egy mosolygásába kerül, hogy meghóditsa, akit akar. Nem láttam nála bájosabb teremtést soha!

Horváth. Én is csak egyet ismerek. (Bébus elpirúl.) De higyjen a szavamnak, Erna boldogtalan. Isten tudja,

mi az oka? Reménytelenül szeret-e, vagy csalódott? Az asszonyok sokkal kiszámithatatlanabbak, mint a lányok. A lányok szive nyitott könyv a szerelmes férfi előtt, de az asszonyoké csupa rejtély, ellenmondás . . .

Bébus (hirtelen.) Honnét tudja?

Horváth (kis hijja, hogy zavarba nem jön.) Honnét? Istenem . . . ha az ember pszikhológiával foglalkozik . . . és tudja Bébus, hogy mi költők értünk valamicskét hozzá . . .

Bébus (megnyugtatva.) Természetesen. Igy már értem. De miből következteti, hogy Ernának bánata van? Én nem látok rajta semmit, mindig jókedvü. Tegnap este két óra hosszat játszott bolondabbnál-bolondabb kuplékat.

Horváth (fontosan.) Éppen ez nem természetes. Tulságosan hangos a kedve. Aztán csak jól nézze meg az arcát, Bébus . . . mintha hosszú lázbetegség után volna, olyan szenvedő a kifejezése. Legyen jó hozzá, Bébus . . .

Bébus. Ugyan mit tart rólam? Ernát épp ugy szeretem, mintha testvérem volna. Mama is gyöngédebb most iránta, nagyon imponál neki. Szerencse, mert másképp nem jöhetne mindennap hozzánk. Tudja, hogy mama milyen! Hanem Erna kijelentette, hogy maga az ő vendége, neki szüksége van rá, hogy állandóan érintkezzék egy poétalélekkel és mama nem tett kifogást!

Horváth (hálásan.) Lássa, mennyit köszönhetünk neki! S mindig egyedül hagy bennünket. Bébus, okvetlen a nyomára kell jönnünk az Erna bánatának és segitenünk rajta.

Bébus (lelkesülve.) Persze! Szegény Erna . . . bor-

zasztó lehet, ha valaki csalódik a szerelmében . . . pedig Balogné azt mondja, hogy minden férfi hütlen.

Horváth (nyomatékkal.) Csak a közönséges férfiak, Bébus . . . A költők ugy szeretnek, mint az Azrák . . .

Bébus (csillogó szemekkel.) Maga is?

Horváth. Hogy lehet ezt kérdezni?

Bébus (naivul.) Nem azért . . . csak olyan jól esik hallani . . .

Horváth. Én már egyszer azt álmodtam, hogy maga elfelejtett engem, Bébus. Nem várta meg, mig kinevezznek, hanem férjhez ment. És a kis kunyhóm sokáig állott üresen . . . Egyszer aztán maga eljött hozzám. Könnyes volt a szeme. Maga boldogtalan volt, Bébus és hozzám jött . . . És én akkor is imádtam magát.

Bébus. Tudom . . . erről szól a verse . . . (Ábrándos hangon recitál, miközben mosolyogva nézi Horváthot.)

„Bübájos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen . . .
S egy nem felejtett, bánatos hang
Susogja sírva: szerelem! . .
Előttem állasz, kék ruhádban
És nyújtod reszkető kezed . . .
S én, mig rajongva átölellek:
Érzem, hogy most is úgy szeretlek,
Mint egykoron szerettelek!"

Horváth (halkan.) Tetszik, Bébus?

Bébus. Gyönyörü. De máskor ne ilyen szomorút. Én soha, soha se felejtem el magát s ha mama férjhez akarna adni, inkább zárdába mennék!

Horváth. Nem, Bébus, akkor egyszerüen megszöktetném . . .

Bébus (aki nagyon sok Beniczkyné-féle regényt olvasott a zárdában.) Igazán! Az pompás lenne! (Összeborzong, suttogva folytatja.) Sötét éjjel, mikor zúg a szél és szakad a zápor . . .

Horváth. Isten ments. Nem tenném ki meghülésnek. Jó időben, a reggeli gyorsvonattal röpíteném el.

Bébus. De az csöppet sem előkelő. A lisztes Kohn leánya is úgy szökött meg Berghammerral . . .

Horváth. Azt hiszem, Bébus, egyik módra sem lesz szükségünk.

Bébus. Sajnos! Mama tudja, hogy különb partit nem várhat nekem és ha már 18—19 éves leszek, szó nélkül belé fog egyezni. Elég baj, hogy minden akadály nélkül jutunk egymáshoz. Oly szép lett volna, Dénes, ha maga engem például kötéllétrán rabolt volna el! . .

Horváth. De Bébus, mikor földszinten laknak!

Bébus (búsan.) Igaz . . . hanem majd ott, a hegyek közt, a mi kastélyunkban . . . Úgy fogunk élni, mint a mesékben.

Horváth. Maga lesz a kisgazdasszony.

Bébus. Nem, én a maga királynője leszek. Egész nap a hegyek közt leszünk, maga verset ír, én pedig koszorút fonok a fejére . . .

Horváth. Hát a hivatal, Bébus? Magának meg a háztartás után kell látni . . . (hirtelen) Tud maga főzni?

Bébus. Tán azt hiszi, hogy szakácsnőnek neveltek?

Horváth. Azt nem, de főzni mindenesetre tudnia kell.

Egy asszonynak muszáj értenie a háztartáshoz. A poézis a lélek tápláléka, de az anyagról is szükséges gondoskodni.

Bébus. Maga nélkül is tudom. Én sem szeretném, ha vaniliakrém helyett szonettet tálalnának elém, mikor éhes vagyok.

Horváth. No lássa! Azért tanúljon meg főzni.

Bébus (szörnyüködik.) Én? Hogy én főzzek? Hallatlan . . .

Horváth (békiteni akarja.) De aranyos kis Bébusom, ez csak természetes . . .

Bébus (fenséggel.) Királynők nem szoktak főzni, uram!

Horváth (sóhajtva gondol az Erna jóslatára.) Édes szép kis Bébus, ha egy icikepicikét szeret, nem lesz olyan nehéz megtanúlnia. Lássa, én szegény ember vagyok s nem lesz módunkban szakácsnét tartani. Az én kis feleségemnek muszáj érteni a háztartáshoz.

Bébus (sirásra hajló hangon.) Maga nekem tündérkirályságot igért . . .

Horváth. A szerelem mindent megaranyoz. Az az élet költészete. Csakhogy a prózájáról sem szabad megfeledkezni.

Bébus (makacsúl.) Én nem akarok a prózáról tudni semmit!

Horváth (egy kicsit felfortyan.) Maga egy akaratos gyerek! Ha nem fog tudni főzni, majd eszik puliszkát kászutúróval . . .

Bébus (megsáppad ettől a kilátástól.) Puliszkát! . . .

Horváth (leküzdhetetlenül kitör belőle a kárörröm.) Azt hát! Vagy azt képzeli, hogy az oláh szolgáló majd vaniliakrémet tálal magának?

Bébus (befogja a fülét.) Ne sértegessen! Ó, igaza van Jolánnak, minden férfi szörnyeteg.

Horváth. Nem a' Bébus. Hanem bizonyos kisasszonykák nagyon is a felhők közt járnak és a világot csak úgy a magasból nézik. Furcsa, hogy éppen az ilyen kisasszonykák szörnyen nagyra vannak a világismeretükkel.

Bébus (elpityeredik.) Rám fogja, hogy ostoba vagyok és elbizakodott . . . Soha, soha se lennék a felesége, keressen másik kékruhás leányt! (Elszalad.)

Horváth (roszkedvüen ül le.) No tessék!

III.

Ugyanazon az úton, amelyiken Horváth felvonult, érkeznek: Bónissné, a Vojnovics-pár és Parnóy. Sári szorosan karöltve az urával, amit a dombszögi asszonyok irigységgel vegyes sajnálattal szoktak megmosolyogni. (Az a hir járja róluk, hogy Vojnovics félti a feleségét.) Vojnovicsné, aki határozottan megszépült s a leányos grációját valami utólérhetetlen kedvességü, asszonyos hetykeséggel cserélte fel, — mély bókot csinál a veranda előtt.

Az egyik zsúrozó hölgy (észreveszi a közeledőket.) Ah . . . ez aztán meglepetés . . .

Vojnovicsné. Legmagasabb parancsára, serenissima, itt vagyunk!

Karádyné (nagyon hízelegve érzi magát, és — életében először — szivesen csapja le a kártyát.) Te kis boszorkány! nem csodálom, ha az urad napról-napra fiatalodik melletted! Hát Margit hol marad? Egek ura! Parnóy, hogy kerül maga ide?

Általános konsternáció; a hölgyek fölkelnek a helyükről, Fruzsi néni örömmel üdvözli Bónissnét, mig a szép Balogné félrevonul Tóth Pistával. Erna föltünés nélkül távozik a verandáról, mielőtt Parnóy a közelébe juthatott volna.

Bónissné (mosolyog.) Tudtam, hogy nagy lesz a meglepetés, azért nem jelentettük be a vendéget előre.

Vojnovicsné. Pedig már egy héttel ezelőtt megirta az uramnak, hogy jön! Ugye, hogy tudok titkot tartani? Csak az uzsonnához akartam föltálalni az Irén néni vendégeinek. Teljes abszolució, serenessima?

Karádyné. Te, te kis ördögmotolla! Nagyon jól csináltad! No hát egyszer csak látjuk magát is, hütlen bagoly! Ezt érdemeltük? Hogy kényeztettük valamennyien és egy félesztendeig még hírt sem adott magáról.

Vojnovics. Hiszen éppen a kényeztetéstől csömörlött meg az istenadta!

A fuvolahangú zsúrozó hölgy. Ah, goromba!

Parnóy (szokatlanul szerényen.) Mindig hálával gondoltam a jóságukra, méltóságos asszony.

Karádyné. A legjobbkor jött, édes Parnóy. Mind együtt vagyunk. Bébus, kerítsd hát elő Ernát!

Parnóy. Erna őnagysága sikerei felől nagy örömmel olvastam . . .

Balogné (hirtelen előrejön és mosolyogva nyujtja a kezét Parnóynak.) Ugye, egy félesztendő alatt mennyi ujság, mennyi változás? A „Nilusi emlékek", a „Tatjána" az Erna hangversenye .... Szenzációs eredmények! Maga bizony büszke lehet a régi barátaira, Parnóy.

Parnóy (irónikusan.) Ó, a régiekre — nagyon.

Balogné (vakmerően.) Hanem az már csúnyaság, hogy minket kikerült! Az uram nem haragszik ám magára egy csöppet sem és beláthatná, hogy nekünk régebbi jogaink vannak magához!

Parnóy. Nagyságos asszony igen kegyes.

Vojnovics (Bónissnéhoz fordul.) Az arcátlanság ultima thuléja.

Tini (Karádyné fülébe suttog.) Megint be akarja fonni.

Karádyné. Na hát ez éppen úgy hatott, mint egy bomba. Még a kalapotokat sem tettétek le! Csak gyorsan, lelkeim, addig osztunk még egyszer, ugye Fruzsinka? Tinikém, nézz be az ebédlőbe!

Balogné (maliciózusan.) Teríttetsz már?

Tini (gőgösen.) Igen. Bébus majd segít, szegény Ernától igazán nem lehet kívánni, annyira törődött és ideges.

Karádyné (Bónissné után kiált.) Csak aztán siess kártyázni, Margitom!

Vojnovicsné. Irgalom! nem tud egy hétig dolgozni, ha azzal a buta kártyával meggyötrik, pedig sietnie kell a regényével.

Az egyik hölgy (érdeklődést mutat.) Bónissné uj regényt ir?

Balogné. Regény, — mi az? Én is tudnék regényt irni . . .

Vojnovics (pödri a bajuszát, mely épp oly jól van gondozva, mint legény korában.) Memoárokat?

Fruzsi néni (jóakaratulag.) Bizony, szivem, te elég tarkát tudnál írni!

Parnóy (aki eddig szótlanul szemlélte a kertet.) Most veszem észre Dinit . . . (Egy pár ugrással Horváth Dénes mellett van a kertben és szives kézszoritás után mellé telepedik.)

Balogné. Szegény Parnóy megugrott; nem kellett volna olyan harapós arcot vágni, Pistuka!

Tóth Pista (nyeglén.) Hanem tán a nyakába borúlnom?

Vojnovics. Dehogy édes barátom, öntől nem várhatott ilyesmit!

Balogné (tüntetően hátat fordit a doktornak és kihívóan viszonozza a Besnyődiné tekintetét, amelyben sok malicia csillog.) Parnóy egészen megváltozott.

Parnóy (lent a kertben, Horváthoz.) Mi lelt Dini? Talán összevesztél Bébussal?

Horváth. Beszéltél vele?

Parnóy. Sajnos, nem. Alig hogy egy futó kézszoritást válthattunk. Ő is nagyon lehangoltnak látszott és a méltóságos csakhamar Erna után kommandirozta. (Felsóhajt.) Erna azonban végképp láthatatlan maradt.

Horváth. Megunta a sok üres fecsegést és félrevonult. Elég oka van rá.

Parnóy (aggodalmasan.) Kelemenné is olyasmit mondott . . . Csak nem beteg?

Horváth (a vállát vonja.) Talán nem, de annak látszik. Ő maga nevet és azt állítja, hogy csak a zene hat az idegeire, de nekem gyanus . . . (elhallgat.)

Parnóy. Mi gyanus? Mért gyanus? Mondd el kérlek!

Horváth. Mit érdekel az téged?

Parnóy (halkan.) Édes barátom, a kerek földön egyes-egyedül Erna érdekel.

Horváth (a homlokára üt.) Megvan!

Parnóy. Beszélj hát.

Horváth (óvatos akar lenni) Tudja Erna, hogy szereted?

Parnóy. Egy féléve mult, hogy bevallottam neki, de azt hiszem, tudta már azelőtt is.

Horváth. Azelőtt? de hiszen te azelőtt . . .

Parnóy (sötétpiros arccal.) Kérlek, ne emlitsd. Az az életem legszerencsétlenebb ideje volt. Hitványnak és nyomorultnak érzem magamat, ha eszembe jut . . .

Horváth (a fejét rázza.) Akkor nem értem. Erna nagyon kimerültnek látszik és azt képzeltem, hogy inkább lelki emóciók viselték meg, mint a fizikai fáradság. Tudja Isten . . . olyan bánatos a szeme . . .

Parnóy. Azt mondtad, hogy nevet?

Horváth. Édes Istenem, persze, hogy nevet. Erna sohase fogja elárulni magát. De azért mégis azt hiszem, hogy valami titkos szerelmi história gyötri.

Parnóy (ideges mozdulatot tesz.) Szerelmes!

Horváth. Miért ne? Erna nagyon melegszivü teremtés, fogalmad sincs róla. Ő a mi jószellemünk, bárcsak hallgattam volna rá . . .

Parnóy (szórakozottan néz a verandára.) Mit?

Horváth. Hiszen tudod, hogy állok Bébussal. Erna pártfogol, de most összekülönböztünk egy kicsit . . .

Parnóy. Ernával?

Horváth. Dehogy, Bébussal. Ott jönnek már.

A verandáról csakugyan Bébus közeledik, Vojnovicsnéval suttogva; Erna lassú lépésekkel követi őket a Vojnovics kiséretében. Karádyné nyilvánságos jóakarattal integet utánuk, a szép Balogné plasztikus pózban dől a korláthoz, hogy szemmel tarthassa a kertben levőket. Mielőtt Parnóy üdvözölhetné Ernát, a szép asszony kellemes althangja megállítja.

Balogné. Nem szabadulsz meg, Erna, a Cis-moll impromptut hallani akarjuk!

Vojnovics (Ernához.) Ez a legujabb zenei profitja.

Erna (mosolyogva int vissza a hölgyeknek.) Bónissné vállalkozott helyettem, nem vagyok ma hangulatban. Be fogjátok érni kisebb müvészettel, ugye? (Úgy tesz, mintha csak most látná meg Parnóyt, de a kezét nem nyujtja oda.) Szép, hogy felkereste a tantiékat.

Vojnovicsné. Hohó! a látogatás neked is szól, sőt . . .

Erna (hidegen.) Rosz viccek a legujabb zsánerod, Sári?

Vojnovics. A hölgyek ugy találják, hogy Parnóy megváltozott.

Erna (akaratlanul élesebb lesz a hangja.) Én azt hiszem, teljesen a régi maradt. Egy félesztendő nem jelent semmit.

Vojnovics. Maga következetesen balul itéli meg szegény barátomat, édes nagyságos asszony.

Bébus (szemelláthatólag kacérkodni igyekszik, de a kisérlete gyászosan sikerül.) Én annál jobb véleménynyel vagyok Parnóyról. Mi régebben is nagyon jóbarátok voltunk, ugye kedves Parnóy?

Parnóy (alig ügyel Bébusra.) Nem volt éppen könnyü elhatározás, hogy Dombszögre jöjjek. Nem sok kellemes emlék köt ide.

Erna (fagyosan.) Az ember az ellenkezőt hinné.

Horváth. Hajh! hitünkben rendszerint csalódunk!

Vojnovicsné. Tyhü! Dini, maga dél óta ilyen pesszimista lett?

Horváth (tragikus arcot csinál.) Egy pillanat is elég, hogy összerombolja boldogságunkat, széttépje a reményeket és álmokat . . .

Vojnovicsné (megcsípi a Bébus karját.) Te, hallod milyen szépen beszél? Ha az én uram is poéta volna! De Laci rettenetes prózai lény.

Vojnovics. Csak annyira, mint feleségem őnagysága. Sári most egy kosár finom őszibarackot oda nem adna a Nilusi emlékekért cakumpak.

Vojnovicsné. Laci pedig a hires sógorasszonyát is megtagadná, ha egyszer kozmás levessel traktálná meg. (Ernához fordúl.) Minden ünnepen otthon ebédelünk Margitéknál.

Bébus (a mártirok édes-keserü mosolyával néz el a Horváth feje fölött.) Ó, ne hidd, hogy a doktor egyedül áll a prózai gondolkozásával!

Horváth (férfias daccal.) Minden épelméjü ember úgy veszi az életet, ahogy van.

Vojnovics (maliciózusan.) A poétákat kivéve. A költők nem törődnek a földi táplálékkal . . . azok kétségkivül rózsaszin harmattal, világoskék mennyei mannával, fehér csókokkal, zöld rímekkel és, ahogy nemrégen olvastam a Czóbel Minka legujabb kötetében: „kék szerelemmel" élnek. Nemde?

Bébus (méltatlankodik.) Doktor, maga kétségbeejtőn bornirt.

Horváth. Légy meggyőződve, hogy nem minden poéta holdkóros, az igaziak legalább nem. Én a magam részéről elsőbbséget adok a fokhagymás rostélyosnak is a „kék szerelem" fölött.

Bébus (könnyekkel a hangjában.) Sári kérlek, gyere velem egy kicsit. A tanácsodra van szükségem.

Vojnovics (a feleségére kacsint.) Bizony, Bébus, fiatal lánynak mindig szüksége lehet tapasztalt asszonyok tanácsára.

Vojnovicsné (impozánsul.) Laci, maga egészen el fog zülleni! Gyere, Bébus. (Elmennek.)

Erna (érdeklődve.) Mi van magukkal, Dénes?

Horváth (zordonan.) Bébus nem akar főzni, Bébus királynő akar lenni.

Vojnovics (kacag.) Ménkü t? Csínos kis komédia lesz!

Erna. Ne vegye a szivére, Dénes. Mondtam én ezt előre. De majd megváltozik még odáig minden. Bébus magától fog megtanúlni.

Horváth. Bánnám is én, ne tudna semmit. De igy elszaladni . . .

Erna (mosolyog.) Dénes, már-már azt kezdtem hinni,

hogy az elmult félesztendő üdvös hatással volt magára, de ez a desperáció ujabb bizonyság, hogy még mindig nagyon fiatal . . .

Vojnovics. Vagy, hogy nagyon szerelmes ?

Horváth (felfortyan.) Kifogásod van ellene ? Igen leköteleznél, ha nem avatkoznál a dolgaimba.

Vojnovics (elismerően.) Nézd el már, — ez kitalálta a módját ! Verekedni akarsz velem ? Persze, Bébus nyomban a lovaghoz fog repülni !

Erna. Bébus ezt anélkül is meg fogja tenni. Nagyon fiatal még s egy kicsit heves, egy kicsit érzékeny . . .

Horváth (ugy áll, mint az élő lelkiismeretfurdalás.) Én pedig goromba voltam, mint egy pokróc . . .

Erna. Ó, tanbetyár !

Tini (megjelenik a veranda lépcsőjén.) Nem jönnek be ? Bónissné zongorázik.

Vojnovics (megelőzi Ernát.) Őnagyságának a feje fáj és szabad levegő kell neki.

Tini (nagy részvéttel.) Szegény Erna, mindig mondtam, hogy az a sok tanulás nem visz jóra . . .

Erna (mosolyog.) Legyen nyugodt, Tinike, nem súlyos természetü a bajom. Csakhogy a zenétől tényleg pihenni óhajtok. Talán sétálunk egyet Vojnovics ?

Vojnovics. Itt akar sétálni ? Hiszen ha folytonosan körbe jár a hortenziaágy mellett, még szédülést is kap !

Tini (fontosan.) Igen, igen, csak pihenjen nagysád. Bébust nem látták ?

A társaság nagy zajjal kerekedik fel a verandáról és a szárnyas ajtókon keresztül bevonulnak a lakásba, amely

finom elegánciájával meglepő ellentéte a háziasszony egyéniségének. (Meg kell azonban jegyezni, hogy a berendezés nagyrésze az Erna tulajdona, aki elválása után itt kötött ki podgyászostul.)

Tini (még egyszer visszatér.) Ezt a gyereket mindig keresni kell . . . Hogy hol lehet ilyenkor? . . .

Vojnovics. Hallod, Dini? Segitsünk neki keresni.

Erna (idegesen föláll.) Bemennek?

Vojnovics (már cipeli Horváthot, visszaszól.) Engedelmével, kedves barátnőm. Magát elmulattatja addig Parnóy, ő sem rajong a Cis-moll impromptuért.

IV.

Erna (kedvetlenül ül vissza a helyére és félrefordítja a fejét.) Vojnovics igazán letett minden galantériáról, mióta megnősült.

Parnóy (halkan.) Ezt nem róná fel bünéül, ha nem hozta volna önt abba a kellemetlen helyzetbe, hogy egyedül maradjon velem.

Erna (közömbösen.) Azt hiszi? Nekem teljesen mindegy, hogy ön itt ül-e, vagy sem.

Parnóy. Igaz. Én a levegőnél is kevesebb vagyok önnek. Pedig én mégis csak egyedül az ön kedvéért jöttem ide.

Erna (gúnyosan mosolyog, a vállát észrevehetően megrántja.)

Parnóy. Nem hiszi. Még hazugnak is tart?

Erna. Nem értem rá a jellemét tanulmányozni.

Parnóy (szenvedélyesen.) Erna! (Megijed a saját vakmerőségétől.) Bocsásson meg, akaratlanul csúszott ki.

Erna. Azelőtt igy nevezett . . . hát mindegy.

Parnóy. Arra sem méltat, hogy a kezét nyújtsa?

Erna. Ugyan minek ez a komédia, Parnóy? Maga eljött, Istenem . . . hát eljött meglátogatni a régi barátait. Én sohase voltam a barátja, azt jól tudja.

Parnóy. Én pedig azt hittem, hogy több lesz nekem valaha annál!

Erna (komolyan.) Meglehet, hogy azt hitte. De hogy az ilyen reményeknek jogosultsága legyen, ahhoz szükséges holmi csekélység, amiről maga megfeledkezett.

Parnóy (leverten.) Értem. Nem tudna ilyen kegyetlenül hidegen beszélni, ha tudná, hogy mit állottam ki egy félév óta. Mondja, Erna, ha idegen volnék, akinek a multjáról nem tud semmit, akkor is elkergetne?

Erna (hidegen.) Mire való ez? Az emlékek ugyis hazajárnak kisérteni, ha még oly jól eltemettük is őket; minek keltsük föl hát magunk?

Parnóy (kitörve.) Maga eltemette az emlékeit? Én nem tudtam és nem is akartam! Egy tévedésért az egész életemen át vezekeljek?

Erna (halkan.) Mindenki viseli a maga keresztjét . . .

Parnóy. Elég régóta viseljük, Erna! Most már jöhetne a megváltás. Maga is szenvedett . . .

Erna (gőgösen.) Én? Csak nem néz szegényvérünek?

Parnóy (csüggedten.) Ha igy áll előttem, megint csak

nem tudok beszélni . . . Pedig gondoljon vissza arra a napra, mikor először láttam magát . . .

Erna (merengve.) Most lesz két éve . . .

Parnóy. Két éve . . . száz esztendeje. Maga a déli gyorssal érkezett s a tiszteletére én is meg voltam híva. Hat hétig nem beszéltünk egyébről, mint magáról s hogy ide fog jönni. Nagyon kíváncsi volt mindenki, de engem valóságos láz fogott el. Mintha éreztem volna, hogy . . .

Erna (rekedten közbevág.) Hogy ez az elvált asszony kész zsákmány, ugye?

Parnóy (szomoruan, de becsületesen szembe néz.) Nem, Erna, becsületemre, nem. Igaz, hogy sok mindent beszéltek összevissza magáról, de elég volt egyszer látni a maga büszke homlokát . . .

Erna (gúnyosan.) Hagyjuk a jelzőket. Es hagyjuk az összes reminiscenciákat. Elmult s a mi elmult, az soha vissza nem tér.

Parnóy. Soha, Erna?

Erna. Igenis, soha. Aki elment, az vissza is szokott térni, ime bizonyság . . . (mosolyogva mutat Parnóyra és magára) de ami elmult, az elmult marad örökre.

Parnóy (halkan.) És a maga megvetése irántam nem mult el?

Erna (habozva.) Megvetés? . . maga nevezte annak. Nos, ami azt illeti, hát nem mult el, épp oly kevéssé, mint a maga érzelmei a szép Balogné iránt.

Parnóy (elsápad.) Ne alázzon meg ezzel az emlékeztetéssel! Minden nyomoruságom ehhez a névhez tapad. Hogy nem merek maga előtt emelt fővel állani,

hogy elvesztettem a magam becsülését, hogy boldogtalan vagyok — ezt mind annak az asszonynak köszönhetem. Hiába mondanám magának, hogy sohase szerettem . . .

Erna (élesen közbevág.) Mást, mint Jolánt. Ezt mindenesetre hallottam magától, egy félesztendővel ezelőtt, a Bónissék zsúrján. Csak nem felejtette el? Szép kis memória volna!

Parnóy (lehajtja a fejét.) Ne beszéljünk arról. Lássa, az elmult, igazán elmult, Erna. És maga mondta, hogy vissza nem tér, ami elmult.

Erna (a gyürüivel babrál, hanyagúl felel.) Mondtam, de ez nem tartozik ide. Nem kiváncsi a Cis-moll impromptúre egy csöppet sem?

Parnóy (sokáig elnézi a fiatal asszonyt; felsóhajt.) Azt hittem, hogy ha szakitok a multtal, visszanyerhetem lassan a maga becsülését és kivivhatom a szerelmét is. Valamikor remélni engedett, Erna! S még akkor is, ott Bónisséknál, azt mondta, hogy maga nem jelöli ki az utamat. Úgy értettem, hogy meg kell találnom magamtól. Eltévesztettem. Egy revolver golyóval kellett volna kezdenem.

Erna (megvetően emeli föl a fejét.) Pózol? Fölösleges, Parnóy. Én nem vagyok Balogné.

Parnóy (szenvedélyesen.) Ne mondja ki! (Könyörögve hajlik Erna felé.) Adjon egy jó szót, irgalomból. Úgy szeretem magát!

Erna (föláll, végigsímítja a homlokát.) Végezzük be. Maga azt állitja, hogy szeret. Jó, elhiszem. Pedig az ellenkezőjét is hallottam már magától. Igaz, hogy akkor

Jolánnak mondta. Ez különbség. De elhiszem, hogy most engem szeret, sőt komolyan és híven szeret. Annál roszszabb magára. Nekem nem kell a más jószága, — emlékszik még a saját szavaira?

Parnóy. Erna!

Erna. Maga alkalmasint nem hisz a női büszkeségben, pedig létezik, Parnóy.

Parnóy (tompán.) A büszkeségére hivatkozik . . . én a szivére appellálok, Erna!

Erna (hidegen mosolyog.) A szivemnek pedig magához semmi köze. (Elfordul, mert érzi, hogy nagyon elsápad. Gyors lépésekkel halad a kert belseje felé.)

Parnóy (leül a padra és mereven néz maga elé. Meglátszik az arcán, hogy szenved, de ez az érdekes sápadtság megszépíti, megnemesíti a kifejezését. Mintha nem is a régi, elbizakodott kisvárosi dandy ülne ott.)

V.

Balogné (kilép a verandára, szétnéz. A nyomában jön Tóth Pista.)

Tóth Pista. Mit akar Parnóyval.

Balogné (végigméri.) Azt bízza rám.

Tóth Pista. De nem! Nem fogja elülről kezdeni.

Balogné (mérgesen.) Ostoba. Nem hallgat?

Tóth Pista (gúnyosan.) Hogyne, ha parancsolja?

Balogné (hizeleg.) Pistuka, legyen okos. Kurizáljon egy kicsit Vojnovicsnénak, hogy föl ne tünjék, ha egész este a sarkamban lesz.

Tóth Pista. De mit akar Parnóyval? Én nem fogom türni, becsületemre . . .

Balogné (közelebb hajol.) Pistuka, ne legyen féltékeny. Nincs oka, esküszöm. Csak tisztába akarok jönni vele, hogy mit keres ez most itt?

Tóth Pista. No jó. De attól félek, Vojnovicsné nem örül az udvarlásomnak. Mindig nevet rajtam.

Balogné. Hát ne tegye magát nevetségessé. Udvaroljon okosan.

Tóth Pista (bambán.) Ezt nem értem . . . . becsületemre . . . één . . .

Balogné (idegesen.) Pistuka, ne mekegjen. Hogy nem tud erről leszokni?

Tóth Pista (gúnyosan.) Mekegek?

Balogné (sugva.) Rosz leszek ám, ha be nem megy.

Tóth Pista bevonul az ebédlőbe, a szép Balogné lesuhan a kertbe, Parnóyhoz.

Parnóy (felugrik.) Pardon, nem vettem észre a nagyságos asszonyt.

Balogné (édesen mosolyog.) Egyedül vagyunk, Géza.

Parnóy (merően nézi az asszonyt.) Parancsol?

Balogné (még egyre mosolyog.) Maga adja az apprehenzivet? Hiszen nekem volt okom haragudni. Minden helyes ok nélkül utazott el, búcsúzatlanul, aztán még csak nem is felelt a leveleimre. Csak nem volt komolyan féltékeny erre a majomra? Mindenesetre le kellett kötelezznem, hogy el ne áruljon bennünket, de maga tudhatta, hogy szeretem?

Parnóy (fagyosan.) Kérem a nagyságos asszonyt, ne beszéljünk rég elfeledett dolgokról.

Balogné (megkapja a Parnóy karját.) Mit jelent ez, Géza?

Parnóy (kiszabaditja a karját.) Csak egyet jelenthet.

Balogné (a legcsábitóbb — 100 %-es — mosolygását veszi elő.) Maga duzzog, Géza, a miért kárpótoltam magamat, — mert azt hiszi, ugye? Pedig Tóth csak afféle statiszta . . . türnöm kell az uram miatt . . . de a szivem mindig a magáé volt!

Parnóy (palástolatlan megvetéssel elfordul.)

Balogné (hevesen.) Feleljen!

Parnóy. Kérem, tekintsen teljesen, de teljesen idegennek; ez az egy jó van, amit még tehet velem. Ha kényszeriteni talál a beszédre, nagyon keserü dolgokat mondhatnék.

Balogné. Mindegy, beszéljen. Mit jelent ez?

Parnóy (nyugodtan.) Ha úgy tetszik, azt, hogy megvetem önt.

Balogné (sikolt.) Géza!

Parnóy (gúnyosan.) Vigyázzon, kompromittálja magát.

Balogné (utolsó kisérletével a 100 %-nek.) Én nagyon szerettelek . . .

Parnóy. Eh, asszonyom! Ne komédiázzunk. Ön szeretett engemet az ön módja szerint, én pedig nem szerettem önt sehogy. Sir? Ugyan kérem! Most fáj önnek, nem ám a szive, hanem a hiusága; de ezt a kis kellemetlenséget elviselheti cserében azért a gyötrelemért, amit én hurcolok magammal ön miatt. Ha ön nem lán-

col engem a (megvető kézmozdulattal int és mosolyog) diadalszekeréhez, nem volnék ma ilyen nyomorult. Akit szeretek, úgy, ahogy csak a feleségét tudja a becsületes ember szeretni, nem lesz az enyém, mert nem kell neki a más jószága. Ez a más ön volt asszonyom. Ön az életem átka!

Balogné. Mindennek vége?

Parnóy. Közöttünk igen. Vagy parancsol még velem?

Balogné (szenvedélyes kacagással.) Nem, de én is tartozom egy vallomással! Én sem szerettelek soha, — hanem szükségem volt rád, mint a többiekre, mint a tükrömre, hogy szépségemről, hóditásaimról, hatalmamról beszéljetek. És örülök, hogy az életedet tönkre tehettem. Örülök minden rosznak, amit én okoztam. Erna nem lesz a tied, hát én is meg vagyok bosszúlva mindakettőtökön! (Elsiet; a haja kibomlik a fonásból és lecsüng a vállára. Igen hasonlatos a fúriák portréihez.)

Vojnovics (kibukkan egy bokor mögül.) Tyhü, az ördögbe! Ez cifra volt, Géza.

Parnóy (megdöbben.) Itt voltál?

Vojnovics. Tán bizony Jolán asszonyért aggódol? Nem árt meg már annak semmi, hiszen több roszat nem követhet el, mint amennyit beszélnek róla. Tudod, hogy éreztem magamat ott a bokor mögött? Mintha egy francia drámát hallgattam volna a prosceniumból.

Parnóy. Pedig komédia volt a legtriviálisabb fajtából.

Vojnovics. Csakhogy leráztad! Már most siess rendbe jönni Ernával.

Parnóy (keserüen.) Rendben vagyunk. Erna szerelmes.

Vojnovics (bólint.) Régen tudom. Beléd.

Parnóy (hevesen.) Nem, másba! Kijelentette, hogy a szivének semmi köze hozzám.

Vojnovics. Püff neki! Te vén róka, hát nem tudod . . . hogy az ördögbe tudnád, mikor csak Jolán asszonynyal volt még dolgod? Hát jegyezd meg, fiam, hogy az efajta kijelentések — vaktöltések. Puffan, de nem sül el. Az én feleségem is „kijelentgetett" egyetmást, Bébus kisasszony is kijelentette, hogy nem kell neki Dénes, hanem azért már ott jönnek együtt. Te, ugorj fel és szaladj Erna után. Olvasd a fejére, hogy szeret — tőlem hallottad, mint faktumot. Én aztán majd tartom a hátamat, hogy kibéküljetek rajta.

Parnóy (kezét nyújtja a doktornak.) Te vagy a legönzetlenebb jóbarát, Laci.

Vojnovics (nevet.) Ne lamentálj, szaladj.

Parnóy abba az irányba indul, amerre Erna távozott. Vojnovicsné a veranda felől közeledik, a kert másik végéből jönnek Bébus és Horváth, halk beszélgetésbe merülve.

Vojnovicsné (messziről kiált.) Laci, nincs nálad egy kis bróm? Balognénak idegrohama támadt.

Vojnovics (egykedvüen.) Úgy? Sajnálom, de nem hordok idegcsillapitót zsúrokra.

Vojnovicsné (szárazon.) Pedig oda éppen elkelne. Tulajdonképpen minek is jöttünk mi el? Hiszen mi erősen elhatároztuk, hogy nem zsúrolunk!

Vojnovics. És annál annál maradunk, fiam. A mai kivételes eset. Igazán olyan roszúl van Balogné?

Vojnovicsné. De mennyire! Betámolygott a szalonba — Marianne énekelt — és egy nagyot sikoltott. Aztán zokogásba fogott, de oly keservesen fújta, hogy az ujjaim hegye bizseregni kezdett. Vajjon mi lelte?

Vojnovics (titokzatosan.) Én tudom.

Vojnovicsné (hirtelen átfogja az ura nyakát.) Elmondod, édes öregem?

Horváth (megáll Bébus előtt, aki a padra telepedik.) Bizony, ahol hiányzik a női kéz nyoma, ott pusztulás támad, kietlenség. Viszont, egy parányi fehér kezecske boldogságot, jólétet, kényelmet varázsolhat az otthonába.

Bébus (szemrehányóan.) Igen, akinek az evés boldogság, mit bánja, ha a parányi kezecske meg is feketedik a krumplihámozástól!

Horváth (ijedten megfogja a Bébus tagadhatatlanúl fehér, apró, puha kacsóját.) Isten őrizz! A magáé sohasem fog krumplit hámozni, Bébus, olyan barbár nem vagyok . . . Nem mondom én, hogy főzzön, ha nincs kedve . . . de utána kell nézni mindennek, mert a cselédek megbizhatatlanok . . .

Vojnovics (a feleségéhez.) És elhinnéd, hogy a doktori disszertációja egy hatalmas Taine-essay? A cseléd-témát huzza elő, amit már Dombszög legvénebb asszonyai is unalmasnak kezdenek találni . . .

Vojnovicsné (szemrehányóan.) Hát te nem voltál szerelmes? Örülj, hogy kész gazdasszonyt kaptál és nem kellett a cselédtémát praktice kipróbálnod.

Bébus (fontosan.) És miért ne főznék is olykor? Hátha

megbetegszik a szakácsnénk? Holnap meg fogom próbálni, Dénes. Sáritól fogok tanulni, ugye Sári?

Vojnovicsné. És az első tál sajátkészitésü puliszkára meg fogjuk hívni a leendő fogarasi, vagy trencséni tanfelügyelőt!

Bébus. Ó, az nem igaz! Puliszka nem lesz a menüben.

Horváth (áhitatosan.) Megenném a kirántott csizmatalpat is, ha Bébus tálalná elém.

Bébus (meghatva.) Mindig a kedves ételeit fogom főzni.

Vojnovics. Hát szent a béke?

Horváth. Bébus megbocsátott.

Bébus (Sárihoz.) Milyen nagylelkü! Pedig én kértem meg őt.

Vojnovicsné (bólint.) Helyes. Mindig az okosabb enged.

Bébus (megbotránkozik.) Kérlek, Dénes az okosabb.

A Karádyék szobalánya rohamlépésben tart az udvar felé.

Vojnovicsné. Mi baj, Liszka?

Liszka (visszakiált.) Jaj, tekintetes asszonykám, kocsiért kell futnom a Balogné nagyságának.

Vojnovics. Hazamegy? No, azt okosan teszi.

Vojnovicsné. De mondjad hát!

Vojnovics (karonfogja a feleségét.) Gyere a kertbe és a szemedet süsd le jó előre. El fogsz pirulni, mert három hónapos asszony létedre most is olyan vagy, mintha tegnap konfirmáltak volna. (A kertbe mennek.)

Bébus. Balogné roszúl lett.

Horváth (a vállát vonja.) Mert úgy befűzi magát, hogy

szuszogni is alig tud. Bébus, magának nem lesz szabad fűzőt viselnie.

Bébus (óvatosan körülnéz.) Pszt . . . erről nem illik beszélni . . . Úgysem viselek soha.

Horváth (néma csodálattal szemléli a Bébus finom kis derekát.) Maga a legtökéletesebb lény a világon.

Bébus (felsóhajt.) Dehogy, mikor még egy rántást sem tudok megkavarni!

Horváth (nyilallást érez; bünbánóan.) Bocsássa meg azt a sületlen kívánságomat, Bébus. Igaza volt, királynők nem szoktak főzni.

Bébus. Ó, nagyon is! Nem olvasott az angol királynőről? Meg Auguszta császárné is maga vezeti a háztartását, a klasszikus példákról nem is szólva. Gondoljon csak Nausikaa-ra!

Horváth (mosolyog.) Mosni is szándékozik?

Bébus (komolyan.) Mindent meg fogok tanulni, amit Sári tud. Erna azt mondja, azért olyan boldogok, mert Vojnovics meg van elégedve a feleségével.

Horváth. A jó Erna! Ő beszélte rá?

Bébus. Nem, csak úgy magától jött . . . Ernát nem is láttam azóta, hogy Sárival elszaladtunk.

Horváth. Szegény Erna!

Bébus (félénken.) Nem tudom, jól láttam-e, de úgy tetszett, hogy Parnóy majd elnyelte Ernát a szemével?

Horváth (bólint.) Parnóy szereti Ernát.

Bébus. Ah! igazán? Hát Erna?

Horváth. Hja, Bébus, azt már magának kell kifür-

késznie. Egy kis diplomáciával kiveheti az igazat Ernából; a lányok értenek az ilyesmihez.

Bébus. Hogyne! A zárdában hipnotizáltuk egymást és úgy tudtuk meg, hogy kinek ki az ideálja.

Horváth. Hipnotizálták? Hogyan?

Bébus. Addig csiklandoztuk a talpát, mig kivallotta az igazit.

Horváth (kacag.) No ez uj és eredeti módja a hipnózisnak! De Ernát csak nem igy akarja vallatni?

Bébus (gondolkozik.) Ez a legbiztosabb, ezt már kipróbáltuk; de hát majd kitalálok valami egyebet . . .

Kelemen Tini (a lépcsőkön megjelenik.) Bébus, tudod már? Balognét hazavitte a kocsin Tóth Pista. Alkalmasint a méreg ártott meg a lelkemnek, ha ugyan nem szimulált.

Bébus. Méreg?

Tini. No persze! Nem láttad, mikor Bónissék jöttek? Jolán várta, hogy mi lesz és Bónissné úgy járt-kelt, mintha Jolán ott se lenne. Egyszerüen elnézett fölötte! Mindig csak általánosságban diskurált s ha Jolán egyenesen hozzá fordult, ugy tett, mintha nem hallaná. Mikor zongorázott, Balogné gratulálni akart, de Bónissné már akkor egy albumot lapozott. Na hát ennyitől akár meg is pukkadhatott volna Jolán.

Bébus. Én mondtam mamának, hogy ezt a találkozást kár forçirozni, Erna meg éppenséggel ellene volt. Margitnak ez kellemetlen lehetett.

Tini. Bónissnénak? Dehogy is! Nagyszerüen viselte magát, minden ízében előkelőség, ahogy Besnyődiné

mondta. Ezek persze irigylik, de én össze tudnám csókolni.

Horváth. Nagysád olyan jó viszonyban volt Balognéval . . .

Tini. Csak voltam, de hihetőleg nem leszek. Pedig mostanában ujra hizeleg nekem Jolán és a mult héten friss gomolyát küldött be a pusztáról. Ma megint pulykát igért az uram születésnapjára . . .

Vojnovics (aki időközben a Kelemen Tini háta mögé került.) Ó, akkor ki is fognak békülni, édes Tini nagysád! Ennyi előzékenységet nem szabad negligálni.

Tini. Tényleg, Jolán roppant figyelmes, mintha jóvá akarná tenni a dolgot. Igazság szerint nem is vagyunk mi haragban . . .

Vojnovics (komoly arccal.) Nem is volna helyes. Minek mindent a szélsőségekig hajtani? Nagysádat igazság szerint nem is bántotta meg Balogné.

Vojnovicsné (kenetesen.) És a társaság kedvéért egyetmást el lehet, el kell nézni! Tinike, te úgyis eleget áldozol a zsúrjaidra, hát elviselheted még amibe Jolán kerül.

Tini. No azt nem is mondhatom! Balog kifizetett mindent, igaz, hogy per útján, de az már mindegy . . . .

Vojnovics. Balogné igazán nem rosz asszony, számitásba kell venni az ő beteg idegzetét.

Tini. Ugye, ugye? Jolánért roppant kár! De én hiszem is, hogy még teljesen vissza fogja hóditani a régi helyét a társaságban . . .

Vojnovics (a felesége fülébe suttog.) Kivált, ha szegény Margit visszavonúlhat egy időre a „társaságtól".

Pedig veled egyszerre fog ő is visszavonulni, kis csacsim te . . . (Sári lángvörösre pirul, de a szeme ragyog a boldogságtól.)

Bébus (Tinihez.) Mama és Fruzsi néni legalább minden alkalmat megragadnak, hogy Balognét rehabilitálják.

Tini. Látjátok, éppen azért én sem vonhatom ki magamat . . . Ha Jolán jönni akar hozzám . . . mit csinálhatok ?

Vojnovics (buzgón.) Természetesen fogadja ! Csak elfogulatlan maradjon, ez a legjobb út, hogy megint a régi kerékvágásba jöjjenek. Sokszor elmondtam, hogy kár azért a gyönyörü harmoniáért. Persze, Balogné volt az oka, de maga legyen nagylelkü, Tini nagysád !

Tini (büszke méltósággal és olvadó érzékenységgel, amely utóbbit nagyban elősegitette az igért pulyka.) Szegény asszony ! Utoljára is én tagadjam meg tőle a barátságomat, ha a többiek, Irén is, a régiek maradtak hozzá ?

Liszka (Tinihez rohan.) Nagysága, kezit csókolom, tessék egy percre bejönni, már minden készen van, csak . . . (valamit sug Tininek.)

Tini. Rögtön megyek, maga meg fusson át a jégverembe. Tiz perc mulva kérlek benneteket asztalhoz ; Bébus, el ne felejtsd ! (Elléptet, nagylelkűsége és nagyfontossága fölemelő tudatával.)

Liszka (nevet.) A Kelemen nagyságának mindenütt ebből jut ki . . . Igy ment Balogéknál is . . . (elszalad.)

Horváth. Mit akartok Kelemennével ?

Vojnovics. Mennyei ártatlanság ! Vissza akarjuk terelni

Balognéhoz, annak hiányzik a hű csatlósa, itt meg úgy is fölösleges!

Horváth (sóhajtva gondol némely megzavart tét-á-tétre.) De mennyire fölösleges!

Bébus. Én többet nem engedem át néki a terítést. Utóvégre én vagyok a ház leánya.

Horváth (úgy érzi, mintha főnyereményt csinált volna.) Ez a Bébus kitünő gazdasszony lesz.

Vojnovics (résztvevően nézi a fiatalembert és lelki szemeivel súlyos gyomorhurutot konstatál a leendő házasság első három hónapja alatt.)

Vojnovicsné (kételkedve pillant még egyszer az orgonalugas felé, ahol egy világos batisztruhát lát, a dereka táján egy sötétszürke kabátújjal diszítve s azután jelentősen kacsint az urára.) Mehetünk ozsonnázni!

Horváth lovagias készséggel nyújtja a karját Bébusnak; Vojnovics pedig, aki szintén nézegetett a lugas árnyékába, ugyanazt a manővert ismétli a felesége nyári ruhájával és a maga világos tenniszkabátjának az újjával. A szinek harmoniája ugyan nem teljes, de Vojnovicsné azért meg van elégedve és nem tartja túlságos áldozatnak, hogy eljött a Karády mama diókrémtortával sulyosbitott kertizsúrjára . . .

AZ ÉLHETELEN.

Szentes Gitta egy novemberi reggelen belenézett a tükörbe és melankólikusan sóhajtott. Nem volt meg az a jó szokása, ami a legtöbb novella hősének, hogy önmagával diskuráljon és ilyenképpen tájékoztassa az olvasót érzelmei felől. Tekintve azonban, hogy Gittának az utolsó időben már az a jogászgeneráció kurizált, akiket néhanapján, — felsőbb leánykorában, — az elemista öccsével együtt zavargatott ki a szalonból, nem nehéz kitalálni, hogy mit jelentett a sóhajtása. Legalább mi, akiknek szintén van jogász öcsénk s akik szintén táncoltunk egynémely Ehrentourokat nagyon fiatal gavallérokkal és ezenközben eszünkbe jutott, hogy tiz-tizenkét évvel ezelőtt ezt, vagy amazt a dzsentlamént sans géne leszamaraztuk, — ugy-e, mi valamennyien kitaláljuk? . . .

Gitta a huszonhetedik születésnapját üdvözölte. Ó, mert az volt a huszonhetedik! Visszavonhatlanúl és megmásíthatatlanúl a huszonhetedik . . . Nem lehetett elcsípni, nem lehetett „retusírozni“ belőle; ott volt az élő tanúbizonyság, a jogász öccse. Nem is egyszerű kis gólya,

hanem valóságos abszolvált jogász. Ah, rettenetes hazugság az, hogy mai nap nincsen öcscsük a jólnevelt leányoknak! Próbálná meg csak Gitta a bátyjának, vagy akár ikertestvérének vallani Pál urat . . . egész Dombszög városa viszhangzanék a kacagástól , . . Mert a vidéken számontartják a matrikulát s a tiszteletes és tisztelendő káplán urak tiszteletreméltó speciális mulatságuk statisztikát vezetni a lányok életkoráról. A Gittáéval igen alaposan tisztában volt mindenki. Tudták, hogy menthetetlenül huszonhétéves. Csinos volt és szellemes, sőt nagynénjei kiváló jó gazdasszonynak dícsérték; a ruháit tényleg sajátkezüleg varrta, sőt a négy hugának is, széltiben tudták a városban. Ennyivel már nem egy leány tudott férjhez menni, akinek nem volt hozománya, de Gitta nagyon élhetetlen teremtés volt, a család és a rokonság egyhangú vélekedése szerint. És a huszonhetedik születésnapján, mikor belenézett a tükörbe, ő is azt mondta magának szótlan rezignációval: élhetetlen vagyok!

Mindamellett tökéletes nyugodtan végezte toalettjét. A pepita reggeli ruhája helyett valamivel diszesebbet, csinos kis rózsaszín pongyolát szedett magára s az ajka szélén várakozással teljes mosolygás ült, mikor benyitott az ebédlőbe. Tovább aludt a szokottnál; tudta, hogy ilyenkor, mint minden ünnepies alkalommal, a mama szokta a kávét kiosztani. Ezúttal azonban csalódott, mert az asztal még terítetlenül állott s a hálószobából erélyesen kiabált valaki a cipője után. Gitta egy percig elképpedve nézett körül. Elfeledkeztek volna a születésnapjáról? Lehetetlen? És mégis úgy kellett lennie . . . Tűnődve, de a szokott

gyorsasággal tett-vett az ebédlőben és hívására csakhamar együtt volt a család. Várta, hogy a mama nyúljon a tejsűrűs kanál után, de Szentesné felleges arccal űlt az asztalfőn és két levelet szorongatott. Szentes belemerűlt a hírlapjába, Pál úr pedig a körmével bíbelődött. A kisebb leányok egymással voltak elfoglalva és Lili szórakozottan igazgatta a nagy poentlesz gallérját, amit két héttel előbb kapott Gittától a tizennyolcadik — hála az egeknek, még valóban a tizennyolcadik — születésnapjára.

— Csodálatos — gondolta Gitta. Mindnyájan elfelejtették volna?

Egy kicsit érzékeny s egy kicsit büszke termeszetű volt. Nagyon keserűnek találta a kávéját és titokban meg is sózta egy csöppet. A reggeli után megszólalt Szentes mama. Olyan komor arccal, aminőt don José Torquemada produkálhatott az inkvizíció idejében.

— Ez így nem mehet tovább, valamit tenni kell!

— Mi az? — kérdezte futólagosan a családfő.

— Sőt én már tettem is, noha ez másnak a kötelessége volna, — folytatta a mama éles és lesújtó hangnyomattal. De persze, akinek előbbvaló a politika, mint a családja! . . .

— No már, kérlek, ezt csak nem fogod a szememre vetni? Nálam gondosabb apát keresve . . .

— Azt hiszed? Hát vajjon tudod-e, mi van ma? Apa létedre tudod-e?

— Ma? November tizenkettedike, azonfelül csütörtök, azonfelül . . .

— Ostoba viccek! A lányodnak a huszonhetedik születésnapja van, érted? A huszon-he-te-dik!

Gitta elsáppadva nézett az anyjára. Szentesné zordonan intett neki is.

— Igenis, huszonhatesztendős múltál a mai nappal. Az emberek megpukkadnak a titkos kacagástól, ha társaságba megyek veletek. Maholnap már a szemembe fognak nevetni.

— Az igaz, mama, hogy nevetségesnek eléggé az vagyok, az örök bakfis szerepében, — vágott közbe Lili. És ennek is Gitta az oka, miért nem ment férjhez!

— Éppen erről akarok beszélni. Ez így nem járja tovább. Gitta elrontja a ti szerencséteket is. Ahol a legidősebb lány otthon marad, rendesen az a sorsa a többinek is és megfordítva. Ha Gitta elég élhetetlen volt, hogy nyolc év alatt elfogadható férjet szerezzen magának, ám legyen az ő baja. Ti, meg én, nem fogunk szenvedni miatta. Irtam Katinak és Péter bácsinak; a kettő közűl, amelyiknek jobban kell, ahhoz fog menni egy időre.

— De mama, akkor már igazán hosszú ruhát kapok!

— Mindenesetre. Remélem is, hogy te ügyesebb leszel Gittánál.

Meghiszem azt! Te, Gitta, nagyot fogsz nézni, ha egy sürgönyt kapsz tőlem: „holnap tartom az eljegyzésemet Parnóy Gyurkával", — mi? Az lesz még egy szenzáció a városban!

— S honnét gondolod, hogy éppen Parnóy fog eljegyezni? — kérdezte Gitta elakadó lélekzettel.

— Azaz, hogy én fogom őt eljegyezni! Légy csak

nyugodt, majd megmutatom én. Akarom, őt akarom, mindenáron akarom, tehát el fog venni, — punktum!

— Ez aztán energia, — mondta Pál úr épp olyan ráspolyos hangon, mintha a körmét köszörűlte volna. Példát vehetnél Liliről, Gitta néni. Talán arra Péter bácsiék felé is kerül valami megfogni érdemes alak.

— Sohasem alacsonyodnám le odáig, hogy utánavessem magamat valakinek, — felelt Gitta komolyan és szép sötétkék szeme önkénytelen megrovással fordúlt Lili felé.

— Lári-fári! Savanyú a szőlő, mert élhetetlen vagy, — vágta oda Szentesné ingerűlten. A te dolgod, egyébként már nem sokat törődöm vele. Csak Lili jól menjen férjhez. Ezzel a Parnóyyal igazán nem csinálna rosz partit.

— Parnóy azonban annál roszszabbat Lilivel.

S ugyan miért?

— Mert kacér vagy, hiú, könnyelmű, gyerekes, pazarló és főképp, mert nem szereted.

— Ó, te pedig mindennek az ellentéte, nem? Talán bizony a titkos imádója is vagy?

Gitta sötétpiros arccal kelt föl a helyéről.

— A mai napomat mindjárt a kezdetén megrontották, de hogy egyenesen sértegess, azt már nem tűröm el.

— Semmi pörölés! — csattant közbe Szentesné. Nem kell minden szót latra tenni és ne légy olyan szenzitív, mint a Marlitt vén kisasszonyai. Nevetséges! Lili több joggal apprehendálhatna. Megbocsáthatatlanúl jártál el tegnap. Mi szükség volt elárúlni, hogy a gesztenye-pürét nem Lili készítette?

— Igen, az perfídia volt! — kiáltott Lili villogó szemekkel. Tisztára irígység volt tőle!

Ugyan? hát tudhattam én előre, hogy te az egész vacsorát saját műved gyanánt tálalod fel a doktor előtt? Parnóy dicsérte a pulykát és a pürét, én meg egyszerűen annyit feleltem, hogy örülök, ha ízlik a főztöm.

— Jól van, jól, természetesen mindig te vagy az ártatlanság. Kár, hogy a sok jó tulajdonságodnak még nem akadt méltánylója, — mondta Szentesné gúnyosan.

— Eddig nem bántott ez, mama, de most magam is sajnálom, hidd el, — viszonozta Gitta dacosan és visszanyelte a könyeit.

— Végre belátod? Nos hát, legjobb alkalom nyílik a hibádat helyrehozni Kati néninél. Szabolcsban talán a házasulandó ifjak is élhetetlenebbek valamivel . . . Egy hét múlva itt lesz a két válasz, addig mindenesetre elő kell készülnöd az útra.

— És ha nem akarnék menni? — kérdezte Gitta halkan.

— Menni fogsz! Éppen elég volt a bosszúságból, a mit huszonhat esztendő alatt szereztél nekem. Egy csöpp kedvem sincs vén lányt mutogatni a világnak.

Szentes még a vita kezdetén megszökött, sőt Pál úr is elvonúlt, mikor a családanya magasabb hangfekvésben kezdett szónokolni. Csak hárman maradtak az ebédlőben. Lili maliciózus mosolylyal csavargatta a köténye szalagját, Szentesné pedig szuverén mozdulattal adott jelt az asztal leszedésére. Gitta szó nélkül rakta tálcára a kávéscsészéket, de már a vizespoharakért nem jött vissza. A

konyhából egyenesen kis szobájába ment és magára zárta az ajtót. Letérdelt az ágya elé és zokogását belefojtotta a párnáiba. Ó, az ő szerencsétlen huszonhat esztendeje! Mekkora bűn lehet az emberek szemében, ha a családját is úgy felháborítja. Hogy a mama dédelgetett becéje Lili, azt régen megszokta és nem esett zokon, de ilyen gyöngédtelenség ma, éppen ma! És hogy éppen Parnóyt választották ki . . . Akinek izmos, ruganyos alakja beleszövődött a legszebb, legédesebb álmaiba, mióta a háziorvosuk . . .

Felugrott és ujra a tükörbe nézett. Nem, a huszonhetedik esztendő nem hozott sem ősz hajat, sem ráncokat, csak a szája körül vonaglik most egy éles, fájdalmas barázda és a szeme vörös a sírástól, de másként . . . Még bátran fölvehetné a harcot Lilivel.

Összerázkódott.

— Én fussak utána?

Megmosta a szemeit és nyugodtan vetette le a rózsaszínű pongyolát. Gondosan elrakta és belebújt a pepita ruhába. Felhúzta a stoppolt cérnakeztyűit és hozzáfogott a takarításhoz. Később fölírta a bevásárolni valókat és bepácolta a nyúlat, amit vasárnap hódító mosolylyal fog Lili kínálgatni Parnóynak . . . Délután meglátogatta két barátnője, az egyik elhozta a kis fiát is. Mikor elmentek, benézett a Lili szobájába, hogy megöntözze a virágokat, amit délelőtt küldött Parnóy s az ablakon keresztül még hallotta, amint az egyik fiatal asszony mondta a másiknak:

— Ez a Gitta igazán élhetetlen . . .

A FOGADÁS.

I.

Kató a földhöz vágta a fizikát és megfordúlt a lába hegyén. Pompás piruetteket tudott vágni, ami rendesen azt jelentette: „elég lesz mára!“ A tanulásból. tudniillik. — Vera megbotránkozva nézett oda a hímzőkerete mellől. A lányszobában még egy harmadik személy is volt, a házi varrónő, de azt nem igen szokták számbavenni. Kató az útcai ablakba könyökölt.

— A túlsó oldalon megy Raáb Dini, — szólt közönbösen, de a fejét visszafordította egy kicsit. Vera mélyen lehajolt a munkájára, csak a füléről lehetett meglátni, hogy lángbaborúlt az arca. A varrókisasszony kiváncsi pillantást vetett a menyasszonyra, aztán vállát vonogatva zörgött tovább a géppel. Az előszobából csöngetés hallatszott és Kató kipolkázott az ajtón, mivel a cselédek a szilvaszedésnél voltak. Két perc múlva nagyon csöndesen tért vissza.

— Vera, Raáb Dini van itt . . .

A menyasszony már megint olyan halaványvolt, mint eljegyzése óta állandóan. Nyugodtan felelt:

— Nem kellett volna bebocsátanod. Igy is, mondd meg neki, hogy mama nincs itthon.

— Veled akar beszélni, Vera, — suttogta Kató, közelebb menve a nénjéhez. — Csak öt percig hallgasd meg, arra kér.

— Nagyon sajnálom, de mama távollétében nem fogadok senkit.

— Ne légy olyan szigorú . . . ha látnád szegényt . . .

— Kérlek, Kató, ne várakoztasd hiába Raáb urat! Nem fogadhatom, azzal vége.

— Ernő miatt? Ő bizonyosan nem tart olyan sokat az etikettre.

Kató dacosan indúlt kifelé. Az ajtóból még egyszer visszanézett, — félig aggódó, félig reménykedő pillantással.

— Igazán nem hallgatod meg? Mit mondjak?

— Nem szükséges megokolás.

Vera büszkén fordúlt a varrónőhöz:

— Mennyi időt számíthatunk még a hiányzókra Lina kisasszony?

— A főhadnagy úr türelmetlen? — kérdezte a vén leány bizalmas mosolylyal.

— Tudja, hogy novemberre át fogják helyezni és szeretnénk addig a nászútat is megjárni.

— Olaszország? — mormolta Lina kisasszony.

— Nem. Berlinbe megyünk és onnét Párisba.

Visszatérőben meg Csehországban időzünk a vőlegényem rokonainál.

— A főhadnagy úr szülei nagyon gazdagok? — kockáztatta meg a leány félénken.

— Van egy pár üveggyáruk, — felelt odavetőleg Vera.

Kató újra megjelent a szobában.

— Kérem, Lina kisasszony, zárja be az ajtót, nem boldogúlok vele, — mondta és amint ketten maradtak, szenvedélyesen vetette magát a nénje nyakába.

— Vera, Dini azt igérte, hogy az esküvőd napján fejbelövi magát!

— Úgy? Következetes lesz önmagához, ha még ezután is kompromittálni akar.

— Vera, — ő téged egyáltalán nem kompromittált! — kiáltotta Kató elpirúlva.

— Ugyan . . . mit értesz te ahhoz?

— Annyit mindenesetre értek, hogy szerencsétlenné teszed magadat és Dinit a makacsságoddal, nem is beszélve a vőlegényedről, — mondta szemrehányóan a pipiskelány.

— Tévedsz. Ernő és én nagyon jól érezzük magunkat és Raáb Dénes hihetőleg szintén hamarosan fog vigasztalódni.

— Gondolod?

Kató fürkészve vizgálta a nénje arcát. A szalonban a varrónő lépése hangzott. A fiatal lány sebesen ismételte:

— Gondolod? És, ha csakugyan meglövi magát?

— Nekem tökéletesen mindegy, édesem, — felelte Vera hidegen.

Kató sötétpiros arccal tért vissza az ablakhoz és hősiesen nyeldeste vissza a könnyeit. Vera levelet irt a vőlegényének, aki oda volt az őszi nagygyakorlaton. Lina kisasszony fáradhatatlanúl hajtotta a gépet.

II.

Raáb Dénes a vármegye harmadik aljegyzője volt s a csinos szőke bajuszán kívül alig mondhatott egyebet a magáénak. Régi dzsentri familiából eredt és megvolt benne a familiájának minden gavalléros hibája és szeretetreméltósága. A könnyelműségéről legendákat beszéltek, de azért mindenütt szivesen látták és kényeztették. A szép asszonyok különösen szivesen látták és különösen kényeztették. Annál nagyobb volt hát a meglepetés a városban, mikor híre futott, hogy Raáb Dénes a Molnár leányokat kisérgeti a korzón.

— Megbolondúlt ez a Dini? — pattogott a szép Merlócyné valamelyik zsúron. Mit akar a cserepes kisasszonyokkal? (Az öreg Molnárnak téglagyára volt és a vagyonát is azon szerezte.)

— A megyebálra is meghivót eszközölt ki nekik, — ujságolta az alispánné.

— Többet mondok: Mary comtesse a Dini ajánlatára meghívta Molnár Verát a gyermekünnepély rendezőségébe, — mondta méltatlankodva Tardy Jolán, a székváros beautée-ja.

— Es utóvégre meg fogod érni, hogy tegeződnöd kell a cserepes kisasszonynyal, — szörnyűködött gúnyosan Fehér Bella, aki tanítónő volt és csúnya szegény, de a kit a társaság mégis akceptált, mert az apja a szodorai fehérektől származott s az öregapja főispáni helytartó volt a vármegyében.

— Már akármint van a dolog, — vette át a szót az alispánné, — Dinitől nem eljárás. Vagy komoly szándéka van azzal a leánynyal és akkor nincs mit keresnie tovább köztünk, — vagy bolondítja és akkor jellemtelen.

— De ugyan ne légy olyan merev! — csattant közbe a szép Merlócyné. Micsoda bűnt követ el, ha elcsavarja annak a kis libának a fejét? Nem hiszem, hogy egyebet akar egy grandiózus heccnél, — Dini az ilyenek mestere.

— Ami kétségkívül roppant hasznos foglalkozás, — mosolygott Bella barátságosan a szép asszonyra, akinek hirtelenében melege lett a leány nézésétől. — Csak abban csalódtál, édes, hogy Molnár Vera liba volna. Az a lány többet tud, mint mi itt valamennyien, együttvéve.

— Nevetséges, — mondta Jolán gőgösen, — te mindíg elfogúlt vagy, ha ellenkező véleményt akarsz nyilvánítani. Különben felőlem lehet maga a tudományos akadémia, azért mégse fogom soha unsereinsnak tekinteni és Dininek meg nem bocsátom, hogy becsempészte a rendezőségbe.

— Biztosítalak, hogy Raábnak nem is a tudásával imponált annyira . . .

— Hanem? — vágott közbe egyszerre két-három szépség is, feszült várakozással.

— Hanem ?

Fehér Bella körüljártatta gúnyos, szürkészöld szemeit a társaságon és jóízűen nevetett.

— Nem találjátok ki ? Hát sohse néztétek meg azt leányt ? Olyan finom szépséget nem leltek még egyet a vármegyében ! És Dininek átkozott jó ízlése volt mindig.

— Eh, ostobaság — mondta az alispánné kedvetlenűl. — Dini nem gondolhat ilyen házasságra. Lehetetlenné tenné magát.

— De uramisten, miért ? Az a lány szép, művelt, sőt alapos a képzettsége, több az átlagos műveltségnél ; comme il faut viselkedésű, vagyonos is . . . Mit akarhat többet Raáb Dénes ?

— Te mindíg adtad a demokratát, — vetette oda Jolán, — hát bajosan fogod elhinni, hogy a név és a származás hiánya határoz valakinél. Pedig Dénes ízigvérig dzsentlamén és nem veszi el egy meggazdagodott paraszt leányát.

— Gondolod ? Hm . . . Majd meglátjuk . . .

III.

Egyelőre csak annyit láttak, hogy Raáb Dénes Molnár Vera állandó lovagjául szegődött. A régi társaságát egészen elhanyagolta és mindennap a — „cserepesék"-nél ült. Hogy szívesen látott vendég volt-e, azt bajos így utólagosan megállapítani ; annyi tény, hogy az öreg Molnár sok szemrehányást tett a leányának miatta.

— Nem ilyen könnyelmű ficsúrnak gyűjtögettem a garasaimat, de ne is gondold ám, hogy az téged valaha

elvesz! — mondogatta, ha erről esett szó a familiában. — De persze, a hiúság, a hiúság tibennetek, asszonyfélében! Tisztibál, megyebál, kaszinóbál, úri piknik — nektek mindenütt ott kell lenni és a kedves Dinike mindjárt itt van a meghivókkal . . . No, csak várd el a végét! . . .

Vera mosolygott az apja dörmögéseire.

Nem beszélt Dénessel a jövőről, de tudta, hogy a fiatalember szereti s ez a bizonyosság álmokba ringatta; nem ért rá szétnézni az alacsony intrikák és előitéletek között. Gyanútlan fiatal lelke tele volt az első szerelem poétikus üdvösségével. Azt hitte, Raáb Dénes csak az előlépését várja, hogy megkérhesse a kezét. Hiszen mindenütt úgy kísérte, úgy viselkedett, mintha vőlegényének tartaná magát. Egyik tisztibálon Verát egy szőke főhadnagy mulattatta s mert elég jó humorú fickó volt, Vera szívesen táncolt vele. Raáb Dénes egy oszlop mellől nézte a keringőzésüket, aztán odalépett Verához.

— Ne táncoljon többé azzal a majommal, — kérte, de inkább követelés volt a hangjában. A leány nyugodtan, de öntudatlan nehezteléssel mérte végig.

— Nem találom Wahlheim főhadnagyot majomnak, sem a kívánságát jogosnak, — viszonozta hűvösebben, mint akarta.

Dénes elsápadt. A leány keze után nyúlt.

— Bocsásson meg, Vera, nincs jogom ilyet kivánni magától . . . de, ha könyörögve kérem?! . . .

— Szívesen, felelte Vera egyszerűen s a szép, sötét szemek szerelmesen ragyogtak a fess aljegyzőre. Raáb

Dénes aztán egész éjjel nem is mozdúlt Vera mellől, — folyvást táncoltatta és reggel felé tüntető intimitással kisérte a kocsijukhoz. Háromszor is kezet csókolt Molnárnénak, úgy, hogy a jó asszony szinte aggodalmasan kérdezte Verától:

— No, mi lesz? Megkért? Vagy apáddal fog beszélni hamarább? Teremtőm, csak baj ne lenne belőle! Az öreg sehogysem szereti ezt a dolgot . . .

Vera mosolvogva hunyta le a szemét, de nem felelt. Otthon gyorsan dobálta le a báli ruhákat és a Kató sürgető kérdéseire azzal válaszolt, hogy a húga ágyába bújt és szorosan átölelte a nyakát. Félig sírva, félig nevetve suttogta végre:

— Nagyon boldog vagyok, kis Katóm!

IV.

A boldogsága azonban rövid ideig tartott. Raáb Dénes nem mutatta magát a bál után. Ellenben mindenütt ott lehetett látni, amerre a szép Merlócynét vitte az útja. Vera várt, várt . . . eleinte boldog reménységgel, azután kínzó türelmetlenséggel; átment az aggodalom rettegés, megalázkodás, keserűség minden skáláján, amíg végre ahhoz a bizonyossághoz jutott, hogy csalódott a szerelmében. Egy szép májusi napon pedig megkérte a kezét Wahlheim főhadnagy, a jókedvü szőke óriás és Vera habozás nélkül igent mondott. Mikor szétmentek az eljegyzési kártyák, Raáb Dénes is beállitott gratulálni Molnárékhoz. Vera az édesanyjával vásárolni járt s az egykor

mindennapos vendéget a kis Kató fogadta. Bár titokban gyülölte Dénest, feltünt neki a sápadtsága és részvéttel kérdezősködött, hogy mi baja. Az aljegyző keserűen nevetett.

— Nyomorúlt féreg vagyok, kis Kató, — mondta szilaj vidámságot erőltetve. Én lehetnék a Vera boldog vőlegénye, ha . . .

— Ha nincs a világon egy asszony, akit szép Merlócynénak hívnak, ugy-e? — vágott közbe Kató szelesen, az ő megszokott egyenességével. Elég hiba, szégyelheti is, sajnálhatja is. Én is sajnálom, mert magát inkább vállaltam volna sógoromnak, mint azt a hórihorgas csehet. Dehát Vera úgy látszik szereti, nekem nincs beleszólásom . . .

— Úgy látszik? — kapott a szón Raáb Dénes. Mondja Kató, csak látszik? Ugye, maga sem hiszi, hogy Vera szeresse a vőlegényét? Ő csak engemet szerethet, ugye, kis Kató?

— Hát . . . talán . . . motyogta Kató zavartan, de hirtelen áthatóan szögezte a szemét az aljegyzőre. Mondja meg őszintén, becsületszavára: szereti maga Verát?

— Szeretem, imádom, — szavamra mondom.

Kató vállatvont és a fejét rázta.

— Akkor, engedjen meg, nagy szamár! Szeret valakit és elnézi, hogy elveszik az orra elől . . .

— Ó, Kató, több vagyok, mint szamár, — gazember vagyok . . . mormogta Raáb Dénes.

— Dehát mondja, az Istenért, mért hagyott úgy itt minket, mint szent Pál az oláhokat?

— Nem értene meg úgysem, kis Kató, — mondta Dénes szomorúan, — nem is magának való.

— Ó kérem, olvastam már regényeket és tudom, hogy az egésznek a szép Merlócyné az oka. Cherchez la femme, — mondta a pipiskelány bájos tudákossággal. Dénes akaratlanúl is mosolygott.

— Nem, kis barátnőm, nem a szép asszony, hanem az én nyomorúlt hiúságom az oka. Megmondhatja bátran Verának, — de különben ne szóljon neki semmit.

Dénes fogta a kalapját és menni készült. Kató energikusan nyomta vissza a helyére.

— Először mondjon el mindent. Én tudni akarom. Hátha rendbe lehet hozni még? Maga is sáppadt, Vera is egyre sáppad, — ez nem jó, ez ostobaság. Ha szeretik egymást, akkor ki kell békülni, punktum. Tessék meggyónni mindent!

— Magának gyónjak, kis Kató? Hát lássa, az után a bál után, mikor nekem ide kellett volna jönnöm, fölkeresett egy pár barátom, Nem érdemes azt, tudja, magának meghallgatni, hogy mit beszéltek; a férfiak egymás közt nagyon hitványak. Egyszóval — fogadtunk rá, hogy Vera hűségesen várni fog utánam, ha nem nézek is felêje egy félesztendeig. Elvesztettem a fogadást, kis Kató . . .

— Megérdemelte. Aki fogadni mer annak a lánynak a hűségére, akit szeret, akit tisztelnie, imádnia kell, — az nagyon léha úriember lehet. Én nagyon egyszerű kis lány vagyok, de azt tartom, hogy hízelgett magának, mikor a gazember titulussal illette becses személyét!

A daliás férfi, a szalonok és báli termek hőse, az

asszonyok becéje s a párosviadalok rettegett lovagja lehajtott fejjel állott a kurtaszoknyás pipiske előtt. Az ajka hangtalanúl vonaglott s a homlokán lángolt a szégyen. Kató megsajnálta.

— Most már mindegy. Fizesse ki a tiz üveg pezsgőt, vagy még értékesebb a fogadás? Aztán pedig felejtse el Verát, meg azt is amit én mondtam. Én elhallgatom a gyónását mindenki előtt; nem fog kelleni, hogy röstelkedjék miatta. Ne féljen, tudok titkot tartani, bár az jóval nehezebb. mint a Kant-Laplace elmélete a fizikában . . .

— Kis Kató . . . maga jó és okos . . . Nem lehet ezen segíteni? Nem tudom elviselni, ha Vera a másé lesz!

— Pedig maga csinálta. Tessék viselni, ha kényelmetlen is a következése a fogadásnak. Én nem vagyok okos és semmi okom sincs, hogy jó legyek magához, — mondta Kató dacosan.

— Hát akkor Isten vele, — szólt Raáb Dénes halkan. Ha maga nem segít, akkor a jó Isten sem segíthet . , .

V.

Katónak szöget ütött a fejébe a látogatás. Milyen pompás volna, ha ki lehetne egyenlíteni a dolgot és Vera mégis csak a Dénes felesége lenne! Tardy Jolán meg a többiek, hogy pukkadnának! Mit kellene tenni? A fiatal lány egész nap tervelt, de amit kifőzött, mind kivihetetlennek bizonyúlt. Vera sohasem reagált, ha szóbahozta előtte Raáb Dénest, sőt egyenesen megtiltotta, hogy említse. Lázasan készült a kelengye, mert Molnárné afféle

régi módi gazdasszony volt, aki a „bolti lim-lom"-ot nem tűrhette és illendőnek találta, hogy a monogrammhimzésből a menyasszony is kivegye a részét. A nyáron kint laktak a pusztán és jóformán csak akkor hallottak hírt a városból, ha a vőlegény kilovagolt hozzájuk, ami hetenkint egyszer történt. Szeptemberben költöztek be ujra és erősen készülődtek az esküvőre. Vera halvány volt, de jókedvűnek látszott és teljesen közömbösen vette azt az ujságot is, hogy Raáb Dénes ott hagyta a vármegyét és ügyvédi vizsgára készül. Mind egész addig a csütörtökig, mikor meghallgatásért könyörögve járt a Molnár házban, — Vera nyolc oldalas, igen nyájas és menyasszonyhoz illő leveleket írt Wahlheim főhadnagy után, — de ama csütörtöki látogatás és a Kató makacs interveniálása kihozták a konceptusból. A levél egész röviden talált kiütni és azzal végződött, hogy a gyakorlatok befejezése után hamarosan meg kellene tartani az esküvőt. „Mert, — igy okolta meg a kivánságát, — akkor nem volna az előzetes nagy kiváncsiság, ami kellemetlen az embernek s különben is divat most utólagos értesítés mellett esküdni."

VI.

Tardy Jolán reggel kilenc órakor elcsípte az utcán Fehér Bellát.

— Nos, — nos ? — kacagott diadalmasan, — még most is kételkedsz ? Hallottad tegnap Marlócyéknál a kis Révész Misit ? A féléves köteles diszkréció letelt, alig

várta, hogy ő lehessen az első, aki elhíreszteli a fogadás históriáját . . .

— Az ostoba kölyök szájkosarat érdemelne, — szólt a tanitónő vállatvonva. Az én meggyőződésemen különben ez sem változtat. Raáb Dini könnyelmű, léha fráter, de alapjában becsületes és szerelmes Molnár Verába. Vera is szereti . . .

— No de ezek után! Ha van benne egy parányi büszkeség, — hiszen vérbeli nem is lehet, — de ha csak egy parányi, közönséges női büszkeség létezik benne, — nem fogadhatja el Dénest!

— Úgy? Te disztingválsz a „vérbeli" és a „közönséges női" büszkeség között? Hm . . . dehát én erre is azt gondolom, hogy a büszkeséget meg lehet foltozni, hanem a szíveket soha többé s remélem, Verának is lesz magához való esze.

Bella gyönyörködött a híres szépség megfakúló arcszínében, amíg az ajkát rágta s az utólsó lehetőséget mérlegelte. De csakhamar megnyugtatva nevette el magát.

— Képtelenség, édesem. Ki van tűzve az esküvő a jövő hét végére! Az ilyen nyárspolgár népség a botránytól való féltében sem mer megmozdúlni. Különben Dénes is aligha óhajtja . . .

— Roszúl tudod, mert Dénes korán reggel a Vera ablaka alatt meglőtte magát, — mondta Bella egykedvűen s mikor látta a hatást, mosolyogva folytatta. Nem kell kétségbe esni, szívem, nem lesz halálos baj belőle. Ott jöttem el éppen, mikor az orvos távozott a házból és megnyugtatta Molnár tatát, hogy a beteg két hét mulva

föl is kelhet, ha jól ápolják. A golyó a kulcscsont alatt megakadt és könnyű szerrel ki tudták venni. Dénes persze a Molnár ház betege és mérget vehetsz rá, szívem, hogy két hét múlva, mint a Vera vőlegénye fog megjelenni . . .

Bella szeretetreméltóan bólintott a szép Jolán felé és meggyorsította a lépteit, úgyis egy negyedórát késett az iskolából. Mégegyszer visszafordúlt, de már nem látta az ablakban a csipkés, rózsaszínű pongyolát. Valószínűnek tartotta, hogy most dühös sírással hempereg a földön és efölött igen nagy megelégedést érzett a szívében.

VII.

Kató komoly arccal tárgyalt Wahlheim főhadnagygyal.

— Édes Ernő, — be kell látnod, hogy igazam van, ismételte meggyőzően, már harmadszor. Utóljára te erős férfi vagy, aki elviselheti a lemondás keserűségét, de Vera belehalna. Légy nagylelkű és add vissza a szavát, mert úgysem engedjük az esküvőt megtörténni, ha a fejed tetejére állasz is, látod . . . Te nem leszel beteg a csalódástól és ha van eszed, kárpótolod magadat ; később akár engemet is elvehetsz s akkor majdnem egyremegy a dolog, a rokonság csak meg lesz, — nem igaz ?

Wahlheim egy kicsit búsan nevetett, de erőt vett rajta a józsíve s a jó humora és melegen rázta meg a kis lány kezét.

— Gelt, — kis Kató, a feleségem leszel, ha megnőttél ? Addig pedig elfogadsz vőfélyednek a Vera esküvőjén ? Ez a Raáb igazán szerencsés fickó, még a vesztett fogadást is vissza tudja nyerni . . .

A TANÁCS.

— És most válnak?

— Válunk, tanár úr, — mondta a szőke fiatal asszony és könybeboruló tekintettel nézett az öreg professzorra.

— Nem tudom, okosan cselekszik-e, Annuska? Az ura utóljára is szerette . . .

— Gyönyörű szeretet. Hiszen mondtam, hogy két hónapig felém se nézett. Mindíg a parcellázással mentegette magát, míg rá nem jöttem, hogy a vörös Bakóné kedvéért volt oda a Nyírségben. Ó, ha tudná, tanár úr, hogy mennyit szenvedtem!

— Szegény kicsi Annuska, — mondotta az öreg úr meghatottan. — Lássa, nem kellett volna férjhez mennie. Azaz . . . persze, hiszen szerették egymást . . . alkalmasint még most is szeretik . . . gondolkozzék csak, édes leánykám . . .

A fiatal asszony búsan rázta fejét. Körülnézett a tanári szobában, melyet nagyon jól ismert abból a korból, — nem is olyan régen — mikor még az osztálya magyar dolgozatait szállította be ide Torday tanár úrnak. A régi,

polcos, fiókos íróasztal most is csak úgy állott az ablakok közt, megrakva a kék borítékú füzetekkel s az ismerős jegyzőkönyvekkel . . . Az járt az eszében, hogy jobb lett volna elvégezni a tanítónőképzőt, most már ki lehetne nevezve, talán éppen ehhez az iskolához s a kedves öreg professzort kollegának hívhatná. Nyelvtant és irodalmat magyarázna, esetleg még történetet; számtant, fizikát semmiesetre, azokat mindíg gyűlölte . . . A tanítványai bizonyosan szeretnék és körülfognák a lépcsőn, mint az ő osztálya tette Emilia nénivel, aki különben évtizedek óta, minden leánygeneráció rajongásának tárgya. Ah, az ilyen igaz szeretet olyan megható, olyan boldogító! . . . Igy lassan ő is szívesen megöregednék, csöndesen, elégedetten, boldogan . . .

Valami keresztülnyilallott a szívén. Elégedetten, boldogan? ha nem látná többé, akit szeret, — az urát? . . . De ha az ura nem szereti már! Két hónapig tudta magára hagyni, alig másféléves házasság után és mikor a szemére vetette Bakónét, csak vállat vont és annyit felelt: csacsi vagy. Kitört belőle a keserűség és zokogva borúlt az íróasztal sarkára. A jó öreg Torday réműlten csitította. Símogatta a szőke fejét, letörűlte a könnyeit.

— Annuska, maga olyan bátor és okos volt mindíg, ne csüggedjen hát el! Ha nem szereti, persze, hogy el kell válniok. Nem szabad egy perczig sem szendvednie miatta. Legyen nyugodt, menni fog minden, mint a karikacsapás . . . félév múlva megint szabad lesz és akkor aztán majd jobban megnézi, hogy kire bízza rá a sorsát . . .

A fiatal asszony még keservesebben zokogott. A professzor úr nyugtalankodva vígasztalta tovább.

— Annuska lelkem, ne sírjon hát! Edes leánykám, nem érdemli meg az a hitvány fráter, hogy egy könyet is ejtsen miatta. Aki magát el tudta hagyni egy vöröshajú asszonyságért . . .

Annuska erélyesen emelte föl a fejét.

— Nem hagyott el, — hogy mondhat ilyet tanár úr? kérdezte csuklás és sírás közt.

— Hogy mondtam? . . . hogy mondhattam? . . . Torday tanár úr rettenetes zavarba jött. — Azt gondoltam . . . azt hittem . . . hogy két hónap . . . és parcellázott . . .

— Istenem, hát aki mérnök, annak muszáj parcellázni. Kivált a Nyírségben annyi a homok . . . ott nehezebb a munka . . .

— Igen, persze . . . motyogta Torday gyámoltalanúl. De ha mégis azt gondolja, Annuska, hogy az az asszonyság . . .

— Az egy csúf, vöröshajú boszorkány; a szeme apró és színtelen, a bőre olyan, akár a pulykatojás . . . Hosszú, sovány és száraz . . . tudja, tanár úr? Es én . . . ugy-e, hogy én nem vagyok éppen rút?

— Maga, Annuska? — Torday őszinte lelkesedéssel nézte a kedvencét. — Inkább azt mondhatná, hogy szép, üde, mosolygó, mint egy harmatos májusi reggel!

— No lássa . . . mondta Annuska váratlan rezignációval, aztán újra zokogásba kezdett.

— Válni fogunk, tanár úr. Azért jöttem fel, hogy tanácsot adjon. Tudja, hogy mióta édes apa meghalt,

mindíg magától kértem tanácsot, — tette hozzá fájdalmas arccal.

Torday elérzékenyűlve hallgatta és úgy érezte, hogy a szegény gyermek szerencsétlenségeért voltaképpen ő a felelős. Miért nem akadályozta meg, hogy ahhoz a gazemberhez menjen feleségűl, akinek a szeméből is, meg a bajúszáról is leolvashatták volna a könnyelmű hajlandóságait? Hogy Annuska a házasságát is, — épp úgy, mint más egyéb dolgait, — már csak mint fait accomplit közölte vele és az említett tanácskérés mindössze ægynémely háztartási cikk szükségének a megvitatására szorítkozott, — már eszébe sem jutott a jó öreg úrnak. Csak annyit látott világosan, hogy az ő kedves Annuskája, akit nyolc esztendeig tanított a magyar nyelv titkaira s akiben szellemi kincseinek hű letéteményesét látta mindíg, — most szenved, boldogtalan és válni akar. Tehát kötelessége segíteni rajta. Ujra vígasztalni akarta.

— No Annuska, beszéljünk komolyan. Azt tudja, hogy rám feltétlenűl számíthat, de halljuk előbb, hogy mit mondott a mamája?

— Jaj, a mama! . . . Őt bizony nem értem rá megkérdezni, mert egy hét óta Pöstyénben van, én pedig jóformán azonnal ideszaladtam, amint megérkeztünk. A kocsim még most is lent vár a körúton . . .

— De Annuska . . . miféle bolondság ez? . . . Kivel érkezett maga?

A jó öreg Torday arcán olyan lelkevesztett rémület látszott, hogy a fiatal hölgy egy pillanatig dermedten nézett vele farkasszemet.

— Kivel mással, mint az urammal?

— Az urával! Hát mit beszél nekem hűtlenségről, elhagyásról?

— Egy szóval se mondtam . . . hebegte Annuska ijedten.

— Nem?

Az öreg úr elkeseredve markolt a hajába.

— Hát ki akart válni ezelőtt öt perccel? ki féltette Sándort a nyíri parcellázástól, meg a vöröshajú asszonyságtól? Ki mondta, hogy már nem szeretik egymást? Ki kért tőlem tanácsot?

A fiatal asszony szemeit megint elfutotta a köny. Megadással hajtotta le a fejét és az emlékezetén végigszaladt az utolsó társalgás az urával a fogadóban . . . Azzal a szándékkal jöttek fel, hogy a szinházi szezon bezárása előtt egy pár jó napot csapjanak. Az este érkeztek és éjfélig kóborogtak együtt, bekukkanva az orfeumba is, ahová a tisztességes, félénk vidéki asszonykák érthetetlenül vágyakoznak. Ott egy vöröshajú chansonette lóbázta a karjait az ég felé szenvedélyesen, ami Annuskát valami gonosz célzásra ingerelte Bakóné ellenében. Sándor mosolyogva hallgatta, de Annuskát nem fegyverezte le ez a látszólagos közöny. Reggel újra előhozakodott a vörös Bakónéval s az ura meglehetős kurtán rászólt:

— Hagyd abba ezt az ízetlen gyerekséget.

— De ez nem gyerekség, én igazán féltelek — heveskedett Annuska. Sándor nevetett.

— Csacsi vagy . . .

És vette a kabátját és lement reggelizni. Annuska

egyedűl maradt és borzasztóan gyötörte az ura közönyössége. Miért nem védi magát, ha ártatlan? De annyira jelentéktelennek tartja a feleségét, hogy szükségét sem látja megnyugtatni. Semmibe sem veszi, mert már nem szereti! Ki tudja . . . hátha Bakóné is idefent van? Hátha most éppen — és a hideg kezdi rázni a puszta gondolattól, — hátha épp most van vele légyottja?

Hirtelen elhatározással döntötte el magában, hogy mégis jó volt azonnal idejönni. Az öreg Torday hű védelmezője merad . . . válni fog . . . Ezerszer annyit szenvedjen inkább egyedűl, mint együtt élni azzal a hittel, hogy Sándor megcsalja. Eppen szólni akart, mikor a lépcsőházból egy ismerős hang hallatszott fel hozzájuk. — Mintha a portással beszélne.

— Tudom, tudom, nem is az igazgatóval akarok . . . Torday tanár úrnak van-e most órája?

— Nem tudom, kérem alássan, de aligha, mert egy úri hölgy van nála.

— Hölgy? Egy szép, fiatal, szőke hölgy, szürke ruhában? Nemde, barátom? Melyik a tanári szoba?

A kellemes férfihangban ideges öröm vibrált és hallani lehetett, hogy a tulajdonosa négyesével szedi a lépcsőket. Fél perc múlva valaki, — alig kopogtatva berontott a tanári szobába s a kísérő portás, valamint Torday professzor határtalan meglepetésére minden szó nélkűl, de annál szenvedélyesebben ölelte magához a könnyes arcú fiatal asszonyt.

— Csúnya, rossz gyerek . . . szökevény . . . Szerencse, hogy megtaláltalak. Panaszra jöttél a tanár úrhoz?

Ha én adom elő a dolgokat, bizonyosan szekundát kapnál, — mondta az a csinos barna valaki enyelgő szemrehányással, de megkönyebbűlve. Aztán még mindíg ölelve az asszonyt, Tordayhoz fordúlt magyarázatképpen :

— Lássa, tanár úr, nagyon rossz feleséget nevelt nekem, Annuska rengeteg sokat tud I. II. és III. Amenemha királyokról, meg a pogánykor költészetéről, de a reális élettel szemben — nagy csacsi . . .

— Sándor, megint . . .

— Nohát : kis csacsi . . . Denikve, tanár úr, Annuska féltékeny egy csúf, vén nénire, aki nyírseprőn lovagol . . .

— Igen és emiatt válni akar, — mondta Torday komoran és ellenséges indúlattal mérte végig a férjet, aki rablólovagok módjára tört be hozzá és erőszakosan magához ragadta a szerencsétlen Annuskát. De az öreg úr el volt szánva, hogy megvédje.

— Válni ?

Samarjay kacagva nézett a feleségére.

— Válni akarsz, Annuska ? És ezt a tanár úrral határoztad el ?

— Azaz, hogy . . . én tanácsot kértem a tanár urtól . . . mondta Annuska lángvörös arccal és lesütötte a szemét.

— És ő mindjárt a válást ajánlotta, ugy-e ?

A mérnök feszes arcot öltött és karját nyújtotta a feleségének.

— Mennünk kell, Annuska. Ha a szigeten akarunk ebédelni, még át is kell öltöznöd. A tanár úr szives jó tanácsát majd más alkalommal fogjuk megköszönni.

Annuska könyörgő és bűnbánó pillantást vetett az öreg professzorra, de a régi, bizalmas öleléssel nem mert tőle búcsút venni. Az ura példáját követve, szertartásosan fogott vele kezet és kissé szomorúan indult lefelé a lépcsőkön. Hanem mikor egymás mellett ültek a kocsiban és Samarjay módot talált, hogy hirtelenében megcsókolja a felesége nyakát, — elmúlt ez a szorongó érzése. És az ura boszús kitörésére, melylyel az a „vén oktondit" illette, — maga is méltatlankodva felelt.

— Igen, képzeld csak: azt mondta, hogy nem kellett volna férjhezmennem . . .

ÁPRILIS.

Az almafa virágzott és Veér Klára lehajtott fővel állott alatta. Szemközt véle egy fiatalember támaszkodott a kőkerítésnek; karcsú, magas alak, vonzó, kissé mélabús kifejezésű arccal. A leány kezében virágcsokor volt; kékselyem bonbonnière-ben elrendezett orchideák. Olyan egykedvű pillantással nézegette, mintha nem is a vőlegénye küldötte volna, tengeren túlról, ködös Angliából . . . A vőlegénye, aki nemsokára hazajön, hogy aztán újra elmenjen és magával vigye a dombszögi parókia legszebbik virágát . . . Veér Klára fölnézett a szemközt álló ifjú arcába.

— Maga nem járt soha külföldön? — kérdezte halk, semmitmondó hangon.

— Jártam. Gyermekkoromat Svájcban töltöttem; az anyám zürichi születésű volt s engemet az ő rokonai neveltek. Hanem tizenkét év óta csak legációkra voltam túl a városunk határán.

— Es sohasem vágyik ki a nagyvilágba? Nem unja az egyformaságot?

— Nagyvilág? unalom? Ezek olyan fogalmak, Klára kisasszony, amiket én nem ismerek, Az én világom ez idő szerint nem terjed tovább a kollégium falainál. Ami azon kívül esik, az nem létezik rám nézve. Unatkozni nincs időm, mert dolgoznom kell s az én számomra az egyformaságban is mindíg akad valami új, meglepő, ismeretlen, tehát érdekes.

Klára a virágokkal játszott.

— Én meg sohasem voltam Dombszögön kivül. Jóformán az én világom is itt végződik, ennél a kőfalnál, mert én még a városba is ritkán mehetek; mindig a néni mellett kell ülnöm. Kivételt csak sátoros ünnepeken teszünk; ilyenkor meglátogatjuk a kántornét, a jegyzőnét, a doktornét, akik vén asszonyok és természetesen kávét isznak, aztán a postáskisasszonyt, a tanitókísasszonyt, az óvókisasszonyt, akik szintén vének, de haladva a kor szellemével: teát isznak és ezt zsúrnak nevezik . . . Eh! . . . Lássa, én is el vagyok foglalva naphoszszat; maga tanúja lehet, hogy a háztartás gondja kizárólag az enyém. Nagybátyámnak is gyakran segítek nyelvbuvárlatai közben, sokat olvasok, olykor rajzolok is és mégis van olyan időm, amely üresen marad és nem tölti be egyéb kimondhatatlan, gyötrő sóvárgásnál, valami más, új, szokatlan életmód után!

— Nincs megelégedve a sorsával? hangzott komolyan, tartózkodva a fiatal ember kérdése. A leány elfordította az arcát. Finom bőrén áttetszett a lüktető vér gyöngéd pirossága és hasonlóvá tette az almavirág hamvas, bársonyos szirmához. Vontatva felelt.

— Tulajdonképpen meg vagyok. Nagybátyám fogadott örökbe és szerető gonddal neveltek föl. Lehetnék-e elégedetlen a legrútabb hálátlanság nélkül? Szeretem őket, meg ezt a zöld zsalus vén házat, meg a kertünket, virágaimat, mindazt amiből otthonom áll. Azt hiszem, sok leány boldog lenne az én helyemben, de én únom, százszor is megúntam ezt a csöndes, egyhangú, idilli boldogságot!

A vége már szinte szenvedélyesen hangzott s a leány szőke hajából kirepült egy fehér szegfű, amint hevesen hátrasímította a kezével. A fiatal tiszteletes lehajolt a virágért és fölemelte. Klára nem ügyelt rá. Szorosabban fogta az orchideacsokrot és tovább beszélt.

— Szeretnék nagy városban lakni, de főképpen szeretnék valami szórakozást. Utoljára az én koromban nem érhetem be két öreg ember, meg a galambok társaságával . . . A városunk intelligenciája meg igazán nem vonz, higyje el! Megfojtana az a kicsinyes, szűk látókörű környezet . . . Itt parvenű gőg, amott kacér léhaság . . . a néni barátnői legalább csak korlátolt elmék, de jószívek. Ah! amire én vágyom . . . a nagyvilág, az igazi nagyvilág! Egyetlenegy rövidke esztendőért abból az életből, — szívesen odaadnék mindent, ami még hátra van . . .

— Nagyon sokat olvashatott, Klára kisasszony, nagyon sok regényt, — mondta az ifjú ember csöndesen. Sokkal fiatalabb, hogy a képzeletét föl ne izgatnák az ilyen gondolatok, amelyek annál csábítóbbak, mentől messzebb áll az embertől a teljesülés lehetősége. Részt óhajt a nagyvilág élvezeteiből, mert nem gondol rá, hogy a fény

mellől sohasem tágít az árnyék. Higyjen nekem: ha a sorsa azokba a körökbe helyezte volna, ahová most vágyik, — nem ismerne kívánatosabb boldogságot a békességes falusi élet zajtalan poézisénél . . . Ámde hisz az ember természetében fekvő hiba, hogy mindig délibábot kerget . . .

Klára sértődve vágott közbe.

— Hiba? Amiért nem vagyok elragadtatva ettől a „zajtalan poézis"-től és inkább választom a másikat, amely zajával és fényével nem tetszik magának?

— Nekem? Miért ne tetszenék nekem is az, ami szép? De az még nem egyértelmü az utána vágyódással. Én igazán nem kívánok magamnak egyebet igénytelen, csöndes boldogságnál. Magasra nem kívánkozom. Nem az ambició hiányzik belőlem, nem is az energia, hanem jól tudom, hogy a magasban hideg van. A ragyogás nem melegít. Az én szívemnek pedig melegségre van szüksége és meleget a szívnek csak a szeretet adhat. Hiszen mi az élet, ha nem maga a szeretet? Klára kisasszony tudhatja mit ér az, hiszen maga mondta, hogy a nagytiszteletü úrék szeretik. Én nem éreztem soha . . . engem nem szerettek . . .

Klárát egy kicsit meghatották a káplán halk, szomorú szavai. Lassan kérdezte.

— Korán elveszítette övéit? — majd hirtelen hozzátette: beszéljen nekem magáról és a családjáról!

Leült a kis padra az almafa alatt és várakozással nézett Arnóth Ferire, aki tűnődve babrált az óraláncán.

— Igazán beszéljek önnek arról? Szomorú mese lesz . . . és unalmas, — mondta bús mosolygással.

A lány kis cipője türelmetlenül zörgette a kavicsot.

— Ne keressen kifogást . . .

— Ó, nem ; tudja, hogy engedelmeskedni szoktam. Hát lássa, Klára kisasszony — nekem voltaképpen nem is volt családom. Az apám festő lett volna, — nem országos hirű mester, hanem fiatal, szegény, életvídám és könnyelmű fickó, mint a legtöbb bohém, aki mindent a jövőtől és géniuszától vár. Luzernben ismerte meg az anyámat, aki húga volt egy zürichi tanárnak s a beteg sógornéját kisérte a fürdőbe. Az anyám szép, szőke lány volt, így mondták nekem s az apám gyönyörű képeket festett róla . . . Luzernban keltek össze, aztán hazajöttek Magyarországba. Azt mondom: haza . . . volt is nekik hazájuk ! A nyomorúság, az anyagi gond nem ölte volna meg a boldogságukat, hanem az anyám nem tudott meglenni a maga exclusív, előkelő szellemű társasága nélkül és puritán erkölcseit sértették a könnyűvérű bohém szokások. Visszament Svájcba s az apám fejbelőtte magát . . . Klára kisasszony únja már, ugye ? Hiszen olyan történet ez, ami a napi krónika szerelmi dráma sablonjához hajaz . . . de így volt . . .

Az orchidea csokor a selyembonbonniére-rel, lehanyatlott a fűbe. Klára részvéttel nézett a fiatal lelkészre, míg mind a kettőjük szemét elfutotta a köny. A lány gyorsan letörölte batisztkendőjével, Arnóthnak végig pergett az arcán. Aztán csak folytatta.

— Zürichben születtem én is, de az anyámat nem ismerhettem meg ; elvitte az önvád apám után. Engem is a nagybátyám nevelt, de az én gyermekkorom olyan

sivár, egyetlen derűs emlékem sincs belőle . . . Tizenegy éves lehettem, mikor a püspökünk Svájcban járt és meghallotta a történetemet. Megsajnált, haza akart hozni s a bátyám örömest odaadott. Igy kerültem a kollégiumba. A püspök papnak szánt és jól tette. Ki tudja, — talán kitört volna belőlem is a kalandos, zabolátlan bohémvér és talán el is merültem volna eddig a küzdelemben? . . . A püspök jótevőm, de a jósága csak könyörület, nem szeretet.

Veér Klára finoman fölvonta a jobb szemöldökét. Arcáról egészen eltünt a meghatottság s a szája szögletén lebegő mosoly azt mutatta, hogy nevetségesnek találja a káplán elérzékenyülését. Mennyi unalmas szentimentálizmus egy ifjú emberben! Könnyedén szólt.

— Nem kétlem, hogy a sors bőven fogja kárpótolni a veszteségért. Lesz, akit nagyon szeressen s aki magát is nagyon szereti majd. Ennél több nem is kell arra az „igénytelen, csöndes boldogságra," — ugye? Nos, én szívből óhajtom, hogy elérje.

Arnóth mélyen lehajtotta a fejét; aki jobban megfigyelte volna, láthatja, hogy megcsókolta a gomblyukába tűzött szegfűt. Elfogúltan válaszolt.

— Maga angyal, Klára kisasszony . . .

A lány körülnézett a bokrétája után és fölkapta a fűből. Nevetett.

— Gábor alkalmasint nem nevezne annak, ha látná, mennyire megbecsülöm a virágait. No de azért a néni is megdorgálna, — mondta jókedvűen és kissé gúnyosan

vonta el a száját. A káplán a szőllőlugas felé pillantott, ahol az öreg pap sétált egy vén foliánssal.

— A nagytiszteletű úr igazán büszke lehet a fiára, — szólt csöndesen. Én alig értek a technikához, de laikus eszemmel annál jobban bámúlom nagyszerű tervezetét, amelyről annyit írnak most a lapok. A Veér Gábor gépei valóságos szakirodalmat teremtettek a napi lapokban a gyáriparnak. Kár, hogy nem a haza földjén értékesíti a talentumát . . .

Klára közbeszólt.

— Egy hét múlva itthon lesz?

— Úgy? Milyen öröm a nagytiszteletű asszonynak! Vajjon nem fogja rábeszélni a bátyját, Klára kisasszony, hogy idehaza maradjon? Az állam minden esetre elismerő lenne vele szemben, a közvélemény pedig amúgy is...

— Nem!

Klára nem hagyta, hogy Arnóth folytassa unalmas fejtegetéseit.

— Határozottan: nem! Sohasem beszélném rá a vőlegényemet, hogy itthon telepedjék meg. Angliában Gábor jövőnek néz elébe. Már most annyi fizetése van a gyártól, mint nálunk egy miniszternek és így gondolhat a nősülésre. Tulajdonképpen azért jön haza . . .

Arnóth szédülő fejjel hallgatta a leány szavait. Az csengett ki belőlük, lesujtó hangnyomattal: vőlegényem...

Veér Gábor a Veér Klára vőlegénye! Hiszen gondolhatta volna, hiszen csak unokatestvérek . . . Vőlegényem . . . Mereven nézett a csokrot tartó kis kézre. Az igaz, — a vékony fehér ujjacskán egy arany karika

fénylett . . . de olyan kopott, olyan ósdi jószág . . . Hihette-é egyébnek valami régi emléknél? . . . Vőlegényem . . . Érezte, hogy mondania kell valamit Klárának, de nem tudott ránézni. Akadozva szólalt meg.

— Nem tudtam, hogy a vőlegénye . . . Fogadja . . .

— Ó, mások sem tudják még, — most fog nyilvánosságra jutni az eljegyzés. Lássa, ez a néni jegygyűrűje volt, (és oda tartotta fehér kezét Arnóth elébe) — Gábornál van a bácsié. Tulajdonképpen senki sem hinné el a dolgot, mert Gábor tizenkét évvel idősebb nálam és nagy, erős, — valóságos Góliát, — aztán csúf, mogorva, mintha nem is akklimatizálódott angol, hanem benszülött volna . . . Magam sem tudom, hogy történt; ezelőtt két évvel járt itthon lálogatóba. Egy hétre jött és egy hónapig maradt. A néni nagyon örűlt a dolognak, úgy képzelte, hogy én majd ráveszem Gábort, ne menjen vissza Liverpoolba. Volt eszemben! Azóta minden évben küldött egy-egy drága ékszert, amit a néni úgysem enged viselni; kaptam tőle összesen tizennyolc efféle csokrot és hetvenkét levelet, — amit szintén a néni tart zár alatt. Különben nem valami érdekes fogalmazványok; az első két oldal áradozás, a másik kettő a gépeiről szól. Egy sincs hosszabb négy oldalnál . . . mathematikai pontosság! Amit én kerestem bennök, eddig nem igen fordúlt elő . . . Azt hiszem, Gábor mindíg a telepen van és nem jár társaságba, pedig őt mindenütt szívesen fogadnák, — igen jó hangzású a neve. Nos, mindez másképp lesz, ha egyszer innét elszabadúlok . . .

Úgy csicsergett, olyan vidáman, hogy a fecskék az

eresz alatt megirígyelték tőle. A nap keresztül világított a fagallyak közt és oldalvást sütötte az arcát. Formás, kicsiny fülkagylója áttetszőnek látszott ebben a rózsaszínű világításban. Kelet felől friss tavaszi szél áramlott; megrezzentette az almafát s a virágok elborították a leány szőke haját. Ráhullottak fehér nyakára, világos ruhájára, — még a lakktopánján is libegett egy-két fehér szirom. Olyan volt, mint maga az édes, ifjú tavasz, — a szeszélyes, könnyelmű, mosolygó április . . . A fiatalember nem tudott tovább uralkodni magán. Előrehajolt s a kétségbeesés bátorságával kérdezte meg:

— És ön . . . szereti ön a vőlegényét?

Veér Klárán egy pillanatra végig futott a hideg. Aztán negédesen fölkapta a fejét és ajkához emelte a kékselymes csokrot. Megint nevetett s a lábával csikorgatta a kavicsot.

— Az voltaképpen nem is szükséges, elég, ha van fölötte egy kis hatalmam . . . Mogorva ugyan és otthonülő medve, de majd elbánok én vele csak a néni ne legyen a hátam mögött az ő kálvinistapapné allűrjeivel s az örökös egyszerűség! mottójával . . . Egészen más életem lesz, egészen más és én szívem szerint hálás tudok majd lenni érte Gábornak.

— Már nincs is messze, — mondta Arnóth hősiesen mosolyogva.

— Nincs, — bólintott Klára jókedvűen, — de én már örömest indúlnék holnap Angliába! Mit gondol, fog-e Liverpoolban tetszeni a hungarian lady? — kérdezte pajkosan s ibolyás, fátyolozott tekintetű szeméből kicsapott

a tetszés sóvárgó vágya. A fiatal pap mindinkább idegenül nézte azt a szép, almavirágszínű arcot. Mióta a dombszögi parokiára került, egy álmot rejtegetett a szívében, egyszerű, becsületes fiatal szív tavaszi álmát — : az első szerelmet. Elgondolta, hogy amint álláshoz jut, megkéri a Veér Klára kezét.

Megrakják a fészket és meghúzódnak benne. Hogy szegények? hiszen jó az Isten! . . . Olyan szépnek látta ezt a tervet az ő jámbor, filiszter szemével és most úgy találta, hogy az a poétikus, csillogó zománc, amelylyel szerelmes lelke bevonta, mind lefoszlott róla s neki nem marad egyebe a keserves csalódás emlékénél. . . .

Az öreg nagytiszteletű asszony kitipegett az oszlopos tornácra és reszkető kezével beárnyékolta gyönge szemeit, hogy megláthassa a fiatalokat. Klára még ott állott a fánál, diadalmas szépségének fényében, — Arnóth pedig akkor is csak nézte, szelíden, szomorúan . . . A nagytiszteletű asszony leszólt a kertbe :

— Klárikám, teríts az ozsonnához, de ne felejtsd el levetni az ünneplődet. Itthon a kékfestő is jó volna . . .

Az orchideák elrejtették azt az ideges rándulást, amely átvonaglott a Veér Klára almavirágszínű arcán. Susogva szólt oda a fiatal tiszteletesnek!

— Ilyenkor a liverpooli five o'clock thèe-imre gondolok.

Azzal ringatózó lépéseivel megindúlt föl a tornácra. Arnóth is bement a szobájába s a jegyzőkönyvébe rejtette a szegfűt. Tétovázott egy kicsit, azután mellé írta a dátumot: április . . . és ideges, kusza vonásokkal még egy pár szót. Körülbelől ilyesmit:

— Mikor az ember csalódik, gazdagabb lesz egy tapasztalással, de szegényebb egy illusióval . . .

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK